

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Duo Tractatus

Moneta, Giampietro

Marburg, 1628

Alexandri Monetæ, S. Theologiæ Et J. U. D. Ac Mediolanensis Ecclesiæ
Canonici ordinarii. Tractatus De Optione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63048](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63048)

ALEXANDRI
MONETÆ, S. THEO-
LOGIÆ ET J. U. D. AC ME-
diolanensis Ecclesiæ Cano-
nici ordinarii,

TRACTATUS
DE OPTIONE.

DE Canonica Optione, seu Jure Optandi, qua fieri poterit facilitate, ac brevitate, Deo juvante acturi, qua de re nemo, quem viderim, hucusq; tractatum edidit, eundem plane ordinem sequemur, quo, ubi de Decimis agimus, usi sumus. Hanc enim tractationē in octo capita, quæ deinde singula in plurimas, easq; utiles quaestiones, superflua quæque resecando, distinguemus.

Primo ergo videbimus, *Quid sit Optio.*

Secundo: *Quo jure introducta sit.*

Tertio: *Quibus in rebus ac beneficiis locum habeat, jus optandi.*

Quarto: *Quinam optare possint.*

Quinto: *de Modo optandi.*

Sexto: *de tempore Optionis, seu quando optandum sit.*

Septimo: *de præcipuis Optionis effectibus.*

Octavo, & postremo: *Quomodo tollatur optio, seu jus optandi.*

SUMMÆ RERUM.

1 Significationes variae hujus nominis, Optio, remissive.

A

2 Opta-

2 ALEX. MONET. TRACTAT.

- 2 Optare sumitur pro desiderare. Item pro eligere. num. 3. & 8. Et hoc utroque modo sumtum deducitur à verbo Græco ὀπλῶ. num. 4.
- 5 Optio de duobus dicitur, electio de pluribus. Et alia differentia utriusque remissive. num. 6.
- 7 Optionis nomen aliquando de pluribus dicitur.
- 9 Optio nostra Canonica dicitur; & Optatio. nu. seq.
- 10 Optionis Canonica nomen unde ducitur.
- 11 Etymologia dat proprium verbum intellectum; & ab ea sumtum argumentum optime in iure procedit. num. 12.
- 13 Definitio Optionis Canonica.
- 14 Iuris nomen in definitione Optionis sumitur pro legitima potestate.
- 15 Ius ad rem, aut in re, an, & quando per Optionem tribuatur.
- 16 Ius optandi solum competit ecclesiis collegiatis, religiosisque collegiis, & ut collegium constituunt, non ut singularibus personis. num. 17. & seq.
- 18 Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius collegii.
- 19 Ius optandi non est in omnibus ecclesiis, neque iis competit de iure communi. num. 20.
- 21 Consuetudine & statuto induci potest ius optandi.
- 22 Optio gradatim fit; & hoc duobus modis accidit, cum num. seq.
- 24 Prabenda per optionem dimissa vacare dicitur.
- 25 Prabenda non vacans optari potest ex speciali consuetudine; regulariter vero non potest. num. 26.
- 27 Optio coacte non fit, sed voluntarie.
- 28 Prabenda dimissa non potest simul retineri cum optata.
- 29 Stallum quis optare non potest non optata etiam prabenda, seu propria non dimissa.
- 30 Prabenda reservata optari non possunt.
- 31 Optio intra quod tempus fieri debet, & an illud tempus possit mutari, remissive.
- 32 Optionis unica est species substantialis, plures tamen

DE OPTIONE. CAP. I.

men accidentales. Alia enim est, qua consuetudine inducitur, alia qua statuto, num. 33. Item alia beneficiorum spectantium ad Pontificis collationem, alia spect. ad Ordinarii provisionem. num. 34.

35 Optio alia Canoniorum, alia Mansionariorum, alia Equitum.

CAP. I

Quid sit Optio.

QUÆRO PRIMO: Vnde dicatur Optio?

Omissis variis † significationibus hujus nominis, Opto & Optio, de quibus inter ceteros Rebus. in l. alienationis verbum vers. aut optionē intra certum tempus. ff. de verb. sig. Cujacius & alii in rub. ff. de optio. vel elect. leg. Ant. Nebrissen. in suo vocab. utriusq. iur. verbo Optio. Hieron. Verrut. in Lexic. Iur. ver. optiones. Catell. Cott. in Memor. ver. optio; præcipuæ illæ duæ sunt, ut sumatur † pro desiderare, seu cupere, quod commune est 2 & vulgare, & passim usurpatur, vel pro eligere, † seu electione, ut probatur in l. his consequenter, in princip. ff. fam. hercisc. §. Optionis. Instit. de legat. l. 2. l. mancipiorum, & toto tit. ff. de opt. vel elect. leg. & his duabus significationibus sumtum forte † deducitur hoc nomen à verbo Græco ὀπτα, hoc est, video; qui enim aliquid eligit, videre debet, quod eligit, & an expediat illud, vel alterum eligere; rursus; qui aliquid cupit, vel prius id vidit, vel quam primū videre desiderat. Et quamvis quidam putent, electionem etiam ab optione differre, quod optio † de duobus dicatur, electio vero de pluribus, l. 3 §. item optare. ff. ad exhibend. prout refert Rebuff. loc. cit. & Cujac. aliq. d. rubr. ff. de opt. vel elect. leg. alias differentias statuunt † inter optionem, 6 & electionem; tamen & optio † aliquando in pluribus fit, ut d. l. 2. & l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & d. l. his consequenter, ff. fam. hercisc. & l. de eo, §. item si ei, ff. ad exhib. Et optionem promiscue capi † pro electione 8

- auctor est Alciat. *d. l. alienationis*, in verbo *optionem*, & optime ostendit Rebuf. *in loc. alleg.* Urigitur ad rem nostram propius accedamus, nostræ hujus Optionis
 9 nomen, quam jure optimo † Canonicam cum Rebuf. & aliis vocare possumus, ab utraq; illa hujus nominis
 10 significatione † ducere possumus; hoc enim jus est eligendi præbendam vacantem, ut infra suo loco dicemus, ideoq; ea optatur, seu eligitur, quia desideratur; quod enim prius mente optavimus, re ipsa eligimus, ut inquit Alciat. *ubi supra*: quare hujus juris exercitium non abs re aliqui *optationem* vocant, ut patet inter ceteros ex Gemin. *in c. fin. de consuet. in 6.* qui textus sedes est hujus materiæ. Libenter autem hujus nominis originem latius fortasse, quam par esset, profecti sumus, etymologia enim dat † proprium verbis intellectum, ut colligere est ex *c. forus*, de verb. sign. l. *tugurii*, l. *notionem*, l. *ut Alphenus*, & l. *pupillus*, §. *territorium*, cum utrobq; not. per gloss. ff. de verb. sig. & notat Bart. *in repe. l. omnes populi*, q. 6. princip. ff. de iust. & jur. Abb. *in procem. decret. num. 8.* aliq; DD. passim. Et argumentum ab etymologia nominis † optime in jure procedit. Bart. Bald. Imol. Alber. & alii *in rubr. ff. solut. matr.* Abb. Imol. & Canon. *in c. cum secundum Apostolum*, de præbend. & late optimeq; comprobatur Everrard. *in suis topic. jur. in loc. ab Etymol. num. 3.* & seqq.

QUÆRO SECUNDO: de definitione Optionis.

- Respondeo; quod Optio, seu Jus hoc optandi, licet à nemine, quem hucusq; viderim, definitum fuerit, tamen tam ex tex. *in d. c. fin. de consuetud. in 6.* quam ex iis, quæ tum ibi, tum alibi tradunt DD. congrue sic definiti possent videri, quod sit † jus quoddam, Capitulum seu collegiali alicui ecclesie ex consuetudine, vel etiam statuto competens, ut antiquiores gradatim vacantem præbendam, quæ tamen reservata non sit, propria dimissa intra certum tempus eligere possint.

Quæ definitio, quoniam non congrua modo, sed etiam, ut fallor, perfecta est, sola indiget declaratione.

- 14 Dixi ergo, esse jus quoddam, hoc est, † legitima potestas,

testas, prout sumitur in l. 1. in princip. ff. de tutel. & In-
 stit. de iur. natur. in princ. cum similibus, & tradunt Iob.
 And. & Canon in rubr. de reg. iur. in 6. Iurista in rub. ff.
 de iust. & iur. Rebus. in l. verbus legis, ff. de verb. signif.
 poniturque jus loco generis remoti, jus inquam † ad rem, ut in specie voluit Gomez. in reg. de non toll. iur.
 quas. q. 1. vers. septimus modus acquirendi, Thom. Ze-
 rol. in Prax. Episco. verbo Canonica, vers. ad 7. Add. ad
 Rot. decis. 3. de consuet. in no. post Aene. Falcon. tract. de
 reservat. benef. quas. 4. effect. 47. num. 4. & 9. quod ta-
 men intelligendum est de toto Capitulo, & ecclesia;
 nam singulis puto non acquiritur jus ad rem nisi eve-
 niente casu optionis, per ipsam vero optionem actua-
 liter subsecutam censeo acquiri jus in re, & non solum
 ad rem, cum tunc aliud non requiratur nisi apprehen-
 sio possessionis, quæ jam supponit jus in beneficio, seu
 præbenda, ut inferius dicam cap. 5. q. 3. concl. 2. pro quo
 etiam facit cap. si tibi absenti, cum ibi not. de præbend. in
 6. sicque conciliari possunt contrariæ hac in re optio-
 nes, quod enim per optionem acquiratur jus in re,
 præter Petr. Ubal. tract. de permut. benef. numero 96.
 & 97. voluit idem Falcon. d. quas. 4. effect. 5. num. 3.
 post Petr. de Perus. tract. de permut. benef. ult. par. q. fin.
 col. 2. & aperte colligitur ex Rebus tract. de pacif. possess.
 num. 141. Subditur deinde in definitione, Capitulo seu
 collegiati ecclesia competens; estq; pro genere proximo,
 seu proxima differentia generica, uti loquuntur Dia-
 lectici, ut distinguatur ab aliis iuribus competentibus,
 personis profanis, & privatis, convenit enim hoc jus
 † solum Capitulis, & ecclesiis collegiatis, religiosisque
 collegiis, ut colligere est ex ipso text. & in qua ibi tra-
 dunt DD. neque canonicis † ut singulares personæ
 sunt, sed ut Capitulum constituunt, competit hoc jus,
 tum quia à majori parte canonicorum fit, fierique so-
 let optio; tum quia jus hoc cedit † ad commodum
 ac decus totius ecclesiæ, & Capituli: tum demum,
 quia tam à Pontifice in d. c. fin. quam Doct. ibi jus istud
 optandi nunc consuetudo, nunc privilegium, nunc

statutum ecclesie vocatur; cum maxime statuta con-
 dere ad totum Capitulum, ut Capitulum est, saltem
 una cum Episcopo spectare noscatur, *juxta ea, qua tra-*
dunt Doct. in c. cum omnes de constit. & in c. 1. eod. tit. in
 6. Dixi præterea in definitione, *alicui ecclesie*, quo-
 19 niam † neq; in omnibus ecclesiis exstat statutum hoc
 20 seu consuetudo, neque illis de jure communi † com-
 petit hoc jus, *ut patet ex textu d. c. fin. & notant ibi com-*
muniter Doct. Additur deinde, *ex consuetudine, vel et-*
 21 *iam statuto*, quoniam utroq; modo induci potest † hoc
 jus, *ut infra cap. sequenti ostendemus. quæst. 2. & 3.* Sub-
 jicitur autem, *ut antiquiores gradatim eligere possint*
vacantem præbendam; quæ omnia habentur in text. &
 22 dicitur *gradatim*, † non modo, quia primo antiquior
 murare, seu optare possit, & si nolit primus, possit se-
 cundus, & nolente secundo tertius, & sic de singulis;
ut exponit ibi gloss. & alii; sed etiam, quia si primus
 23 optet † vacantem præbendam, possit secundus optare
 præbendam dimissam à primo, & tertius dimissam à
 secundo, & sic de ceteris, quod etiam innuit postea
 text. dum dicit; *& illa quæ optata non fuerit, erit illi,*
pro quo scripsimus, conferenda: nam & præbendæ di-
 24 missæ per optionem alterius vacare † quodammodo,
 licet improprie, dici possunt, *ut etiam voluit ibi gloss. in*
verbo non fuerit; præterquam quod etiam potest spe-
 25 cialiter per consuetudinem induci, † ut præbenda non
 vacans optetur, *ut post gloss. d. c. fin. verbo cum vacat,*
tradunt ibi ceteri, & poterit forte id locum habere, ubi
 distinctio præbendarum fit ad tempus, *de qua inf. cap.*
seq. q. 2. concl. 1. in penult. membro illius distinctionis,
quam ibi post Rot. & alios facimus, ut in specie not. Io.
 26 *And. & Gem. d. c. fin. cum alias regulariter † Optio fie-*
 ri non possit, nisi de præbenda vacante, *ut patet ex text.*
qui dicit, cum vacat, & not. inter alios Rot. decis. 6. num.
1. circa princ. de consuet. in no. Dicitur etiam signanter
 in definitione, *possunt*, non *debeant*; neque enim co-
 27 *guntur † optare Canonici*, sed *possunt*, si volunt, *ut in-*
nuit & jam textus, & not. ibi inter alios Io. Andr. ne,
 quod

quod in favorem inductum est, in odium retorqueatur contra vulg. jur. reg. Dixi *propria dimissa*, quoniam nec simul illam, quam habebat, cum optata, † retinere 28 potest; neque stallum † optare maxime superioris ordinis non optata etiam præbenda, seu propria non dimissa, ut *latius fortasse inferius cap. 7. ostendam*. Dixi etiam, *quæ tamen reservata non sit*; quoniam præbendæ in curia vacantes, † aut alias reservatæ optari non 30 possunt, ut patet ex text. d. cap. fin. & *latius inf. cap. 3. demonstratur*. Subditur demum, *intra certum tempus*; quoniam † tempus ad optandum præstitutum perpetuum non est, sed ut plurimum est 20. dierum, licet id 31 tempus aliquando mutari possit, ut *inferius c. 6. ostendam*.

Quæri etiam potest tercio, *Quotuplex sit optandi ius*; sed quoniam † unica species est, ut Dialectici lo- 32 quuntur, vel ut Juriscōsulti; unicum genus proprium, & substantiale Optionis, duplicem illam divisionem accidentalem attingisse solum sit satis, ut † alia sit consuetudine, alia statuto inducta; item alia, † quæ de iis 33 præbendis fit, quæ per ordinarium conferuntur, alia de illis quæ per summum Pontificem conferri deberent, aliqua tamen de causa, locum in illis habet optio, ita ut per eundem Pontificem sine expressa saltem derogatione conferri non possit nisi ea, quæ non fuerit optata, ut j. cap. 3. & 8. explicabimus, quibus etiam 34 tertiam divisionem addere possumus, ut alia † Optio sit, quæ à Canonicis fit; alia, quæ à beneficiatis in aliqua ecclesia, quos *Mansionarios* vocant; alia demum, quæ ab alicujus Militaris Religionis equitibus fit, juxta ea, qua *latius inf. cap. seq. q. 2. concl. 5. & cap. 3. q. 1. afferemus*. Nunc autem ad secundum cap. transeamus. 35

SUMMÆ RERUM.

I Consuetudo optandi innititur equitati Canonica: estque rationalis, æqua, & à jure approbata. num. 2.

A 4

3 lus

2 ALEX. MONET. TRACTAT.

- 3 *Ius optandi induci potest consuetudine.*
- 4 *Argumentum à Rubrica est optimum in iure.*
- 5 *Consuetudo illa, qua contra ius est, requirit ad suam introductionem spatium 40. annorum saltem de iure Canonico.*
- 6 *Consuetudo prater ius inducitur spatio decem annorum. Idem secundum aliquos in quavis rationabili, & aequa consuetudine. num. 7. Si tamen agatur de praedictio tertii privati requirentur 30. anni. nu. 8. si de praedictio ecclesie, 40 anni. num. 9.*
- 10 *Consuetudo prater ius est, qua neq, contra, neq, secundum ius est.*
- 11 *Consuetudo rationalis qua sit, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem arbitrari possit iudex, dicitur num. 11. & seqq.*
- 13 *Rationalitas non requiritur in consuetudine, qua prater ius est.*
- 14 *Rationalis consuetudo est, qua continet bonum honestum, vel honorabile.*
- 15 *Consuetudo optandi secundum aliquos est prater ius, & rationalis, ideoq, inducitur secundum eos spatio decem annorum.*
- 16 *Consuetudo optandi quando sit prater, & quando contra ius; quantoq, tempore inducatur, late ibi distinguitur cum num. seqq.*
- 17 *Consuetudo optandi inducitur spatio decem annorum, ubi praebenda certa sunt in numero, sed non distincta, quoad proprietates, quoniam portiones quaedam inaequales assignantur.*
- 18 *Consuetudo optandi ut inducatur, ubi praebenda sunt distincta, requiritur spatium 40. annorum.*
- 19 *Consuetudo optandi, ubi praebenda sunt distincta, est contra ius, vel, si prater ius, derogat tamen iuri ecclesie, cui collator praest num. seqq.*
- 21 *Consuetudo optandi domos cur possit induci minori spatio, quam 40. annorum.*

22 Con-

- 22 *Consuetudo rationabilis contra ius requirit ad suam introductionem spatium 40. annorum.*
- 23 *Consuetudo optandi requirit scientiam & patientiam ordinarii collatoris. Item scientiam, & consensum saltem tacitum maioris partis Capituli. num. 24. & eum non erroneum, sed ex certa scientia, & animo inducendi consuetudinem. num. 25.*
- 26 *Animus inducendi consuetudinem, quomodo colligatur, remissive.*
- 27 *Consuetudo quomodo probetur, remissive.*
- 28 *Consuetudo optandi quomodo probetur, remissive.*
- 29 *Consuetudo à quibus personis induci possit, remissive.*
- 30 *Consuetudo optandi, sicut & ceterae consuetudines, unico actu induci non possunt, etiamsi actus sit notorius toti populo, seu collegio. num. 31. Nisi actus sit successivus. num. 32. & 38. vel iudiciarius. num. 33. Quod tamen est dubium. num. 34.*
- 35 *Actus ad consuetudinem requisiti quot esse debeant iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem hac in re potissimum attendere debeat iudex. num. 36.*
- 37 *Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes seu ex uniformi observantia.*
- 38 *Consuetudo optandi unico actu cum quadragenaria possessione forte inducetur.*
- 39 *Consuetudo optandi non debet necessario esse obtenta in contradictorio iudicio; nisi ubi unico actu inducenda est.*
- 40 *Consuetudinem optandi inducere non possunt, qui eius iuris non sunt capaces ex se; vel nisi illius capaces fiant ex dispensatione summi Pontificis. num. 41.*
- 42 *Milites, seu militaris religionis equites an possint inducere consuetudinem optandi.*
- 43 *Religio militaris Hierosolymitana sancti Ioannis ue nobilissima est, ita sola proprium religionis nomen retinet.*

- 44 *Habitus non facit monachum, aut religiosum, sed potius professio regularis.*
- 45 *Consuetudine optandi sublata ab aliqua ecclesia per Pontificiam constitutionem, non poterit similis consuetudo ex eadem causa denuo introducispoterit tamen ex nova causa. nu. 46. vel accedente expresse consensu Pontificis, num. 47. vel etiam sine nova causa, ubi solum praterita consuetudo in specie sublata est, num. 48.*
- 49 *Ius optandi statuto induci potest.*
- 50 *Statutum de optando fieri potest ab Episcopo quoad beneficia spectantia ad ejus collationem, non autem aliorum. Ab aliis vero inferioribus non potest fieri huiusmodi statutum ob defectum potestatis. num. 51.*
- 52 *Statuta condere in iis, quae concernunt statum ecclesiae, requirit Episcopi auctoritatem: Quod quomodo verum sit, explicatur. num. 55. & seqq.*
- 53 *Episcopus, seu alius inferior non potest contra canones statuere. Quod limitatur. num. 58.*
- 54 *Prelatus non potest praedjudicare iuribus ecclesiae. Quod quomodo verum sit, exponitur num. 55. & seqq.*
- 56 *Confirmatio Prelati inferioris regulariter spectat ad Episcopum. Nisi obstet ipsius Episcopi statutum.*
- 57 *Prelatus praedjudicare potest ecclesiae suae in quarendis, non autem in quasitis.*
- 58 *Episcopus, & clerici inferiores, collegium constituentes, possunt contra canones statuere in materia, in qua induci potest consuetudo canone permittente. Id quod omnino accidit in materia opionis.*
- 59 *Episcopus potest saltem ad vitam suam condere huiusmodi statutum optandi; quod idem perpetuo durabit, si accesserit consensus capituli. numero 60.*
- 61 *Prelatus potest donare aliqua bona loco religioso, multo*

multo vero magis suo Capitulo. nu. 62. præsertim
ex causa remunerationis, num. 63.

CAP. II.

Quo jure introducta sit Optio.

QUÆRO PRIMO, *Qua de causa introducta sit
Optio?*

Respondeo cum gloss. in d. cap. fin. in verbo antiqui-
ores de consuet. in 6. quod hæc consuetudo † innititur
æquitati Canonice, quæ vult, antiquiores præferri
canonicis novis, & seniores in ecclesia junioribus, c.
quid proderit, & seq. 61. dist. cap. episcoporum. 74. dist. c.
ult. in 75. & c. bene quidem. 9. 6. dist. cum similib. quam
gloss. sequitur inter alios Franc. Marc. decis. Delph.
1258. n. 2. 1. part. idem etiam voluerunt Archid. Jo. An.
Gemin. & alii d. c. fin. dum respondent ad jura, quæ in
contrarium facere videntur, & in specie Archid. num.
1. & Franc. num. 6. per hunc textum juncta glossa, &
Rot. decis. 6. ad fin. de consuet. in no. dicunt, † hanc con-
suetudinem optandi esse rationabilem & approbatam
à jure; rationabilem etiam & æquam eam dicit Vivi.
in commu. opin. verbo consuetudo rationabilis & æqua.
& late ostendit Prob. in Addit. ad lo. Monach. d. c. fin.
num. 34. & seqq. Et sane summus Pontifex aperte illam
approbare videtur, dum præbendam, quæ ex hac con-
suetudine optandi deberur, de jure debitum appellat;
licet non ignorem, juris appellatione large consuetu-
dinem comprehendi.

QUÆRO SECUNDO, *An & quanto tempore con-
suetudine induci possit jus optandi?*

De primo † nulla difficultas est, tum quia disposi-
tio hujus textus, quæ de jure optandi agit, ponitur sub
tit. & rubr. de consuetudine, quod est in jure optimum
argumentum, † juxta text. in l. 1. & ibi not. Bart. Bald.
Ang. Salic. Castr. Alex. & las. ff. si certi per. gl. in c. potuit
de loc. & in rubr. de reg. jur. in 6. & utuntur passim eo
argumento Doct. ut fuse prosequitur Nic. Everard. in
topia.

topia.

topic. legal. loc. 92. tum etiam multo magis, quia tam summus Pontifex *in d. c. fin.* quam Doctores ibi, & ubicunque de jure optandi loquuntur, hoc ipsum jus *consuetudinem optandi* appellant.

Tota difficultas est, quantum temporis requiratur ad hanc consuetudinem legitime inducendam ac de ceteris requisitis, & conditionibus illius, pro quorum resolutione

Præmitto primo, Consuetudinem illam, quæ contra jus est, † requirere spatium 40. annorum saltem de jure Canonico; ita *Abb. 10. An. Butr. & Doct. communiter in c. fin. de consue. ubi late inter ceteros Roch. Curt. sect. 3. num. 35. idem 10. An. Archid. Gem. & Franc. post gloss. in d. c. fin. de consuet. in 6. Oldr. cons. 285. & admittit Rot. decis. 6. num. 5. de consuet. in nov. & alii passim, satisq; patet ex ipso text. d. c. fin. ext. de consuet. dum in consuetudine contra jus requirit, quod sit legitime præscripta. Consuetudo vero, quæ præter jus est, inducitur † spatio decem annorum; ita gloss. & Doct. omnes supra citati. *Aret. cons. 22. col. 4. Abb. & alii quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 3. num. 28. & hanc opinionem communem dicit. Curt. ibid. Turxan. opin. 66. Soarez. in thes. recept. sent. lit. C. num. 279. Villal. lit. 7 C. num. 183.* quod idem † de quavis rationabili, & æqua consuetudine tradit gloss. in l. de quibus, ff. de legi. & l. 7. C. quæ sit long. consuet. estq; cõmunis opinio, si credimus *Jas. d. l. de quibus, num. 43. Grammat. decis. 64. nu. 34. & Viu. in suis commun. opin. ver. consuetudo rationalis & æqua.* Aliqui tamen non ita absolute recipiunt hanc conclusionem, quod rationalis consuetudo, & præter jus spatio annorum decem inducatur, sed solum putant procedere, si de nullius præjudicio agatur; quod si de præjudicio privati agatur, † requireretur saltem spatium 30. annorum; ita *decisum fuit in regno Neapol. teste Afflict. decis. 321. num. 18. quod etiam sequitur ibi Vrsil. in addit. num. 10.* quod si res tangat ecclesias, earumve statum & jura, † tunc semper introductione consuetudinis requireretur spatium 40. annorum,*

rum, cum tanti temporis præscriptio in earum rebus, vel iuribus requiratur, cap. 1. & toto fere tit. ext. de præscript. ita Rot. Rom. d. decis. 6. num. 5. & ibi Addent. post Innoc. Host. & Io. An. in c. cum dilectus, de consuet. hoc ipsum voluit Collect. in c. ex parte, & idem Innoc. in d. c. fin. ext. eodem, late Curt. d. sect. 3. n. 32. Duen. reg. 1. 9 post Abb. d. c. cum dilectus, & Fel. in c. statuimus, limit. 1. de major. & obed. Petr. Raven. ad tit. de consuet. sect. 1. num. 46. Mil. in Repert. in verbo Consuetudo licet non sit contra jus, post Rom. consil. 18. colum. 5. & 6. & admittit etiam Franc. d. c. fin. in princ. num. 5. vers. 2. limita. per not. in c. cum ecclesia, de caus. possess. & propriet. qui tamen deinde vult in opinione sufficere 10. annos. Quæ opinio Rot. & sequacium mihi videtur in severitatem continere, satisq; probatur ex d. c. cum dilectus, juncto c. Abbate de verb. sig. ubi in consuetudine, quæ contra jus non est, quod ex certo monasterio eligatur Abbas alterius monasterii vacantis, quia tamen per illam in aliquo derogatur juri monachorum, restringendo eorum libertatem in eligendo; in ea inquam consuetudine requiritur spatium 40. annorum, ut in d. c. Abbate, vers. nos igitur, de positionib. ad idem inducit Rot. ubi supra textum in c. Cumana, de elect. & c. cum ecclesia Sutrina, de ea poss. & propriet. & c. dilecto de offic. Archid. in fi. c. quanto, de consuet. & c. cum de beneficio, de præb. in 6. ut latius per eum.

Præmitto secundo, illam consuetudinem † esse 10 præter jus, quæ contra, aut secundum jus non est, ut colligitur ex doct. communiter d. c. fin. de consuet. ext. & in 6. quæ autem sit rationabilis, † judicis arbitrio † relinqui, ut voluit Host. Io. An. Abb. & Imol. d. c. fin. ext. de consuet. gloss. in c. 1. in ver. rationabilia, de constit. in 6. Archid. & Gem. in c. quia frustra 8. dist. & alii, quos referunt, & sequuntur de communi attestantes Curt. d. c. fin. sect. 2. num. 20. Vivi. d. verbo consuetudo rationabilis, Soarez. in thesaur. recept. sent. litera C. num. 284. Iacob. Menoch. neminem horum referens in tract. de arbitr. judic. lib. 2. cent. 1. casu 82. num. 2. Judex au-

tem

[12] tem arbitrari poterit, illam esse rationabilem, † quæ
 vel non est à jure reprobata, ut voluit Bal. consilio 401.
 volum. 5. & Innoc. d. c. fin. neque enim requiritur ex-
 pressa, & inconvincibilis ratio, sed aliquod bonū mo-
 tivum, ut voluit Bald. d. c. fin. in verbo *rationabilis*, imo
 [13] neq; rationabilitas requiritur † in consuetudine, quæ
 præter jus est, sed solum in ea, quæ contra jus, ut vo-
 luerunt Bal. Card. Flor. & Barbat. d. c. fin. quos refert,
 nec dissentit. Curt. d. sect. 2. num. 24. Poterit etiam arbi-
 trari iudex, illam esse rationabilem, quæ continet bo-
 [14] num honestum, † vel honorabile, ut post Bald. in l. de
 quibus, ff. de legi tradunt Barbat. d. c. fin. col. 14. & Curt.
 d. sect. 2. num. 20. Item quæ habet illas tres comites, ut
 religioni conveniat, congruat disciplinæ, & saluti pro-
 ficiat, seu peccatum excludat, ut loquitur text. in c. con-
 suetudo, 1. dist. quæ verba declarant ibi gloss. & Archid.
 & Gemin. in c. erit autem lex, 4. dist. & huic sententie
 adherent. Curt. d. sect. 2. num. 27. & Menoch. d. casu 82.
 num. 7. Et hoc perpenso jure canonico. Jure autem
 civili illam rationabilem consuetudinem esse arbitra-
 ri poterit iudex, quæ bono publico non refragatur, ut
 idem Menoch. optime probat d. casu 82. nu. 8. & 9. pote-
 rit etiam iudex arbitrari ex aliquibus conjecturis, con-
 suetudinem aliquam etiam contra jus esse rationabi-
 lem, ut si contineat bonum, si disponit id, quod dispo-
 nebat jus antiquum correctum, si sit generalis, aliisq;
 quas prosequitur Abb. d. c. fin. col. 3. & ibi Curt. d. sect. 2.
 num. 20. & duobus seqq.

His præmissis descendendo nunc ad casus nostri de-
 cisionem conclusiones aliquot statuamus.

PRIMA CONCLUSIO. Licet aliqui absolute te-
 [15] neant consuetudinem optandi † esse præter jus, & ra-
 tionabilem, ideoq; induci spatio decem annorum, ut
 voluit gloss. d. c. fin. in verb. *consuetudo*, de consuet. in 6.
 quam ibi sequitur Archid. nu. 1. Io. An. num. 4. Franc.
 num. 5. Vivi. d. verbo *consuetudo rationabilis*. Duen. d.
 reg. 139. Oldr. conf. 285. num. 3. Verior tamen est illa
 [16] opinio, ita distinguens, † quod aut in ecclesiis nulla est
 distin-

distinctio numerusve præbendarum, nec certus numerus canonicatum, *ut in casu text. c. dilecto, & c. vacante, de prabend. & c. ex parte de concer. praben.* & in his non potest introduci talis consuetudo, cum non sit, dare vacationem præbendarum, prout disponitur in d. juribus, quod tamen requiritur *in d. c. cum in tua, quod est fin. de consuet. in 6.* Aut est certus numerus canonicatum, seu canonicorum, sed nullus numerus, nec distinctio præbendarum, *ut in c. fin. §. si autem, de concess. prabend. in 6.* & tunc quoque non habet locum hæc consuetudo, quia in iis ecclesiis per administratores Capituli bona seu fructus dividuntur inter canonicos, & quanto ii pauciores sunt, tanto majores portiones recipiunt, & quanto plures sunt, eo minores recipiunt portiones, *ut in d. §. si autem.* Aut est certus numerus canonicatum, & totidem etiam sunt præbendæ, sed eæ distinctæ non sunt, imo bona sunt quoad dominium Capituli in communi, super quibus bonis quasi in confuso absque actuali aliqua distinctione institutus est numerus præbendarum, correspondens numero canonicatum; & tunc si Capitulum per officiales suos bona administrat, & de fructib. collectis tot facit æquales portiones, quot canonici; non potest etiam introduci hæc consuetudo; cum enim non sit, dare unam ex illis portionibus meliorum alia, non cadit electio, neque optio. Si vero Capitulum non administrat dicta bona per officiales suos, sed ea dividit in tot præbendas, quot sunt canonici, cuilibet consignando præbendam suam, ad tempus tamen, & secundum quod Capitulo placet, ita ut eo tempore elapso iterum in commune reducantur, fiatque nova bonorum divisio: & in iis præbendis sic divisis, quoniam non potest divisio fieri ita æqualis, quin inter eas cadere possit electio; ideo potest etiam habere locum consuetudo optionis præbendarum. In iisdemque ecclesiis poterit hæc consuetudo induci spatio decem annorum: neque enim tunc mutatur titulus per optionem, cum inter præbendas, ut sunt tituli beneficiales,

ciales,

ciales, non sit eo casu actualis distinctio, sed solum, prout in temporalitate consistunt; ideoque & mutatio nihil juri contrarium, sed æquitatem magnam contineat. Et in hoc casu concludunt, locumque habent rationes Doctorum, qui contrarium tuerentur. Si vero in ecclesiis non solum certus est numerus canonicarum, & præbendarum, sed etiam ex præbenda realiter, actualiter, & perpetuo sunt inter se distinctæ, ita, ut non sit unum beneficium ecclesiasticum, sed dos unius actualiter, sed omnino distincta sit à dote alterius, *juxta text. in c. literas de concess. præben. & clem. fin. de præben.* tunc sicut habet locum optio per supra dicta, ita ejus consuetudo † non potest minori spatio induci, quam 40. annorum. *Hæc opinio ita distinguemur verissima est, eamq; expresse tenet Rot. Roman. d. decis. 6. de consuet. num. 1. & ibi Add. in nov. post Compostell. c. fin. ext. de consuet. sequitur Rochus Cart. d. c. fin. sect. 3. n. 29. & 36. Bellarm. decis. 1. per totam, & decis. 63. nu. 2. & seqq. Franc. Marc. decis. Delphin. 1270. nu. 1. 2. & 4. 1. part. Gig. in tract. de pension. q. 63. num. 6. & 7. Prob. ad Io. Mon. d. c. fin. num. 28. de consuet. in 6. Milus in suo Repertor. verbo consuetudo optandi non potest introduci, & sequenti. post Rom. cons. 18. colum. 1. 2. & 3. idem nuperrime tenet Greg. Tholos. in tract. de benef. eccles. cap. 39. num. 4. idem tenere videtur Fel. in c. statuimus. num. 2. de major & obed. Butr. d. c. fin. ext. de consuet. & Gemin. in c. fin. num. 9. eod. tit. in 6.* Et quidem quoad primum, ex duobus postremis membris, quæ sola probatione indigent, illud satis probatum ibidem fuit, admittuntque ipsi adversarii, quod nimirum, ubi non sunt distinctæ præbendæ, consuetudo optandi inducatur spatio decem annorum; Alterum vero membrum, quod ubi sunt actualiter distinctæ, requirantur

19 40. anni. Probatur primo, quia † tunc est contra jus, tum quod præter Rot. & plerosque alios ex supr. cit. ita etiam aperte tenet Archid. d. c. fin. circa princip. apertius vero Calder. de consuet. cons. 3. & 7. tum ex eo, quia sit mutatio titulorum sine canonica institutione

contra

contra c. 2. de instit. c. 1. de reg. iur. in 6. c. admonet, & c.
 quod in dubio de renunc. tum quia permittit, fieri pro-
 pria auctoritate permutationem præbendarum con-
 tra concil. Turon. in c. majoribus, de prabend. & c. quæ-
 situm, de rerum permutat. tum demum quia dat jus
 ad præbendam, cum vacabit, contra concil. Lateran.
 in c. nulla, de concess. prabend. quas rationes aliasque
 attingit Calder. viz. de consuet. consf. 7. Bellam. d. decis.
 1. & latius prosequitur tam ipse decis. 63. nu. 3. & seqq.
 quam Rot. d. decis. 6. num. 2. 3. & 4. Probatum secun-
 do. Nam ubi etiam dicta consuetudo esset solum præ-
 ter, non contra jus, ex eo tamen, quod detrahit juri al-
 terius, ejus nimirum, ad quem spectat collatio præ-
 bendarum, requirit tamen spatium 40. annorum, jux-
 ta latius per nos superius deducta, in prima præmissa:
 quod vero derogetur † potestati collatoris patet; pos- 20
 ser enim vacante una pingui præbenda illam confer-
 re, habenti minus pinguem, illamque alteri, & sic de-
 inceps; unde pluribus posset gratificari ex vacatione
 unius præbendæ, stante autem optione unicam con-
 ferre potest, eamque omnibus deteriozem. Et hæc so-
 la ratio sufficeret ad destruendam opinionem gloss.
 ut optime inquit Rot. d. decis. 6. num. 5. ubi etiam pro-
 bare contendit contra eam omnes esse, ipsam contra o-
 mnes. Ad illud, quod affert gloss. ex Compost. Papam
 pronuntiasse, consuetudinem Mediol. oprandi do-
 mos servatam 25. annis validam fuisse; facile respon-
 deretur cum Bellam. d. decis. 63. num. 3. & 4. ex mente d.
 Compost. id esse † ex eo, quia per optionem domum 21
 non mutatur, aut acquiritur aliquod jus spirituale,
 prout in præbendis distinctis accidit. Ad alias vero ra-
 tiones, quæ in contrarium adducuntur, respondet
 Rot. d. decis. 6. num. 5. & præcipue ad illam, quod hæc
 consuetudo oprandi sit rationabilis; quæ etiam ex eo
 tollitur, quod immo ea consuetudo rationabilis dici-
 tur, quæ est contra jus, habet tamen juris approbatio-
 nem aliquam, ad eamque inducendam † requiritur 22
 spatium 40. annorum, ut post Innoc. tradit Rom. consf.

442. col. 1. & sequitur Milus d. Repert. verb. consuetudo rationabilis, & satis patet ex text. cum ibi not. d. c. fin. ex. de consuetud. Iter ergo firma conclusio, quod ubi sunt distinctæ præbendæ, requiritur in consuetudine optandi spatium 40. annorum, ubi vero non sunt distinctæ, sufficiunt decem anni. Et hæc quoad primum requisitum hujus consuetudinis.

- SECUNDA CONCLUSIO. Ad inducendam o-
- 23 prandi consuetudinem requiritur † scientia, & patientia Episcopi, seu ejus, ad quem spectat collatio, ubi sumus in consuetudine 10. annorum, in quadragenaria vero non requiritur, cum præsumatur ex eo tempore tam scientia, quam etiam tacitus consensus: ita in specie Milus in Repert. verbo consuetudo optandi inducitur per ea, quæ not. Butr. d. c. fin. colum. 26. & pen. post l. An. ibi in summa ad illud cap. membr. 3. q. 1. & 3. Simi-
- 24 liter † requiritur scientia, & consensus saltem tacitus majoris partis Capituli, per ea, quæ tradit Bald. d. c. fin. & ibi Barbat. colum. penult. Curt. sect. 4. num. 24. 45. 49. & in præfatione ad tit. de consuet. num. 17. Vigel. in method. jur. contr. cap. 3. reg. 4. except. 5. post Villal. in com. lit. C. n. 187. & Vivi. com. opin. lib. 1. in verbo statutum pactum, vel consuetudo, quod etiam per text. in l. de quibus, ff. de leg. & c. cum consuetudinis, de consuet. tenet. Io. An. Butr. & Card. d. c. fin. & alii quos refert, & sequitur Duen. reg. 141. in princip. Neque sufficiet error
- 25 neus consensus, sed requiritur, quod † ex certa scientia inducta fuerit, animoque inducendi consuetudinem, ut late & optime ostendunt Curt. d. sect. 4. nu. 1. 2. & 36. & Petrus Raven. ad d. tit. de consuet. sect. 3. num. 59. &
- 26 seqq. Quomodo vero colligatur † hic animus indu-
- 27 cendi consuetudinem, & in universum quomodo † proberetur consuetudo, remitto ad late tradita per Doct. d. c. fin. maxime per Curt. sect. 4. q. 1. cum text. seqq. Petr. Raven. d. sect. 3. num. 38. & sect. 4. n. 66. cum duob. seqq. Soarez in thesaur. recept. sent. lit. C. num. 289. Mascard. de probat. verb. consuetudo, Franc. Vivi. decis. Ne-
- 29 apol. 130. num. 6. & 382. nu. 4. & in specie quomodo † probari

probari possit hæc consuetudo optandi, videndus est
Alb. cons. 159. n. 1. & seqq. vol. 1.

De personis earumve qualitate, † quæ possunt in-
 ducere consuetudinem, vide *Curt. d. sect. 4. nu. 46. usq.*
ad 65. Raven. sect. 3. num. 31. & seqq.

TERTIA CONCLUSIO. Unicus actus † non po-
 test sicut aliam quamlibet consuetudinem, ita hanc
 optandi inducere, ut est text. in l. 1. & 2. C. que sit long.
 consuet. & l. sed an in totum, C. de adif. priv. & not. Bart.
 in l. de quibus ff. de legi. † etiam si sit notorius toti po-
 pulo, ut inquit ibi Bart. & sequitur *Raven. d. sect. 3. nu.*
6. nisi is fuerit successivus, † & habeat causam succes-
sivam, & continuationem per tempus, intra quod in-
ducitur consuetudo, ut post Abb. in d. c. fin. tradit Ra-
ven. dict. sect. 3. num. 5. per text. sing. in c. cum de beneficio
de prob. in 6. idem voluit Card. d. c. fin. q. 14. & ibi omnes,
optime vero inter ceteros Curt. d. sect. 4. num. 43. & 83.
 vel † nisi iudiciarius fuerit ex eo, quod tunc detega-
 tur consensus populi, & valentis legem, seu statutum
 condere; ita singulariter voluit *Raven. d. num. 5. post*
Abb. d. c. fin. & in c. Abbate, de verb. signif. Quod tamen
 habet aliquam dubitationem, † cum ad consuetudi-
 nem non sufficiat tacitus populi consensus, sed etiam
 cursus temporis requiratur, ut colligitur ex d. l. 1. & 2.
 & d. c. fin. ubi omnes, maxime vero *Bald. & Barb. col.*
pen. & Curt. d. sect. 4. n. 38.

Quot vero actus in specie requirantur ad consue-
 tudinem, quamvis varii varia dicant, ut patet ex rela-
 tis per *Menoch. de arbitrar. judic. lib. 2. centur. 1. cas. 81.*
num. 2. & 3. quos breviter ibi refellit, verior est illa o-
 pinio, quod id iudicis arbitrio relinquatur, † ad quem
 spectabit considerare qualitates actuum, & persona-
 rum, quæ illos actus faciunt, quæ post *Ias. d. l. de quibus,*
m. 51. ff. de leg. Corn. cons. 179. lib. 3. & alios tenet Menoch.
d. cas. 81. nu. 4. & Curt. d. sect. 4. num. 37. quam etiam
sequitur Rot. decis. 72. num. 26. 2. part. in noviss. divers.
 Illud sane attendere debet iudex, ut tot actus inter-
 cesserint † quot verisimiliter in notitiam populi (quod

idem de collegio, & quavis Universitate dicendum est) devenire potuerint, ut ex eis tacitus consensus colligatur; ita *Curt. sen. d. num. 37. post Bart. Bal. & Salic. d. l. de quibus; estq; communis opinio, ut concludit Abb. d. c. fin. & ibi Barb. colum. 28.* illud etiam expeditum est, eos actus † debere esse interpolatos, ut post *Bart. d. l. de quibus. q. 2. princip. Bal. d. c. fin. colum. 3. in princ. Butr. col. 4. Barbat. colum. penult. & alios tradit Curt. d. sect. 4. num. 38.* Pariter debent esse conformes, ex observatione enim difformi consuetudo non inducitur, ut post alios tradit *Rot. decis. 19. num. 6. & decis. 72. num. 28. & 29. 2 par. in noviss. divers.* Sane † in consuetudine, de qua loquimur, hoc est, optandi, probabilissimum mihi videtur, eam induci posse per unicum actum, non modo obtentum in iudicio, sed etiam simplicem cum videatur habere causam successivam, dummodo accesserit deinde pacifica possessio quadragenaria, per *text. sing. d. c. cum de beneficio, de preb. in 6. cum aliis traditis per Curt. d. sect. 4. numero 43. & 83. & nos supra num. 31.*

39 QUARTA CONCLUSIO. Non est necesse, † hanc consuetudinem obtentam esse in contradictorio iudicio. Ita de qualibet consuetudine (quicquid voluerit gloss. d. c. fin. de consuet. & in cap. Abbate in verbo contradictorio, de verb. sig. quas gloss. inter ceteros secutus est Alex. conf. 136. colum. pen. vol. 2) decidit Abb. & ante eum Butr. colum. 9. & 10. optime id comprobantes, *Bart. d. l. de quibus. q. 2. princ. & post eum ibi Ias. col. 12. eandem opinionem secuti sunt de communi attestantes Corn. conf. 293. colum. 3. vol. 5. Castr. d. l. de quibus, col. 2. Barbat. d. c. fin. colum. 28. Curt. d. sect. 4. num. 34. Soc. conf. 99. col. 2. lib. 1. Turzan. opin. 153. Soarez. in thesaur. recept. sent. lit. C. num. 281. & 282. & Vivi. in commun. opin. verbo consuetudo debet esse obtenta; qui tamen eam in temperat, ut solum procedat in extrajudicialibus, secum inquiens esse in iudicialibus. Idem ergo erit in hac consuetudine optandi, quæ etiam extrajudicialis est. Contraria tamen opinio forte locum habere posset, ubi per unicum*

unicum actum velimus tam hanc, quam alias consue-
tudes induci, tunc enim requiretur, quod ille actus
in contradictorio iudicio obtentus sit, per ea qua supra
tradidimus, num. 33.

QUINTA CONCLUSIO. Ad hoc ut possit induci
talis consuetudo, † debent ejus juris optandi esse ca- 40
paces, qui consuetudinem inducere volunt; ita de
quavis consuetudine tradit gloss. in c. fin. verbo. prescri-
pta, ubi Barbat. colum. 27. & ibi Abb. in s. requisito, ext.
de consuet. idem Abb. in c. quanto, ubi optimus text. eod.
tit. Curt. d. c. fin. sect. 4. num. 32. Fel. in c. causam, & c.
accedentes de prescript. qui etiam omnes exemplifi-
cant in prescriptione, & consuetudine laicorum quo-
ad jus decimandi, & concludunt eo casu non suffice-
re etiam immemorabilem consuetudinem, & prescri-
ptionem, de quo tamen nos latius in nostro tract. de
decim. cap. 5. q. 3. & 5. An vero saltem sciente Principe
possit induci consuetudo data tali incapacitate, dubi-
tarunt aliqui: puto tamen non posse; ita Abb. ubi su-
pra Curt. d. sect. 4. num. 33. optime Fel. d. c. accedentes &
patet ex iis, que nos adducimus, d. cap. 5. q. 3. & 5. tract.
de decim. idque propter incapacitatem possessionis,
quæ tamen requiritur ad prescriptionem jur. vulg. Ex
quibus inferri potest, laicos non posse etiam per im-
memorable tempus consuetudinem inducere, aut
prescribere jus hoc optandi, cum ejus, sicut & beneficii
sint incapaces, nisi † ex speciali privilegio, & dispensa- 41
tione summi Pontificis, prout de jure eligendi, & con-
ferendi beneficia tradit Curt. d. cap. fin. sect. 3. num. 36.
versic. hac tamen limitatio procedit. quod vero possit
summus Pontifex privilegiare etiam mere laicos, ut
retineant beneficia post Innoc. & Abb. in c. quanto, de
consuet. tradit Gig. d. tract. de pens. q. 21. num. 4. Por-
runt tamen alii clerici inferiores canonicis, quos alii
Mansionarios, alii Portionarios vocant, alii Assisios, ut
patet ex tex. juncta gloss. in c. pen. de cler. non resid. in no-
stra ecclesia Mediolanensi Officiales nuncupantur; po-
terunt inquam isti hanc consuetudinem inducere, ut

& inter se optent sua beneficia, & optent etiam prae-
 bendas canonicorum, prout ostendimus *infra hoc eod.*
tract. cap. 3. q. 1. immo & competere potest consue-
 42 tudo, & jus optandi laicis religiosis, prout sunt † mi-
 lites, seu equites Hierosolymitani S. Joannis, quæ sola
 43 ut præclarissima est † ac nobilissima inter ceteras mi-
 litias, ita inter eas sola etiam proprium religionis no-
 men habet, *ut singulariter voluit Sot. lib. 7. de just. &*
jur. q. 5. art. 3. idque propter solemnia vota illi cum aliis
 religionibus communia; satisque patet tum ex D.
 Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 3. dum ait, illos vivendi mo-
 dos, ubi est matrimonialis usus, non esse simpliciter, &
 absolute loquendo religiones, sed secundum quid,
 tum ex *rex. in c. cum ad monasterium, in fin. de stat. mo-*
nach. ubi inquit Innoc. 3. abdicationem proprietatis,
 & custodiam castitatis ita esse annexam regulæ mona-
 chali, ut contra eam nec summus Pontifex possit li-
 centiam indulgere. Ex quibus junctis aliis, de quibus
 per Sot. *loc. cit.* aperte, ni fallor, liquet, solam religio-
 nem militarem S. Joannis inter militares proprio re-
 ligionis nomine dignam esse, quicquid in contrarium
 voluerit Navar. *consil. 9. num. 6. sub tit. de his qua vi-*
metusve caus. ff. & latius tract. de reddit. eccles. q. 1. m-
nit. 55. per totam, & q. 3. monit. 27. 28. & 29. ubi pro-
 bare contendit, omnes religiones militares, etiam quæ
 matrimonium contrahi permittunt equitibus, veras
 religiones esse, sed quicquid sit, illud sane non obsta-
 bit, quod hi equites laicalem habitum induant, habitus
 enim (quod jam veteri proverbio fertur) monachum,
 44 † aut religiosum non facit, sed professio ipsa regula-
 ris, *c. contulerit qui cleric. vel voven. & c. porrectum, &*
c. ex parte de regular. Quodcunque ergo collegium,
 sive regularium, sive etiam laicorum capax est ex spe-
 ciali saltem privilegio summi Pontificis beneficiorum,
 seu commendarum, poterit hujusmodi consuetudi-
 nem optandi inducere. Hinc videmus in amplissimo
 collegio S. R. E. Cardinalium locum habere optionem
 titulorum, tam episcopaliū, quam diaconaliū, &
 presby-

presbyteralium; ita tamen, ut semper optio intra eundem ordinem fiat. Hinc etiam in militari religione S. Joannis inductam fuisse novimus consuetudinem optandi commendas, per quam antiquiores, seu primo religionem ingressi, in eamque recepti pinguiiores commendat cum vacuerint, optant, sicut antiquiores canonici meliores eligunt praevidendas, quod etiam admonemus *inf. cap. sequenti, q. 1.*

SEXTA CONCLUSIO. Si consuetudo optandi simpliciter tolleretur ab aliqua ecclesia, vel etiam ab omnibus ecclesiis, per constitutionem aliquam, quamvis non posset $\dagger$ ex eadem causa similis consuetudo induci, *juxta tradita per Abb. in cap. fin. num. 22. Butr. n. 53. de consuet. & ibi Curt. sect. 7. num. 4. f. mihi 43. gloss. in clem. statutum, de elect. Bart. & alii, l. de quibus, nu. 4. in fin. ff. de leg. Alex. post alios, in l. si non speciali, num. 4. C. de testa. ex nova tamen causa $\dagger$ posset, per ea, quae de quavis consuetudine in his terminis tradunt Abb. d. c. fin. nu. 24. idem Abb. & alii in c. 2. de probat. Gemin. & uterq; Card. in c. frustra, 8. dist. communemq; asserit alios referens Vivi. commun. opin. lib. 1. verbo consuetudo, ex nova causa, vel si $\dagger$ expressus consensus Principis interveniret, in inducenda hujusmodi consuetudine: ita Butr. d. cap. fin. nu. 53. Gemin. in summa 11. distinct. Jo. And. in addit. ad Specul. tit. de instrum. edit. num. 14. dicentes, tunc valere talem consuetudinem contra legem eidem consuetudini etiam futurae derogantem. Quod si lex de futura consuetudine mentionem non facit, sed simpliciter $\dagger$ tollit praeteritam, vel introductam, tunc consuetudo inducta post legem ipsam eidem legi derogaret, ut singulariter tradit gloss. pen. d. clem. statutum, de elect. Anchar. c. 1. de constit. in 6. ad id alia adducens, quod idem sentire videtur Butr. d. n. 53. & alii plerique quos refert Tirac. de utroq; retract. in praefat. num. 17. quamvis contrarium tenere videntur Bal. in l. dudum C. de contrah. empt. Bart. l. fin. ff. de leg. 2. Abb. d. c. 2. num. 7. de probat. & alii quos refert Vi-
vi. d. lib. 1. commun. opin. verbo consuetudo etiam futu-*

re, & Tiraq. in d. *præfat.* num. 18. qui tamen intelligendi sunt, vel, cum sit absolute expressa reprobatio consuetudinis, vel, quando præterita damnatur tanquam irrationabilis, & iniqua, prout intelligunt, inquit Tiraq. num. 19. fere omnes, qui de hac re loquuntur.

An vero hæc eadem consuetudo optandi extendatur tanquam favorabilis de uno ad alium casum, deque una ad aliam personam, dicemus Deo bene juvante *inf. cap. 4. q. 3.* Nunc ad 3. & postremam hujus capituli quæstionem veniamus.

QUÆRO TERTIO, An, & quomodo possit per statutum induci jus optandi?

- 49 Et sane, quod statuto induci possit † jus hoc optandi, clarum est, quamvis enim nullus de hoc textus reperitur, est tamen de hoc ni fallor communis opinio, quam tenet gloss. in c. *fin. verbo consuetudo, in fin.* & ibi ceteri communiter de *consuet. in 6.* Milus in Repertorio in *verbo consuetudo, & statutum optandi.* Nicol. Delphin. tract. de *jure patr. num. 157.* Gig. de *pension. q. 63. num. 8.* per Butr. in c. *fin. colum. 26. ext. de consuet. neq. aliquem in hoc reperio contradictorem, & satis colligitur ex text. & ibi not. per gloss. & Doct. in c. 1. de constit. in 6. ubi statuta, & consuetudines particulares locorum exæquantur, quem etiam text. ad hoc allegat gloss. d. c. *fin. verbo consuetudo, de consuet. in 6.* Poterit autem id facere Episcopus quoad beneficia spectantia*
- 50 ad ejus collationem: secus autem † in spectantibus ad alios, ne facto Episcopi aliorum jus lædatur, ut post Mil.
- 51 loc. cit. optime adnotavit Gig. d. num. 5. Alii tamen † inferiores collatores non poterunt tale statutum condere ex defectu potestatis, ut tradit ibid. Mil. cum, ut
- 52 supra quoque admonuimus, ad statuta condenda † requiratur Episcopi auctoritas, in iis præsertim, quæ concernunt statum ecclesiæ; quod etiam tradit Abb. in c. *edoceri, colum. 2. de rescript. & Innoc. in c. constit. n. 1. de rescript. & post eundem Abb. late probat Fel. in c. cum omnes, nu. 7. 10. & 11. de constit. & tradunt etiam Doct. d. c. 1. de constit. in 6. Et licet hæc vera sint, duo tamen*
- hæc

hac in re non modicam difficultatem faciunt. Primo, quia illud certum est, non posse Episcopum, seu alium inferiorem contra canones statuere, † ut est textus in *Clem. ne Romani*, de elect. c. quod super his de major. & *obed. cum simil.* quam regulam inter alios firmat Rom. in l. 1. ff. de iurisd. omn. jud. Fel. d. c. quod super his, nu. 2. Alber. de Rosat. in prima part. statut. q. 7. vers. quid si statutum, Duen. reg. 250. & Henr. Bot. tract. de synod. episc. concl. 8. art. 1. à num. 30. ad 90. Si ergo firma etiam illa conclusio est, quam supra probavimus, facultatem optandi esse contra jus, quod etiam voluit Calder conf. 3. & 7. in tit. de consuetudine, quomodo validum erit statutum hoc de optando. Rursus, si illud etiam verum est, † non posse Episcopum, seu Præla- tum præjudicare juribus ecclesiæ suæ, ut inter ceteros tradit gloss. sig. in §. fin. 16. q. 6. Innoc. & alii in c. fraternitatem de donat. Bal. in c. potuit, de loc. & est text. in d. c. fraternitatem, & in c. cum nostris, de concess. præbend. cum similib. quomodo poterit renunciare huic juri suo, nimirum collationi præbendæ vacantis, atq; adeo tam grave præjudicium monti dignitatum, & ecclesiæ suæ inferre.

Breviter ad primam difficultatem respondetur primo, eam locum non habere in optione, quæ fit, ubi præbendæ non sint distinctæ: ea enim non est contra jus, ut superius diximus, unde poterit de ea fieri statutum per Episcopum. Secundo respondetur, Prælatum & Episcopum posse statutum condere † contra canonem, & ecclesiæ suæ præjudicare, quando agitur solum de jure quærendo, prout tradit Fel. d. c. quod super his, num. 5. & probare potest tum ex cap. cum dilectus de consuet. ubi jus confirmandi Prælatum in ecclesiâ subjecta, quod alioqui de jure spectat † ad Episcopum tanquam superiorem, cap. 3. & c. suffraganeis, de elect. per statutum Episcopi ad alium spectat, tum ex communi illa doctrina, quod Prælatus † præjudicare potest ecclesiæ suæ in quærendis nō in quæsitis, quam late inter alios probant, Fel. in c. quæ in ecclesiis, col.

17. de constit. & Barbat. in rubr. & in c. ut super, de rebus
eccles. non alien. quod vero agatur hic de jure quæren-
do, patet tum ex exemplo d. c. cum dilectus, tum quia,
quod Episcopus conferat, pendet à futura vacatione.
Respondetur tertio, valere statutum Episcopi, & cleri-
58 corum contra canones † quando disponit in mate-
ria, in qua induci potest consuetudo canone speciali-
ter permittente, prout post Calder. voluit Alex. consil.
106. incip. perspectus, vers. 9 probatur volum. 2. & Feder.
de sen. cons. 17. num. 10. vers. non obstat quod quinto lo-
co; licet eos aliter intellexerint, & male, Fel. d. c. quod
super his, num. 10. & Curt. d. c. fin. ext. de consuet. sect. 3.
num. 24. id autem est in casu nostro, nam tex. d. c. fin.
de consuet. in 6. expresse approbat consuetudinem o-
ptandi.

Ad alteram difficultatem respondeo primo, modi-
cum id esse præjudicium; Episcopo namque non au-
fertur potestas conferendi præbendam; poterit enim
conferre non optatam. Secundo, quod poterit Epi-
59 scopus id statuere † saltem ad tēpus, hoc est, ad vitam
suam, juxta not. per gloss. in c. 2. de his, qua fi. à præl. fin.
cons. Cap. & Doct. in c. dudum, de reb. eccles. non alien.
in 6. & in hac specie ita tenet Mil. in Repert. verbo con-
60 suetudo, & statutum optandi, ubi id limitat † nisi de
consensu Capituli hoc statueret, tunc enim statutum
61 hoc perpetuum erit. Tertio, posse Prælatum † etiam
aliqua bona ecclesiæ donare loco religioso, ut est text.
62 in c. Apostolica de don. multo vero magis † Capitulo
sux ecclesiæ, gloss. in clem. 2. de rebus eccles. non alien.
63 in verbo ecclesiæ, præsertim vero † ex causa remuncera-
tionis, ut post Lap. in c. 1. de reb. eccles. non alien. in 6.
voluit Mil. in Repert. verb. prælatus etiam, & ver. prala-
tus non potest, optimus tex. in c. ceterum, de don. & ibi
Io. An. gloss. in c. 2. eod. tit.

SUMMÆ RERUM.

† Optio locum non habet regulariter in aliis beneficiis,
quam canonicatibus.

e. Erw.

- 2 Erubescimus sine lege loqui.
- 3 Præbendæ nomen proprie solum locum habet in ecclesiæ collegiatis.
- 4 Consuetudo, vel statutum optandi potest etiam locum habere in collegio Mansionariorum.
- 5 Ius optandi potest locum habere in quovis sacro collegio, in quo singulis providetur de beneficio aliquo, seu commenda, ut in militia S. Ioannis Hierosolymitani.
- 6 Clerici, & presbyteri simplices in aliqua ecclesia an possint optare canonicatus, & canonici dignitates.
- 7 Domus optari possunt ex communi opinione Doctorum.
- 8 Domus an, & quomodo sit annexa præbenda.
- 9 Consuetudo optandi domos inducitur spatium decem annorum, & eur. num. seqq.
- 10 Domus canonicalis fere nihil habet spiritualitatis, sicut præbenda.
- 11 Aedes, seu domus canonicales per se non conferuntur.
- 12 Consuetudo optandi domos in ecclesia Mediolanensi antiquissima.
- 13 Optio locum non habet in præbendis apud sedem, seu in curia vacantibus.
- 14 Grossi fructus, qui à præbenda & distributionibus distinguuntur, si obtenti fuerint per canonicum in curia defunctum, optari eo defuncto non possunt.
- 15 Derogatio specialis consuetudinis, seu statuti etiam iurati de optando non requiritur, ubi alicui prævideatur de præbenda in curia vacante.
- 16 Vacare in curia, & apud sedem paria, immo idem sunt.
- 17 Vacare in curia, & esse reservatum beneficium idem non sunt; sed hoc habet se ut genus ad illud.
- 18 Vacare in curia dicuntur beneficia ad Romanam curiam

curiam

curiam accidentium, ab ea ve recedentium, si in ea, vel prope eam ad duas dietas decedant.

- 19 Vacare in curia beneficium dicitur, si duobus in Romana curia super beneficio sibi collato litigantibus uterque, vel utroque moriente alter, qui est possessor, in curia decedat. Idem si alter tantum sive possessor, sive petitor incuria decesserit, cum ad illum super stite causam prosequente declaratum fuerit pertinuisse beneficium, numer. 20. Immo idem erit, si eorum alter in curia, alter extra neutro possidente decessit, num. 21. Aut etiam utroque possidente similiter decesserint. numero 22.
- 23 Beneficia curialium, qui etiam sede vacante ad locum per duas dietas Romana curia proximum, ubi domicilium non habent, quavis de causa secedunt, ibiq; moriuntur, vacare dicuntur in curia.
- 24 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum in curia curialis habentis ibidem originem, ibiq; morantis occasione curia, aut ibi habentis perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam. num. 25.
- 26 Curialium nomine quinam comprehendantur.
- 27 Beneficia curialium decedentium in itinere dum sequuntur recedentem curiam; Vel in loco, unde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non potuerunt, vacare dicuntur in curia. num. 28.
- 29 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum legatorum, ac nunciorum sedis Apostolica intra duas dietas à curia distantes decedentium. Aut etiam ubicunq; durante legatione, ac negotii illius prosecutione num. 30.
- 31 Beneficia qualibet S. R. E. Cardinalium, & quorumcunque officialium ubicunq; decedentium, vacare dicuntur in curia. De Prothonotariis. numer. 32. De collectoribus, & subcollectoribus. num.

DE OPTIONE. CAP. III.

29

num. 33. Idque procedit, quamvis officiales postea esse desierint, num. 34.

35 Beneficium semel affectum semper manet affectum.

36 Vacare in curia, seu apud sedem dicitur beneficium, per privationem, seu depositionem factam in curia. Item per resignationem ibidem factam, numero 37.

38 Beneficium vacat in curia, vel potius est reservatum per adeptionem secundi incompatibilis, & num. 50.

39 Vacare in curia dicitur beneficium per translationem, consecrationem, electionum cessationem, postulationum repulsionem, & similia in curia facta.

40 Extravagans ex debito, quæ est Ioan. 22. de elect. in commun. & extravag. Ad regimen, quæ est Benedicti XII. de præb. in commun. expirarunt morte illorum Pontificum, sed renovantur per regulas cancellaria.

41 Optio locum non habet in beneficiis quomodocunque siue generaliter siue specialiter reservatis. Quod tamen temperant aliqui, ut solum procedat ubi specialis reservatio sit motu proprio non ad instantiam. nu. 42. Item ubi specialis reservatio sit de beneficio certo non autem incerto. num. 43.

44 Reservatio duplex est, altera generalis, specialis altera.

45 Reservatio mentalis quid sit, & an sit in usu, & quid de individua, seu specialissima. num. 46.

47 Reservatio specialis à generali in quo differat.

48 Reservata sunt quævis beneficia in curia vacantia.

49 Beneficia cardinalium, & officialium potius dicuntur simpliciter reservata, quam vacantia in curia. Idem in vacantibus per adeptionem alterius incompatibilis. num. 50.

51 Manus appositio affectio dicitur, & inducit quandam

dam

dam reservationem, & quando.

- 52 Reservata sunt beneficia vacantia per promotionem ad episcopatum, & quando ea vacent de jure, seu etiam de stylo Romana curia. num. 53.
- 54 Beneficia familiarium Papae; nec non & familiarium S. R. E. Cardinalium sunt reservata.
- 55 Dignitates omnes pontificales; nec non & majores post pontificalem in cathedralibus, & principales in collegiatis sunt reservata.
- 56 Beneficia vacantia in mensibus Apostolicis sunt reservata, & qui menses illi sint.
- 57 Alternativa mensium, ejusq; effectus remissive.
- 58 Reservationis beneficiorum materia remissive.
- 59 Optio locum non habet in praebeendis vacantibus in curia, qua per alium, quam pontificem, aut ex ejus facultate conferuntur. Ex quo infertur ad habentes indulgentiam, num. 61. secus vero erit in vacantibus in mensibus Apostolicis, eaq; sola ratione reservatis, num. 63.
- 60 Dictio cum posita inter diversas orationes stat potius demonstrative, quam taxative.
- 62 Indulgentiam beneficiorum reservatorum non comprehendit vacantia in curia, nisi id in specie exprimitur.
- 64 Indulta beneficiorum maxime vacantium in mensibus reservatis, non ampliunt gratiam.
- 65 Optio locum fortasse habere potest in beneficiis vacantibus in curia, si intra mensem per Papam non conferantur.
- 66 Beneficia vacantia in curia si non conferantur intra mensem à Papa, possunt conferri per ordinarium collatorem: secus in devolutis ad Papam. num. 68. aut alias reservatis. num. 69.
- 67 Sede vacante potest ordinarius beneficia simplicia vacantia in curia post mensem conferre.
- 70 Cap. statutum, de praebe. in 6. correctum fuit, cujus tamen contrarium aliqui tenent. numero 72.

- 71 Constitutio posterior contraria tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat.
- 73 Beneficia reservata per alternativam optari non possunt.
- 74 Optio locum non habet in beneficiis resignatis in curia.
- 75 Beneficia reservata optari possunt ex speciali consuetudine super hoc inducta.
- 76 Optio locum habet in beneficiis devolutis ad Papam ex negligentia inferiorum, & in iis qua Papa ordinario iure confert. num. seq.
- 77 Beneficia devoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, ubi infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in curia, qui curiales non erant, neq; ibi occasione curie morabantur.
- 78 Tempus sex mensium ad conferendum ordinario currit à die scientie vacationis.
- 79 Scientia prasumpta sufficit in casu Clem. 1. de præbend. non autem in tempore optandi, aut conferendi beneficium.
- 80 Episcopus potest extra propriam dioecesim constitutus, sua beneficia conferre.
- 81 Præbenda alicujus si reservetur, & ille optet aliam, quanquam censeatur reservata remissive.
- 82 Beneficia juris patronatus optari non possunt.
- 83 Reservatio non comprehendit beneficia juris patronatus, maxime laicorum, etiamsi adsint illa verba, ad cujusque provisionem, præsentationem, dispositionem, &c. num. 84. immo licet beneficium sit mixtum juris patronatus clericorum, & laicorum. num. 85. aut clerico competentis ratione bonorum patrimonialium. num. 86.
- 87 Reservatio comprehendit beneficia juris patronatus ecclesiarum; aut etiam laicorum ejus competentis ex privilegio, vel præscriptione. num. 88.
- 89 Beneficia juris patronatus laicorum possunt specialiter, & expresse reservari.

- 90 Iuri patronatus laicorum potest expresse derogari.
- 91 Beneficia iuris patronatus optari possunt accedente consensu patroni, vel si specialis consuetudo inducitur sit, ut ea quoque optentur. num. 92.
- 93 Iuri patronatus praescribitur spatium 40. annorum.
- 94 Optio locum non habet in permutatione seu beneficii, quae permittantur, nisi de hoc specialis consuetudo sit inducta. num. 97.
- 95 Actus agentium non operantur ultra eorum intentionem.
- 96 Prabenda resignata in permutatione alteri, quam uni ex permittantibus conferri non potest.
- 98 Prabenda Theologalis, Poenitentiaria, vel alia similis onus aliquod annexum habens optari non potest. Huiusmodi enim prabenda conferenda sunt certis personis qualificatis. num. 99.
- 100 Minor prabenda, quae tamen sit magis grata, optari potest, quod latius probatur, num. 107. & seqq. Contrarium alii tenent. num. 101. quod confirmatur. num. 104. 105. & 106. Alii distinguunt. num. 102. quae tamen distinctio refellitur. num. 103.
- 104 Praescriptio non extenditur nisi ad id, quod est possessum.
- 105 Consuetudo non extenditur, quod explicatur. num. 111. & 112.
- 106 Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non descensus ad minorem, quod explicatur. num. 10115.
- 107 Favore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri.
- 108 Minus licet, cui licet & plus: & melius est, quod est magis gratum.
- 109 Restitutio in integrum etiam ecclesiae non datur, nisi ob magnam lesionem.
- 110 Restitutio conceditur propter amissum interesse veritatis, & affectionis.
- 111 Consuetudo extenditur.

- 112 *Præscriptio, & consuetudo extenduntur ad casus omnino similes.*
 113 *Melius est quod est magis gratum.*
 114 *Mandati fines diligenter sunt custodiendi.*
 115 *Major, vel minor dignitas quando successive possint obtineri, & inter eas ascensus, vel descensus detur.*

CAP. III.

Quibus in rebus, ac beneficiis locum habeat Optio.

QUÆRO PRIMO, *An in aliis beneficiis, quam canonicatibus locum habeat optio?*

Respondeo breviter, † quod non, tum quia nulla de hoc est lex, neque doctrina Jurisconsultorum; erubescimus autem † sine lege loqui, §. optimum, utique, *Auth. de non elig. sec. nub. col. 1. & §. consideremus Aut. de trient. & semiss. col. 3. c. illa, ne sed vac. & c. 1. de suppl. neglig. prel. in 6. cum simil.* tum quia optio inter plures datur: plura autem simul beneficia solum sunt in ecclesiis collegiatis, ut *supra cap. 1. q. 1. adnotavimus*, cum demum quia, cum *text. d. c. fin. de consuet. in 6. ibique & alibi Doct. de optione beneficiorum loquuntur*, operari præbendam vacantem dicunt, optionemque vocant præbendarum: nomen autem præbendæ cum de beneficiis loquimur, proprie solum † locum habet in ecclesiis collegiatis, ubi adsunt canonicatus, personatus, ac dignitates, ut patet ex toto fere *tit. de præben. & concess. præben. & ibi not. per Doct. in rubr. & per aliquos, in c. cum M. Ferrariensis de constit.* Non negaverim tamen, hanc consuetudinem, seu statutum optandi posse etiam locum habere † in collegio aliquo mansionariorum vel aliorum portionariorum beneficiariorum in aliqua ecclesia, ut *in specie voluit Abb. consil. 159. nu. 9. 19. & 20. eo quod eadem sit ratio, & text. d. c. fin. loquendo de canonicis non disponit, sed supponit in illis hanc consuetudinem.* Quin etiam poterit lo-

C

tum

- 5 cum habere † in sacro aliquo collegio, piave universitate, ubi singulis providetur de beneficio, vel commendam, ut in militiis equitum; sic videmus in religione Hierosol. S. Joannis, antiquiores in receptione optare pinguiore commendas vacantes: ita etiam novimus in illustrissimo collegio DD. Cardinalium antiquiores in eodem ordine optare vacantem titulum. An vero etiam induci possit consuetudo, ut clerici, & presbyteri simplices, qui quodammodo sunt de corpore alicujus ecclesie, optent canonicatus vacantes, & canonici dignitates. Probabile videtur † quod sic, cum nihil repugnet eorum, quæ supra adduximus: semper enim optatur præbenda ab iis, qui sunt de ecclesia collegiata; & ita in terminis tenet Thom. Zerol. in Prax. Episc. verbo canonici, versic. ad 7. & Abb. d. conf. 159. n. 18. & 19. Quibus etiam addi possunt, quæ dicimus in fr. cap. 5. quæst. 2. concl. 1.

QUÆRO SECUNDO, An possit optari domus canonicalis?

- 7 Respondeo, certum esse, † quod sic: Quamvis enim de hoc non sit textus expressus, id tamen aperte tenet gloss. d. c. fin. in verbo consuetudo, & ibi Archid. Gem. Butr. & alii, de consuetud. in 6. Bellam. decis. 63. num. 1. Compost. c. ult. gl. 1. ext. de consuet. Prob. ad Jo. Mon. d. c. fin. num. 28 eod. tit. in 6. Abb. d. conf. 159. num. 18. & 21. Rebuf. tract. de pacif. possess. num. 140. Licet enim 8 domus præbenda non sit; tamen vel est † annexa præbenda, ut aliquibus in locis, & in ecclesia Mediolanensi ædes sunt annexæ dignitatibus ex fundatione & institutione illustriss. æt. mem. Caroli Cardinalis Borromæi, vel certe sunt accessoriæ ad præbendas, quare sequi debent eorum naturam, jur. vulg. ut colligitur ex Card. conf. 16. num. 1. & 2. ubi etiam cum num. seqq. supponit, quod seclusa reservatione, & contrariæ constitutione, præbenda optata censeatur etiam optata præbenda; ubi autem præbenda sit reservata, & per Papam conferatur, censeatur etiam collata domus, neque locum habeat optio. Ea vero consuetudo indu-

inducitur † spatio decem annorum, cum non sit con-
 tra jus, neque domus aliquid habeat † spiritualitatis
 sicut habent præbendæ distinctæ, quod *inf. cap. 7. q. 1.*
 melius demonstrabitur, neque præjudicatur juri epi-
 scopali, seu alterius collatoris, cum ædes † per se non
 conferantur, juxta deducta superius *cap. precedenti, q.*
2. idq; in specie tradit Bellam. decis. 63. nu. 4. ex men-
te Compost. d. c. ult. in gloss. 1. ext. de consuet. referentis,
 summum Pontificem aliquando declarasse consuetu-
 dinem † optandi domos in Ecclesia Mediolanensi per
 25. annos obtentam valuisse, quod & nos semel, *d. q. 2.*
 admonuimus. Ex quo patet, consuetudinem optandi
 domos in hac nostra ecclesia Mediolanensi antiquissi-
 mam esse, sicut etiam antiquissima, & immemorabi-
 lis est consuetudo optandi præbendas. An vero in o-
 ptione domorum attendatur distinctio ordinum, ali-
 quid dicemus, *inf. cap. 5. quest. 2. concl. ult.*

QUÆRO TERTIO, An optio locum habeat in be-
 neficiis vacantibus apud sedem, seu alias quomodocumq;
 reservatus?

PRIMA CONCLUSIO. Optio † locum non habet
 in beneficiis seu præbendis in curia, seu apud sedem va-
 cantibus. *rex. est d. c. fin. vers. in præbendis vero, ubi gloss.*
& Doct. de consuet. in 6. idemq; notavit Gig. d. tract. de
pension. q. 63. Rot. decis. 4. tit. de consuet. in no. Caputaq.
decis. 373. beneficia lib. 1. Staphil. in tract. de lit. grat. &
just. tit. de vi, & effect. claus. in cap. quod incipit in super
derogatur, nu. 3. fol. mihi, 286. Jacob. Card. Simon. tract.
de refer. benef. q. 45. num. 1. An. Falcon. simil. tract. q. 4.
effect. 1. & alii quotquot de optionibus aliquid scripse-
runt. Id quoq; habet locum † in grossis fructibus (qui
 à distributionibus, & præbenda distinguuntur, ut pa-
 tet ex *Doct. in cap. unico, de cler. non resid. in 6. Calder.*
cons. 21 tit. de præben. & Paris. cons. 32. vol. 4. Fel. in c. Ia-
cobus de Simon.) illi enim si obtenti fuerint per cano-
 nicum in curia defunctum optari non possunt, quam-
 vis redirent ad Capitulum, ut tradit *Rot. decis. 4. de con-*
suet. in no. dicens, ita fuisse declaratum per Greg. x 1.

- quam sequitur Franc. in c. fin. vers. in præbendis, num. 3. de consuet. in 6. Staphil. loco mox. citan. Mil. in suo Re-
pert. ver. consuetudo optandi sicut non potest, post Rom.
conf. 289 Gig. de pension. q. 63. num. 10. Franc. Marc. de-
cis. Delp. 1268. 1. par. Neque tunc ubi nimirum de hu-
iusmodi præbenda in curia vacante alicui providea-
15 tur, opus erit specialiter derogare consuetudini † de
optando, sed sufficiet generalis derogatio statutorum
& consuetudinum, cum earum præbendarum libera
dispositio spectet ad summum Pontificem, c. licet, de
præbend. in 6. & d. c. fin. eod. lib. cum simil. & ita in spe-
cie tradit Staphil. loc. cit. Talis enim derogatio ex-
tendetur ad quævis statuta etiam jurata, ut post Rot.
decis. 12. de rescript. incip. nota si aliquod in antiq. docet
16 Staphil. ibid. Paria vero, immo idem sunt vacare † in
curia, & apud sedem, ut patet ex c. 1. juncto cap. statu-
tum, de præben. in 6. & not gloss. & Doct. ibid. & d. c. fin.
de consuet. in 6. But. decis. 36. lib. 2. Simon. d. tract. q. 30.
num. 2. & alii passim, licet Covar. præct. quæst. c. 36. nu. 3.
& Gomez. reg. de tricen. possess. q. 31. in 1. art. latius distin-
guat.

- Ut autem scire possimus, quibus in præbendis lo-
cum habeat optio, videndum est hoc breviter, qua-
nam beneficia dicantur vacare in curia: sequenti vero
conclusionem recensebimus alios præcipuos reserva-
17 tionis modos: neque enim idem est, beneficium † esse
reservatum, & vacare in curia, ut male & absq. funda-
mento voluit Calder. conf. 9. tit. de præben. ad fin. Sed re-
servatio habet se ad vacationem in curia, sicut genus
ad speciem, ut patet ex Franc. c. statutum, num. 5. de præ-
ben. lib. 6. Bellam. decis. 654. Rot. decis. 4. num. 1. de præ-
ben. in no. Simon. d. q. 30. post Lap. alleg. 84. nisi largo
modo sumere velimus vacationem in curia, seu apud
sedem, quasi idem sit, atque ita vacare, quod eorum
beneficiorum dispositio ad Romanam sedem perti-
near.

- Primus ergo vacationis modus in curia est per ob-
18 tum † cujusvis beneficiati ad Romanam curiam ve-
nientis,

nientis, ab eave recedentis, si in ea decedat, vel prope
eam intra duas diætas legales, ut disponit *tex. in c. pra-*
sent. de praben. in 6. hoc est, per 20. leucas, seu 40.
milliaria, ut exponit ibi gloss. & Dd. per *tex. in l. vice-*
na millia, ff. si quis caution. Idem disponitur in *extrav.*
ad Regimen Bened. XII. & est 13. tit. de prabend. &
dig. inter commun. vers. nec non quomodolibet. Idem
quoque dicendum est, si duobus † in Romana curia 19
super beneficio sibi collato litigantibus uterque, vel u-
troque moriente alter, qui est possessor, in curia dece-
dat: idem si aliter tantum sive possessor, sive petitor, in
curia decesserit, cum ad illam † superstitie causam pro- 20
sequente declaratum fuerit pertinuisse: his enim casi-
bus tale beneficium collationi summi Pontificis refer-
vatur, & in curia vacare dicitur. *Clem. unica, & ibi gl.*
& Doct. ut lit. pend. immo idem erit, † si eorum alter 21
in curia alter extra decessit, neutro possidente: erit
enim tunc Romanus Pontifex propter auctoritatis
prærogativam in collatione præferendus, ut ibid. di-
citur versic. *neutro autem*, quod ibi extendit gloss. &
Doct. ubi uterque possideret, † sed propter mortem 22
declarari non poterit, ad quem de jure beneficium per-
tineret.

Secundus est in beneficiis curialium, † qui etiam 23
Romana sede vacante, quavis de causa ad locum per
duas diætas vicinum secedunt, ibiq; moriuntur dum-
modo eo in loco (etiam si erat ad ipsam curiam rever-
surus) earum domicilium seu domus propria non exi-
stat. Ita etiam disponitur d. c. *presenti*, fereque idem
habetur in d. *extrav. ad regimen. vers. ac etiam simili*
modo.

Tertius est per obitum † in curia curialis habentis 24
ibidem originem, ibique morantis occasione curiæ,
ut dicitur in d. c. *presenti versic. sane si quis*, quod idem
erit, † si non originem, sed perpetuum domicilium, 25
seu domum etiam conductam in curia habeat, ut ibi
probat gloss. in verbo, *originis*. Quis autem compre-
hendatur nomine † curialium, quod ad reservationem 26
spectat,

spectat, videndus est Mandos. reg. 5. cancellar. q. 1.

27 Quartus per obitum † curialium decedentium in
28 itinere, dum sequuntur recedentem curiam, vel † in
loco, unde recessit curia, quam sequi propter infirmita-
tem non potuerunt, & hoc quantumcunq; locus, ubi
decedunt, remotus sit ab ipsa curia: *ita habetur in d.c. praesenti, versic. porro & in reg. 5. cancellaria.*

29 Quintus per obitum † legatorum ac nunciorum
sedis Apostolicæ, intra duas diartas legales ab ipsa cu-
ria dictantes decedentium, *ita disponit tex. d.c. praesenti*
30 *in princip.* Immo etiam idem erit † si dicti nuncii ac
legati ubilibet decedant, ante ipsorum ad curiam re-
ditum, durante legatione & prosecutione negotiorum
illis à sede Apostolica demandatorum, prout additum
fuit, in *extravag. 10. 22. ex debito, vers. rursus huius no-*
stra, quæ est 4. sub titu. de elect. in commun. & in d. extra-
vag. ad regimen in versic. ac per obitum, ubi etiam id ex-
tenditur ad Rectores, & thesaurarios in terris Rom.
ecclesiæ.

31 Sextus est in beneficiis † quibuslibet S. R. E. Cardia-
narium, & officialium, ut cancellarii, notariorum, ab-
breviatorum, collectorum, & aliorum quorumcunq;
sedis Apostolicæ ubicunque decedentium: *ita habetur*
in d. extravag. ex debito. versic. episcopalis in super, &
extravag. ad regimen, d. versic. ac per obitum. De pro-

32 thonotariis † late Simon. d. tract. q. fin. Mandos. ad
reg. Cancell. q. 7. & 8. De collectoribus & subcollecto-

33 ribus † ast reg. 4. Cancell. ubi inter alios glossat. opti-
me Mand. Bellene. tract. de char. subsid. q. 115. & seq.

34 Simon & Add. loc. infr. citando. Idq; procedit licet † of-
ficiales postea esse desierint, ut in d. Reg. habetur, cum

35 beneficium semel affectum † semper duret affectum,
ut tradunt D. de Rot. decis. 11. 13. 14. 15. de prebend. in an-
tiq. 20. in antiquior. Anch. cons. 138. prope fin. Simon.
d. tract. q. 33. num. 4. & 5. Secus vero erit in acquisitis
post dimissionem officii, *ita post Bellam. in c. cum in*
distribuendis de temp. ord. tradit Rebus. in Praxi benefi-
titu. de reserv. num. 25. ubi alias limitationes tradit ad

hunc casum, & patet ex regula cancella ubi Mandos. & alii.

Septimus per privationem, seu depositionem † factam in curia; id ipsum habetur d. *extravag. ex debito, versic. huiusmodi autem & d. extrav. ad regimen, vers. nec non & not. Rot. de re judic. decis. ult. in antiquior. & late tradit Simon. d. tract. de reserv. benef. c. 39. post. Fran. d. c. presenti, §. sane, & alios.* Erratio est, quoniam eo in loco dicitur vacare beneficium, ubi fit privatio, ut post Rot. decis. 31. de prabend. in antiq. & alios fuse prosequitur Granue. in *Addit ad Simon. ubi supra.*

Octavus per resignationem † in curia factam, ut disponitur in d. *extravag. loc. cit.* idque licet resignatio ibidem fiat in manibus ordinarii, vel constitutio procuratoris ad resignandam alibi facta sit, ut tenet, Rot. de rer. permut. decis. 1. num. 5. in no. probatq; Simon. d. tract. c. 28. quem videre poteris cum ibi Add. Flam. Paris. de resig. benef. lib. 2. q. 20. n. 7.

Nonus per adeptionem † secundi incomparibilis, ut patet ex iisdem *extravag. nec non ex Joan. 22. in extravag. execrabilis, de prabend. in com. Simon. d. tract. q. 26. num. 1.* ubi etiam dicit, fuisse suis temporibus regulam cancell. 64. & num. 5. sed nunc est reg. 1. in qua renovantur omnes reservationes, de quibus in d. *extrav. execrabilis.* Subditque id procedere sive ex juris dispositione vacent, sive ex decreto Papæ. Sed hic modus vacationis inducit potius simplicem reservationem, si proprie loqui velimus, quam vacationem in curia, ut infra dicemus, licet Rot. large loquendo, in decis. 65. de rescript. in antiq. dicat, ea beneficia vacare in curia.

Decimus est per translationem, † consecrationem, seu benedictionem, electionum cassationem, postulationum repulsionem, & similia facta in curia, ut in præcit. *extrav. & late prosequitur Simon. d. tract. q. 26. & 32.* De quibus *extravag. præcipue vero † de extravag. ad regimen, quæ est Bened. xii.* illud advertendum est, morte illius Pontificis expirasse, cum ad vitam suam durare voluerint, sed eam nunc per summos Pontifi-

ces innovari, & inter regulas cancellariæ Apostolicæ collocari, ut d. *extravag. ex debito tradit Gemin. inc. statutum. colum. 2. de præb. in 6. de altera vero Cassad. decis. 3. de constit. Simon. d. tract. q. 26 num. 4. & q. 32. n. 2. ibi Add. adnotarunt, Rebuf. d. tit. de reservat. Mandos. & alii, ad 1. reg. cancell. q. 1. & 2. Apud quos etiam, & apud Æne. Falcon. ac Gaspar. de Perus. in consimili tract. de reservat. nec non & Dd. in d. *extrav. & c. 2. & c. præsent. de præben. in 6. videre poteris alios, si qui sunt, in curia seu apud sedem, vacationis modos.**

- SECUNDA CONCLUSIO. Optio locum non habet † in beneficiis quomodocunque reservatis sive generaliter, sive specialiter, ut voluit Rot. decis. 1. de rer. permut. in no. num. 4. Mædan. decis. 267. Pute. decis. 4. libr. 2. Franc. Marc. decis. Delph. 1271. num. 1. part. 1. Flam. Paris. de resig. benef. libr. 2. q. 20. num. 3. Anastas. Germon. in moderno tract. de indult. Apost. §. etiam ex eo, num. 12. Mandos. ad cap. alleg. 84. in verbo optio Æneas Falcon. in d. tract. de reservat. 4. q. princip. effect. §. in fin. Gig. de pension. q. 63. num. 9. Simon. d. tract. q. 45. num. 3. & ibi Add. in verbo, superfluum; idemq; voluit Archid. in c. fin. de consuet. in 6. Collect. in c. ex tenore, col. 1. q. 6. de concess. præbend. & post Roman. cons. 24. tract. Mil. in Repert. versic. consuetudo optandi non habet locum, il. 1. Et quamvis hæc opinio sic indistincte loquens satis probabilis sit propter tantorum patrum auctoritatem: aliqui tamen eam dupliciter temperant. Primo, ut non procedat, † ubi reservatio specialis fit ad instantiam patris: ita Gemin. & Franc. post alios d. c. fin. §. in præbendis. Card. cons. 16 ad fi. Cassador. decis. 4. num. 7. de concess. præbend. Staphil. loco supra in princ. 1. conclus. alleg. num. 4. Et eam rationem omnes si asserant quæ sunt, ambitiosa est reservatio, atque adeo restringenda juxta c. *quamvis, & c. si propter sua, de rescript. in 6.* Secundo, ubi reservatio specialis (in gratiam nimirum alicujus) fit † non de certo beneficio sed de incerto, ut puta, quod quis duxerit acceptandum, ita post Gemin. cons. 104. juxta fi. & Franc. d. c. fin.

c. fin. in principio, versic. ultimo, voluit Simon. d. q. 45. n. 6. & 8. & tenere etiam videtur Rot. decis. 5. de consuet. in no. Aliter quoque alii distinguunt, ut videre est apud Falcon. d. effect. 5. & Gasp. de Perus. de reser. benef. quest. 2.

Jam vero videamus nunc, ut superius polliciti sumus, aliquos alios præcipuos reservationis modos: seu quænam præcipue beneficia dicantur reservata.

Verum illud præmittendum est, duplicem † esse re- 44
 servationem, altera enim est generalis, altera specia-
 lis, ut docet & late probat Rebuf. in Add. ad 2. reg. can-
 cell. in fi. Mandos. 4. q. procem. neg. & Falcon. d. tract. de re-
 serv. q. 2. princip. Simon. eod. tract. q. 4. consulto enim
 omitto † mentalem reservationem, per quam Papa 45
 reservabat aliquod beneficium in specie, vel in gene-
 re, ut personæ sibi gratæ, nomine non expresso, provi-
 deret, de qua per Simon. loco cita. num. 2. ibiq. Add. &
 Mandos. in 11. reg. cancell. q. 3. & 4. & alios, cum quia
 amplius non est in usu; immo eam simul cum quibus-
 cunque gratiis ad vacatura, mandatave de providen-
 do, & expectativis sustulit concil. Trid. sect. 24. c. 19.
 de reform. tum quia non distinguuntur à generali seu
 speciali. Omitto etiam tertiam illam speciem, quam
 aliqui constituunt † individuæ, seu specialissimæ, de 46
 qua per eundem Simon. d. q. 4. numer. 4. & q. 15. num. 1.
 cum ea non nisi secundum magis & minus à speciali
 distinguatur. Differt autem generalis † reservatio à 47
 speciali, vel quia generalis sit, quæ per jus commune
 introducta sit, quamvis de ea mentio fiat in extravag.
 specialis vero, quæ per regulas cancellariæ, vel etiam
 extravag. ultra jus commune disponentes, ut voluit
 Cassad. decis. 3. de reservat. num. 7. Gambar. de offic. leg.
 lib. 3. nu. 121. & probare videtur Simon. d. q. 4. num. 4.
 11. & seqq. Vel potius quod illa generalis sit, quæ de
 aliquo genere beneficiorum ac personarum sit, puta
 si reservantur dignitates cujusvis ecclesiæ, vel omnia
 beneficia officialium sedis Apostolicæ, aut certis men-
 sibus vacantia; specialis vero, quæ fit de certo benefi-
 cio,

cio, aut ad favorem certæ personæ; & hoc non considerato, quod per jus commune vel per extravag. aut regulas cancellariæ, seu etiam per decretum Pontificis ea reservatio fiat, ut patet ex decis. Rot. 28. de praben. in antiq. & 3. de rest. spol. Gemin. cons. 3. & 12. & Ægid. consil. 29. & Rebus. in Praxi. Benef. tit. de reserv. nu. 1. usq; ad 11. & rationibus, quas d. q. 4. nu. 5. & quatuor seqq. affert: neq; satis illis facit Simonet qui tandem, num. 14. in hanc distinctionem inclinat, dum concludit, reservationes, quæ generaliter inducuntur in regulis cancell. ab Innoc. citra editis, generales esse, non autem speciales, qua de re videre poteris latius tractantem Æn. Falcon. d. tract. de reserv. benef. quest. 2. Nunc autem descendamus ad casus seu modos præcipuos reservationis beneficiorum.

- 48 Primus ergo modus est per vacationem † in curia, seu apud sedem. Beneficia enim omnia vacantia apud curiam sunt reservata, ut patet ex tex. d. c. 2. de prabend. in 6. & ibi omnes Simonet. d. tract. q. 30. num. 1. & includit omnes illos decem, quos superiori conclusioni recensuimus. Exiis tamen duos puto non proprie vacationem in curia, sed simplicem reservationem inducere, quorum alter est sextus in ordine † de beneficiis S. R. E. Cardinalium, & quorumcunque sedis Apostolicæ officialium, ubi in loco à curia distante ultra duas diætas eos decedere contingat, ut satis patet ex Rebus. d. tit. de reservat. num. 25. juncto num. 2. ubi distinctos casus ponit reservationis beneficiorum officialium à vacatione in curia. Alter est nonus de vacatione per adeptionem secundi, de qua per Jo. 22. in extravag. execrabilis, tit. de prab. in commun. quæ etiam per primam regulam cancell. innovata est, & aliquid etiam, in d. extravag. ex debito, & extravag. ad regimen, quod vero hæc non sit proprie vacatio † in curia, colligere est Paul. Bachin. in Frax. reg. cancell. tit. de benef. reserv. general. ubi & ipse distinguit tam vacationem beneficiorum Cardinalium, & officialium, quam per affecutionem alterius semper extravag. execrabilis.

lis. Sed memagis mover illa ratio, quod cum argumentum à vi vocabuli valeat, *ut in hac specie in materiæ reservationum tradit Mandos. ad reg. 2. cancell. q. 5. num. 5.* procul dubio beneficia proprie in curia, vel apud sedem vacare nō dicentur, nisi vel quis in Romana curia, vel prope eam decedat, vel aliquid circa beneficium in ea fiat, vel per beneficiatum resignando, vel per Romanam sedem puta privando, electiones cassando, postulationes repellendo; sicque dicere possumus, nec forsan male, solos quinque primos simul cum octavo ac decimo ex supra positis modis esse proprios vacationis in curia; quibus ob eandem rationem addere possumus † reservationem illam, quæ sit per appositionem manus summi Pontificis, & aliqui, *ut Rot. decis. 10. num. 1. de praben. in no. & decis. 25. num. 4. de concess. prabend. in antiq. affectionem* vocant, ut cum Papa beneficium aliquod contulit inhabili; vel similes casus, de quib. *tex. & Doct. in c. ut nostrum, de appell. c. si eo tempore, de elect. in 6. & in extravag. ad Roman. de prab. in commun. Falcon. de reservat. benef. in Pralud. 3. & Gaspar. de Perus. quæst. 10. Simon. q. 64. Mandos. in proæm. reg. cancell. q. 5. Rebuf. d. tit. de reser. num. 30. & seqq.* ubi etiam ostendunt affectionem, à reservatione quid differat, nisi velimus cum Mandos. *ad reg. 5. cancell. in princip.* solum casum mortis in curia, vel prope curiam includere, à quo in præsentem cum communiori dissentimus. Sicque soli illi quinque proprii erunt modi vacationis in curia: Sed quicquid sit, illud nobis sat esse debet per eos omnes ita reservari, & affici beneficia, ut regulariter non nisi per summum Pontificem conferri queant.

Secundus reservationis modus, seu casus est eorum beneficiorum, † quæ vacant per promotionem ad episcopatum, de qua *in d. extravag. ad regimen, & per Mandos. ad 1. reg. cancell. q. 15. & Rebuf. ibid. & Falcon. d. tract. q. 2. princip. & Simon. q. 22. & ibi Add.* ubi etiam inter ceteros tradunt, quando † beneficia hæc vacant de jure, seu de stylo Romanæ curiæ.

Tertius

54 Tertius est in beneficiis † familiariū Papæ & Cardinalium, de quibus in *extravag. ad Romani*, quæ est *Paul. 2. & ult. sub tit. de prabend. in communi & reg. 3. cancell. ubi Rebuf. & alii glossat. & Mandos. q. 17. 18 & 19. Simon. d. tract. q. 35. ibiq; Add. & Gomez. ad reg. de impetr. benef. vac. per obit. fam. Card. quæ est 32. ubi etiam Mandos.*

55 Quartus est in omnibus † dignitatibus pontificalibus, nec non maioribus post pontificalem in cathedralibus, ac principalibus in collegiatis valorem decem florenorum auri excedentibus, nec non prioratibus, præposituris, atq; aliis dignitatibus conventualibus, & præceptoris generalibus ordinum, quorumcunque, sed non militarium, ut disponitur in 2. & 3. *reg. cancellaria*, ubi *Rebuf. Mandos. & alii glossat. hanc rem optime pertractant.* Dubium autem maximum est, quid sibi velint illa verba, quæ in fine, *d. reg. 3.* ponuntur, ac *fel. rec. Pauli 2. Innoc. 8. Adriani 6. & Pauli 3. Romanorum Pontific. præcessorum suorum vestigiis inhærendo declaravit, dignitates, quæ in cathedralibus, vel Metropolitanis post Pontificales non majores existunt, & quæ ex Apostolicæ sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quovis modo in collegiatis ecclesiis præminentiam habere noscantur, sub reservatione prædicta comprehendere debere*; videntur enim hæc parti primæ adversari, in qua solum non majores post pontificalem in cathedralibus reservantur, quoad collegiatis vero videtur idem continere, quam difficultatem *Rebuf. removit quidem. Mandos. vero, d. reg. 3. q. 16. optime sensit, & satis congrue solvit, dicens, quod hæc ultima pars ita veniat ampliativa ad primam, quod in secunda reserventur non simpliciter, & absolute omnes dignitates non majores in cathedrali, sed illæ, quæ aliquo ex illis vel aliis modis præminentiam habent in collegiatis ecclesiis, prout dicit esse aliquas dignitates hujusmodi in Alemania. Sed quicquid sit, certe nunc saltem in Italia omnes dignitates*

itates tamquam reservatæ regulariter per Papam, vel Apostolica saltem auctoritate conferuntur, idque forte solum ex stylo curiæ, cum eadem solum dignitates etiam in novis regulis Innoc. IX ad Clem. VIII. reservatæ sint, & est ibi quoque hac de re, *reg. 3.*

Quintus est de vacantibus † in mensibus reservatis, qui quidem juxta regulam cancellariæ editam à Paulo 3. erant, Januarius & Februarius, Aprilis & Majus, Julius & Augustus, October & November; reliqui vero ita ordinariis concedebantur, ut in iis possint de quibusvis beneficiis, non tamen generaliter, aut specialiter reservatis disponere; & hæc reservatio solum effectum habebat extantibus expectativis, prout ex ipsa regula videre est, & notavit inter alios Staphil. *de lit. grat. & just. in pralud.* Aliquibus tamen ordinariis collatoribus conceditur alternative mensium, & quidem etiam non extantibus expectativis, prout inter regul. fel. record. Innoc. IX. nec non S. D. N. Clementis Papæ VIII. videre est *in reg. 8.* ubi summo Pontifici reservantur quæcunque beneficia vacantia in mense Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris & Novembris. etiam si reservata non sint; de vacantibus vero in aliis seu mensibus extra curiam, dummodo alias dispositioni Apostolicæ reservata, vel affecta non fuerint, & ad eorum duntaxat, non aliorum cum eis dispositionem pertineant, Episcopis residentibus libere disponendi facultas conceditur.

De quibus omnibus alternativis † & earum effectibus, videndi sunt Staphil. *in d. pralud.* Mandos. *ad reg. 11. cancell. q. 11. & ad reg. 27. q. 16. Pute. decis. 492. lib. 2. & 88. lib. 5. Cassad. de rest. spol. decis. 2. Pavin. de potest. Capit. sed vacant. q. 10. Add. ad Simon. d. tract. de reserv. q. 4. 7. & 71. Fulse. lib. 2. de Visit. cap. 28. & alii passim.* De aliis vero casibus † reservationis beneficiorum, ejusque materia plenius videas, si lubet per Simon. Falcon. & Gaspar. de Perus. *ad tract. de reserv. benef. per totum.* Rebus. *in Praxi. benef. tit. de reservat. & ad 20. priores reg. cancell.* ubi etiam latissime Mandos. Cassad.

Cassad. tit. de reg. cancell. decis. 9. 34. 37. & tot. tit. de reservat. & sapius tit. de prab. Rot. tūm alibi tūm tit. de praben. in antiq. fere per totum, Gomez. in reg. de trien. possess. q. 31. & Doct. in t. ut nostrum, de app. c. 2. c. statutum, & c. presenti, de praben. in 6. & in extravag. supra alleg Menoch. de arbitr. judic. libr. 2. cent. 3. casu 201. d. nu. 110. ad 128. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 3. quest. 1. Cucc. Instit. cancell. lib. 2. tit. 7. qui est de praben. Mil. & Bertach. in suis Repertor. verbo, reservatio, & alios passim. Hic enim aliquid de hac reservationis materia attingisse sufficiat, ne omnino jejuni eam pertransire videremur, cum de option. ad cujus cognitionem ea valde utilis est, ageremus, neq; pro quavis, quæ de reservatione incideret, quæstio, tot alii auctores tibi evolvendi essent.

Nunc vero propius ad rem accedendo ad sequentes conclusiones veniamus; ex quibus etiam duæ priores clariores fient.

TERTIA CONCLUSIO. Optio nequaquam locum ꝑ habet in beneficiis, ac præbendis vacantibus in curia, quamvis per summum Pontificem non conferantur, sed ab alio, cui commissæ sit facultas disponendi de vacantibus in curia. Ita gloss. d. c. fin. in verbo, ordinatur, & ibi Gem. Franc. & alii omnes de consuet. in 6. Franc. Marc. decis. Delph. 1258. num. 4. 1. part. Neq; obstat tunc quod in textu dicitur, locum non esse huic consuetudini in præbendis apud sedem Apostolicam vacantibus, cum de ipsis per Romanum Pontificem ordinatur, quasi utrumque requiratur, & hoc postremum pro conditione ponatur, & taxative adjectum sit. Respondetur enim primo cum gloss. hic satis censeri, per Romanum Pontificem aliquid fieri, si per alium faciat, vulg. reg. qui per alium, deinde dici posse, illud cum, adjectum esse potius demonstrationis gratia, quam taxationis ex eo, quod sint ꝑ diversæ orationes, juxta not. per Castr. consil. 339. vol. 1. in no. impress. late per Fel. in c. super literis, in princ. lim. 4. & s. ad audientiam, il. 2. concl. 6. de rescript. Tercio quod
ubi

ubi etiam taxative adjecta sit illa dictio, & conditionem importet, id sit ad excludendum casum, de quo in sequenti conclusione, ut optime gloss. hic & ceteri adnotarunt: ex hac vero conclusione inferri potest per prædicta, Episcopum † habentem indultum pontificium collationis beneficiorum reservatorum (dum tamen in specie † comprehendat etiam vacantia in curia, ut per textum, qui apertissimus est, *inc. 2. de prabend. in 6.* docet gloss. & omnes, *d. c. fin.*) ita posse conferre præbendam vacantem, ut nullo modo locus sit optioni, seu consuetudini ac statuto optandi. German. tamen *in moder. tract. de indul. Apost. §. etiam ex eo numero 22.* contrarium tenet † in beneficiis vacantibus in mensibus reservatis stante immemorabili consuetudine, optandi speciali ratione, quoniam immemorialis consuetudo vim habet & ipsa privilegii, & quia huiusmodi indulta † non ampliant facultatem conferendi beneficia, sed solum removent impedimenta cum alias de jure communi possint Episcopi quæcunque beneficia non reservata in corpore juris conferre; secus vero erit in reservatis huiusmodi reservatione clausa in corpore juris.

QUARTA CONCLUSIO. Optio potest fortasse habere † locum in beneficiis vacantibus in curia, si intra mensem à die scientiæ vacationis per Romanum Pontificem non conferantur. *ita gloss. d. c. fin. verbo, ordinatur ibi post mensem, ubi Franc. Gemin. & ceteri, alia gloss. in c. presenti, infiguratione casus, de praben. in 6. idem etiam tenet Gig d. tract. de pension. q. 63. num. II. & Zerol. in Prax. Episc. verbo, canonica, vers. ad 7. conclus. 6. & Æn. Falc. de reser. q. 4. effect. 6. num. 2.* Ratio illa est, quia beneficia † vacantia in curia, si per summum Pontificem intra mensem non conferantur à die scientiæ, ut volunt ibi antiqui Doct. vel ut Archid. à die vacationis, quod etiam voluit Gemin. post gloss. conferri possunt per ordinarium collatorem, prout disponitur in c. statutum, de praben. in 6. & not. gloss. & Doct. ibi, & d. c. fin. Æn. de Falcon. d. tract. de reser. benef. 4. *quæst.*

- quest. princ. effect. 20. Gasp. de Perus. in simil. tract. quest. 5. Paul. Grannuc. in Addit. ad Simon. in simil. tract. q. 47. nu. 14. Rebus. ad 9. reg. cancell. & in form. nov. provis. vers. dummodo tempore data, num. 14. ubi etiam ostendit, † ordinarium sede vacante simplicia beneficia ante mensem conferre non posse, postea vero recte. Quam quidem dispositionem, d. c. statutum, limitant*
 68 *ibi Doct. ut non procedat † in devolutis ad Papam. Franc. vero num. 6. & Arch. num. 3. dicit, habere locum*
 69 *solum in vacantibus in curia: non autem † in iis, quæ alio modo reservata sunt. Rursus gloss. in extravag. execrabilis, in verbo, quoquo modo de prabend. in commun. dicit, cessare illius provisionem in reservatione, de qua in d. extravag. execrabilis, in qua reservantur beneficia vacantia per adeptionem secundi incompatibilis cum primo, & item hoc secundum quo ipso iure sunt privati, nisi illud primum citra mensem resignaverint in manibus superioris. Sed quicquid sit de iure communi saltem antiquo, communis est opinio Doct. quod hodie illius dispositio locum non habeat, quia*
 70 *illud c. statutum † revocatum sit per extravag. ex debito, de elect. vel per extravag. ad regimen, de praben. in commun. vel demum per extravag. pia sollicitudinis, quæ est i. de praben. in commun. ut patet ex gloss. i. d. extravag. pia sollicitudinis, Jo. An. Gem. & aliis præter Archid. d. c. statutum, idem voluit Lap. alleg. 96. in princip. Gomez. ad reg. de trienn. possess. 9. 31. vers. & ideo pro clariori, & Simon. d. tract. de reserv. benef. q. 30. nu. 2. sed dum ille alleg. Doct. in c. 2. isti eisdem, in c. præsentis, de praben. in 6. quod etiam dixerunt correctum fuisse per d. extravag. pia sollicitudinis, voluerunt semper allegare, d. c. statutum. Puto autem correctam illam dispositionem, cap. statutum, non quia in aliqua ex dd. extravag. mentio fiat de mense, quod ad rem faciat, ut aliqui ex cit. Doct. voluisse videntur, cum mēsis, de quo in d. extravag. pia, aperte ponatur pro tempore, intra quod voluit Bonif. VIII. suam illam constitutionem obligare, inquit enim, intra unum mensem à*
 data

data presentium, sed potius, quia memores summi Pontifices earum *extravag. conditores*, illius constitutionis seu can. *statutum*, qui jura omnia in scrinio pectoris sui censentur habere, constitutiones condendo † posteriores, priorem, quamvis de ipsa mentionem 71 non faciant, revocasse noscantur, ut verbis utar ejusdem Bonifacii, *in c. 1. de constit. in 6.* Quamvis non desint etiam qui velint † *d. c. statutum*, non esse revocatum, ut patet ex iis, quos refert, & sequitur *Æn. Falcon. d. q. 4. effect. 6. nu. 1. & 3. in tract. de reserv. benef.* cujus sententia probabilitate non caret, cum nusquam in illis *extravag.* neque de *d. cap. statutum*, neque de mense ulla mentio fiat.

SECUNDA CONCLUSIO. Quæ etiam ex secunda cōclusionione cum ibi deductis maxime vero in quinto modo reservationis colligitur. Optio locum non habet † in beneficiis reservatis per alternativam: ita 73 *in specie tradit Paul Granut. in Addit. ad Iac. Simon. d. tract. de reservat. q. 45. in verbo superfluum*, maxime vero locum habebit ubi motu proprio fiant ad lare tradita per Simon & Granut *loc. cit.* & per nos, *d. concl. 2.* multo autem magis cum per summos Pontifices in regulis cancellariæ, quas pro tempore edunt, tollantur atque irritentur consuetudines etiam immemorabiles optandi majores, & pinguiore præbendas cum amplissimis clausulis derogatoriis, prout de regula alternativæ à Sixto v. testatur Granut. ubi supra, & nunc habemus regulam 8. inter eas, quæ à S. D. N. Clemente VIII. editæ fuerunt initio sui Pontificatus. Verum de hac derogatione aliquid etiam dicemus, *inf. cap. ult. quæst. 1.*

SEXTA CONCLUSIO. Optio locum † non habet 74 in beneficiis resignatis in curia; patet ex *concl. 1. in prin. & ex 8. modo vacationis in curia*, cum ibi latius deductis, & tenere videtur in terminis Mandos. ad reg. 34. cancellaria, quæ est de ann. possess. q. 50. num. 7. Paris. de resign. benefic. lib. 1. quæst. 4. num. 55. secus tamen erit si resignatio facta sit in partibus in manibus legati, ut

D

optime

*optime ibid. tradit Mandos. cum eadem non sit curia lo-
gati, & Pontificis.*

75 SEPTIMA CONCLUSIO Potest induci $\dagger$ con-
suetudo specialis optandi etiam in beneficiis reserva-
tis, & vacantibus in curia: ita Cald. *cons. 3. de consue. p.*
totum, ubi etiam contrariis satisfacit, optima illa ratio-
ne, quod licet consuetudo sit contra jus, tamen potest
etiam contra jus introduci consuetudo spatio saltem
40. annorum. Cald. sequi videntur, dum ad illum se re-
mittunt, Zerol. *in Prax. Episc. ver. canonica, vers. ad se-*
ptimum, concl. 11. Staphil. *tract. de lit. grat. tit. de vi,*
effect. clausul. versic. in super derogatur, num. 5. idem
inmemorabili consuetudine aperte tradit Germon.
in alleg. tract. de indult. Apost. §. etiam ex eo, nu. 15. pol.
Rot. Rom. in una Bonon. optionis die 9. Januarii 1579
coram R. P. D. Lancelloto nunc meritisimo Cardina-
li, satisque probat, *num. 16. & seqq.* ubi etiam ostendit
non obstare, quod huiusmodi consuetudo interruptum
pi videatur per renovationem regularum de mensibus
reservatis, quia nimirum ad interruptionem huiusmo-
di consuetudinis requiritur, quod interveniat actus
illi contrarius, quæ ratio forte procederet, ubi in regi-
lis cancellariæ non adesset expressa derogatio; & ap-
plissima harum consuetudinum optandi.

76 OCTAVA CONCLUSIO. Optio locum habet
in iis præbendis, quæ devolvuntur ad Papam ex negli-
gentia inferiorum in non conferendo intra sex me-
ses à die notitiæ vacationis, *juxta textum in c. nulla, c.*
c. quia diversitatem, de concess. præbend. ita in spec.
voluit Franc. Marc. *decis. Delphin. 1259. num. 2. 1. par.*
Archid. Gem. & Franc. post alios, *d. c. fin. §. in præbendis*
de consuet. in 6. Greg. Tholos. *tract. de benef. c. 39. nu.*
quamvis contrarium voluerit Jo. An. *d. c. fin. in verbis*
vacantibus, & Add. ad Rot. decis. 1. de rerum permut.
no. num. 7. ubi tamen perperam in contrarium allega-
vit Jo. An. quod & Tholos. fecit. Moventur omnes
li nobiscum sentientes, quia tunc jure ordinario con-
fert Pontifex, quam tamen rationem refellit quidam
Alex.

Alex. de Antil. apud Gemin. d. §. in præbendis, num. 4. quia sic posset etiam fieri optio in vacantibus in curia, quæ nunc jure ordinario Pontifex, non de plenitudine confert potestatis, c. 2. & c. statutum, de præben. in 6. in quibus tamen locum non habet optio, ut supra ostendimus, ad quod nihil ibi Gemin. Replicari tamen potest, & debet, † Doctores eos, cum dicunt Papam conferre jure ordinario, quando confert beneficia devoluta, non ita intelligendos esse, quasi velint, ea cōferri de jure communi; sed quia in iis summus Pontifex est loco ordinarii collatoris, & quasi in ejus locum subrogatus, illius personā repræsentat, quod non accidit in beneficiis in curia vacantibus, aut alias reservatis. Ex quo etiam incidenter infero, beneficia eorum, qui in curia morantur, originem ibi vel etiam domicilium habentes, non tamen curiales sunt, neque ibi occasione curiæ morantur, licet ibi decedant, optari posse; neque enim sunt reservata, ut patet ex cap. præsentis §. sane, de præben. in 6. ubi gloss. & Doct. sed ea ordinario jure Papa, vel alius collator ordinarius confert; in mensibus tamen Apostolicis vacantia confert Papa tanquam reservata, ideoque tunc locum non habebit optio, juxta dicta superius, concl. 2. ad fin. Quod vero opponunt (ut ad priorem quæstionem redeamus) sibi ipsis Doctores illi, objiciunt etiam Add. ad Rot. loco cit. non posse hoc loco locum habere ullo modo optionem, quia ad optandum datur tempus 20. dierum, ut dicitur, d. c. fin. §. ultra, & nos inf. cap. 6. quæst. 1. collatio autem non potest devolvi, nisi ad minus post sex menses, d. c. nulla, de concess. præben. Respondent autem & optime Gemin. & Franc. d. c. fin. §. in præbendis, quod aut ille, qui vult optare, fuit statim certificatus de vacatione præbendæ, & non poterit optare nisi infra 20. dies, sicque procedit objectio; aut non fuit certificatus, sed per multum temporis ignoravit, & tunc cum isti 20. dies non currant, nisi à die scientiæ, ut dicit hic gloss. & omnes, & nos infra d. cap. 6. q. 2. bene poterit optare. Quod si rursus urgeas cum Add. ubi

- supra tempus opinionis currere à die vacationis nota in ecclesia, ut dicere videtur gloss. pen. juncta antepen. in clem. 1. de concess. prabend. & colligi videtur ex tex. ibidem, quo casu posita ignorantia in ecclesia de huiusmodi vacatione non videtur posse esse locum devolutioni, cum etiam tempus sex mensium † non currat nisi à die notitiæ, d. c. quia diversitatem, de concess. praben. & c. licet de supplen. neglig. pralat. Respondeo, quod tempus optandi non currit nisi à die veræ scientiæ, non autem fictæ, ut dicam inf. d. q. 2. & tenet etiam, si recte advertatur d. gloss. pen. dum aperte dicit, & probat dispositionem illius Clem. de scientia præsumpta ex notitia publica, quæ habetur in loco beneficii.
- 79 specialiter procedere † in casu illius tex. de impetrante beneficium, cui mandatur provideri de eo, quod infra mensem à vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum. Ex quo etiam patet, non habere locum in notitia, quæ requiritur ad hoc, ut currat tempus sex mensium. Quod vero ibi dicit gloss. pen. de privilegio optandi, intelligitur non de nostro jure optandi sed de privilegio eligendi intra decem dies alteram ex duabus æqualibus præbendis, de quo in c. si pluribus, de praben. in 6. ut ibi per eam, sed ea etiam ficta notitia admissa in optione, adhuc casus optandi in devolutis potest contingere. Fingamus enim tam præbendam, quam ordinarium collatorem in eodem loco ab ecclesia justa ex causa abesse, ibique illum decedere; procul dubio statim curret tempus sex mensium collatori, cum maxime † etiam extra dioccesim constitutus possit sua beneficia conferre, gloss. c. statutum ver. remotis, de prab. in 6. late Zerol. in Prax. Episc. ver. beneficia, vers. ad 9. & Menoch. de arbitr. judic. lib. 1. q. 43. n. 19. potest autem tunc esse, ut non nisi post sex menses nota fiat in ecclesia vacatio præbendæ, sicque habebit locum optio. Ad illam autem quæstionem, quænam
- 81 præbenda † censeretur reservata, quando reservatur præbenda alicujus, & ille optet aliam, quoniam est de raro contingenribus, remitto te ad Æn. Falc. de reservat.

vat. effect. 37. An vero, & quomodo optio locum habeat in beneficiis, de quibus mandatur alicui provideri, quæve specialiter conferuntur per Papam; quæ duo reliqua videbantur pro complemento hujus 3. quæstionis, quoniam derogationem requirunt, de iis latius tractabimus *in cap. ult.* ubi de derogationibus optionum agemus.

QUÆRO QUARTO, *An in beneficiis juris patronatus locum habeat optio?*

Respondeo † quod non: ita in terminis voluerunt 82
Fed. sen. cons. 62. num. 1. & Mil. in Repert. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il. 1. Et miror, quod de hoc nihil dixerint Lambert. & alii, qui de jure patronatus scripserunt. Rationem vero neuter illorum affert. Nos illam afferre possumus, quod si reservatio, quæ fortior est optione, cum illam vincat, juxta superius deducta *in 2. conclusione*, non comprehendit beneficia juris patronatus maxime laicorum, multo minus in iis locum habere poterit optio: quod vero regulæ reservatoriae † non habeant locum in beneficiis juris patronatus laicorum, tenet *Gemin. c. 2. num. 11. de præb. in 6. & ibi Franc. numer. 8. Lap. alleg. sua 96. fere per totam. Rot. decis. 3. de jure patr. in antiq. Cassad. eod. tit. decis. 6. Put. decis. 319. num. 2. lib. 1. Card. cons. 117. nu. 2. & in elem. 1. 7. q. Alex. cons. 73. in princip. volum. 4. Gaspar. de Perus. in tract. de reserv. benef. in quæst. qua autem benef. reservantur Æn. Falcon. eod. tract. q. 3. princ. 14. effect. numer. 5. & q. 4. princip. & alii quos ad hoc late referunt, & sequuntur de magis communi attestantes Paul. Granut. in Addit. ad Simon. simil. tract. q. 9. Mandos. ad 1. reg. cancell. q. 10. n. 1. & 2. Roch. Curt. tract. de jure patr. vers. honorificum. q. 4. nu. 22. & 23. Lambert. in simil. tract. q. 6. prima par. libr. 2. art. 22. num. 4. & de communi Covar. pract. quæst. c. 36. num. 2. & 3. quicquid in contrarium voluerit Zenzel. in extrav. execrabilis in vers. disponere, de præb. & gloss. d. c. 2. in verbo, collatio, eod. tit. in 6. Idemque procedit † etiam si in re- 84
 servatione adsint illa verba, ad cujusunque collatio-*

- nem, provisionem, electionem vel praesentationem, vel quamvis aliam dispositionum pertineant, ut post Lap. alleg. 84. num. 6. & alios tradunt Mandos. d. q. 10. nu. 2. & Nicol. Delph. de jure patr. quest. ult. Secundo
- 85 procedit quoque, licet beneficium sit mixtum et juris patronatus clericorum, & laicorum, ut post Roch. Curt. d. tract. juris patron. vers. competens alicui, quest. 24. & alios et solvunt, lateque tradunt Simon. d. q. 9. num. 3. ibique Add. num. 7. Covar. d. q. 36 num. 4. Mandos. d. q. 10. num. 8. & Gambar. tract. de leg. libr. 3. num. 363. cum seq. dum tamen major pars sit laicorum, ut Gambar. & iidem Add. ad Simon. loc. cit. voluerunt. Tertio idem
- 86 esset in jure patronatus competente clericis et ratione bonorum patrimonialium, cum tamquam laicale censetur, ut fuse ostendit ibid. Mandos. num. 7. Limita vero primo, ut non procedat et in jure patronatus clericis ratione ecclesiae spectante, ut late per Mandos. num.
- 87 5. & 6. Secundo ut non procedat etiam et in jure patronatus laicale, nisi quando eis competit ex fundatione, constructione vel donatione, secus si ex privilegio, vel praescriptione, ut voluit Archid. & Gemin. d. c. 2. de prae. in 6. & fuse probat Covar. d. c. 36. num. 6. &
- 88 Mandos. d. q. 10. num. 3. Posse tamen Papam et reservare beneficia patronata etiam laicorum certum est, prout dicit idem Mandos. d. q. 10. nu. 2. in fine, neque id negant praecitati Doct. sed solum dicunt, non praesumi voluisse reservare; potest enim Papa et expresse derogare juri patronatus, ut patet ex Doct. in o. cum dilectus, de jure patr. Covar. pract. quest. c. 36. cum aliis, quos ad saturitatem congerit Petr. Cened. in collect. ad jus canon. 2. part. collect. 79. & Covar. d. c. 36. num. 1. Nec non universum de jure patr. quod ad reservationem, vel derogationem spectat praeter omnes supra citat. videndi sunt etiam alii, quos cumulat Mandos. d. q. 10. & Cened. d. collect. 79. 2. par. & collect. 21. num. 2. & 3. 3. part. Aliam etiam rationem, & magis solidam addere possumus ad principalem nostram conclusionem, quia nimirum per optionem, ubi maxime distinctae

super

sunt præbendæ, acquiritur novus titulus, *ut jam semel admonuimus, & latius ostendemus, inf. c. 7. q. 1.* Non potest autem quis acquirere titulum, aut beneficium juris patronatus sine consensu patroni, *ut toto fere tit. de jure patr.* Ex quo tamen inferitur † una limitatio ad 91 d. conclusionem, quod si accedit patroni consensus, poterit fieri optio in præbenda & beneficio juris patronatus. Secundo limitatur, posse † speciali præscri- 92 ptione, seu consuetudine induci, ut etiam in beneficiis, & præbendis juris patronatus fiat optio; tum quia etiam potest talis consuetudo induci in reservatis, *ut supra, concl. 7. ostendimus*; tum quia contra jus tertii præscribi posse, & consuetudinem induci saltem spatio 40. annorum, superius, cap. 2. q. 2. demonstravimus, & in specie etiam tanto tempore † juri patronatus 93 præscribi posse late tradit Lambert. *de jure patr. lib. 3. q. 7. princip. n. 7. & 8.*

QUÆRO QUINTO, *An in beneficiis, & præbendis, qua permutantur, siue in ipsa permutatione locum habeat optio?*

Respondeo, communio rem conclusionem esse, † 94 quod non: ita Paul. *de Lig. in clem. 1. de rer. permut. 10. de Lig. c. fin. de consuet. in 6. post 10. An. in Addit. ad Specul. tit. de rer. permut. ita etiam Gam. in c. licet, num. 41. de rer. permut. in 6. Bonif. de Vital. post Paul. in clem. unic. numer. 60. de rer. permut. Petrus de Vbal. in tract. de benef. permut. q. ult. num. 96. Feder. de sen. eod. tract. q. 28. & cons. 62. per totum, ubi optime eam comprobatur, & à contrariis defendit; eandem tuentur Nicol. Delphin. tract. de jure patr. num. 157. & seq. Gig. de pension. q. 63. num. 14. Mil. in Repertor. verbo consuetudo optandi non habet locum, il. 2. Prob. in Addit. ad 10. Monach. d. c. fin. nu. 2. 9. & 30. post Gemin. cons. 39. Add. ad Rot. decis. 1. de rer. permut. in no. num. 7. Gregor. Tholos. in tract. de benef. c. 39. num. 4. 10. Coras. in simil. tract. c. 9. num. 9. & satis probatur ex tex. in c. unico, de rerum permut. in 6. & clem. 1. eod. tit. Ex quibus duas rationes colligo; altera est, quod cum actus agentium † non operentur 95*

ultra intentionem eorum, *l. non omnis, ff. si cert. pet. cum similib.* procul dubio non debet habere locum optio, per quam permutans non acciperet præbendam, quam ille alter ideo resignavit, ut ipse haberet, nec aliter resignasset, *ut dicitur d. c. unico ibi, quæ alias minime resignassent*; altera, quod præbenda resignata alteri conferretur, quam permutanti contra expressam decisionem d. clem. Neque valet quod præbenda, quæ confertur, subrogatur in locū optatæ; nam textus d. clem. 96 aperte requirit, † quod ipsamet præbenda, quæ resignatur, alteri quam permutantibus non conferatur, ea autem ipsa alteri conferretur. Alias rationes videre poteris apud Dd. sup. ut maxime Fed. de sen. loc. alleg. Ex quibus patet, male sensisse contrarium Jo. An. d. c. fin. in verbo, cum vacavit, & ibi Anchar. & Gemin. nu. 4. male etiam Lap. Abb. d. c. fin. & in Addit. ad Fed. loc. cit. aliter & late distinguebat, prout etiam ejus distinctionem refert, & reprobat idem Gemin. loc. cit. ut ibi per eos, quæ distinctio confunditur ex supra dictis, sicut etiam illa, quam facit Imol. in c. fin. colum. 20. de rer. permut. & refert, ac sequitur Franc. d. c. fin. nu. de consuet. in 6. quod aut permutatio sit propter utilitatem permutantium, & habeat locum optio, ex qua talis permutatio sit ambitiosa, & restringenda; aut propter utilitatem ecclesiarum, & tunc non habeat locum optio. Hæc autem distinctio quam sit frigida quis non videt? neque enim debet pendere usus privilegii, & consuetudinis Capitularis ex facto, aut etiam animo unius de collegio, de quo nemo forsan tunc erit, qui judicare velit. Illud sane temperamentum, ut ita loquar, ad eam communem opinionem libenter 97 adhiberem, quod si † consuetudo ipsa optandi obtinisset, in omni vacatione, non autem solum simplici, ita ut ab antiquo optatum fuerit etiam in vacatione ex causa permutationis, tunc ea opinio cessaret nisi expresse Papa, aut Legatus clausulam derogationem statutorum, & consuetudinum ecclesiæ de optando in provisione inseruisset, ut optime tradit Nicol. Delphi.

d. tract.

d. tract. de jure patr. num. 158. quod ipsum etiam ex eo comprobari potest, quod *supra q. 3. concl. 7. & q. 4. ad finem* ostendimus, induci posse specialem consuetudinem optandi beneficia reservata, & quæ sunt de jure patronatus.

QUÆRO SEXTO, *An possit optari prabenda habens aliquod onus annexum, puta prabenda Theologali, Pœnitentiaria, vel similis.*

Respondeo † non posse: ita in specie voluit Navar. 98 *cons. 14. de reb. eccles. non alien. nu. 3. volum. 1. & probari potest, cum quod ibi electa videtur industria persona, cum quia ubi aliquod beneficium requirit qualitates aliquas, aut examen, si cui indulgetur, ut possit cōsequi beneficium aliquod, aut dignitatem, illud non venit, quod examen aut qualitates illas requirit, ut est optimus tex. in c. fin. de transl. episc. cum ibi not. pro quo etiam faciunt, quæ de hujusmodi præbendis certis personis graduatis, ac certis qualitatibus præditis † 99 omnino conferendis decrevit Conc. Trid. sess. 5. c. 1. de refer. sess. 24. c. 4. & sess. 25. c. 5. traditque inter alios Covar. pract. q. c. 36. num. 3. Rebus. in concord. Rubr. de collat. §. 1. verbo, Theologalem, & verbo, alteri, & Jo. Quintil. Hæd. in repetit. o. de multa, num. 45. & seqq. de præbend. Tandem quod hujusmodi præbendæ erectæ in Theologalem & Pœnitentialem non possint optari, postquam hæc scripsi inveni fuisse decisum per sacram congregationem super declaratione Concilii Triden. ad cap. 1. sess. 5. & cap. 8. sess. 24. de reform. An vero per canonicum possit optari dignitas, quæ aliqua ex causa reservata non sit, dicemus inf. c. 5. q. 2.*

QUÆRO SEPTIMO, & ultimo in hoc cap. *An possit optari prabenda minor, qua tamen aliqua de causa sit magis grata?*

Respondeo † posse: ita gloss. d. c. fin. in verbo, melio- 100 res & ibi Butr. & Anchar. de consuet. in 6. eamque gloss. sequitur Franc. Marc. decis. Delphin. 1258. nu. 4. 1. part. & communiter, ac merito receptam dicit Navar. de reb. eccles. non alien. cons. 4. volum. 1. à qua etiam opi-

- nione non discedit Rom. *conf.* 227. Rot. *decis.* 5. *vers.*
 101 *præterea, de consuet. in no.* sed contrarium † tenet ex-
 presse Rot. *decis.* 3. *eod. tit. in no.* & Franc. *d. c. fin. in princ.*
nu. 8. cui etiam accedere videtur post Jo. Mon. Mil. in
ver. consuetudo per quam, il. 1. Gemin. vero *d. c. fin. nu.*
 102 11. volens concordare opiniones distinguit † quod
 aut consuetudo specificè disponit, quod possint optari
 majores præbendæ, & tunc non possunt minores, aut
 consuetudo simpliciter disponit, & tunc possit optari
 major, & minor, sicque procedat opinio gloss. Verum
 103 † hoc est nihil dicere, sed vel priori, vel posteriori opi-
 nioni adhærere: secundum enim membrum est ipsa
 expressa prima opinio: primum autem est ipsa secun-
 da opinio, si illud pure intelligatur, prout sonat, si ve-
 ro addatur dictio taxativa, *solum*, quasi inducta sit con-
 suetudo, quod solum majores præbendæ optentur,
 tunc nihil mirabile dicit, sed id, quod neque qui sunt
 in contraria sententia negabunt. Moventur autem,
 qui contrarium sentiunt duplici ratione. Primo, quia
 ex quo consuetudo sic est obtenta, ut optetur major,
 104 non debet extendi ad minorem, quia præscriptio † non
 extenditur nisi ad id, quod est possessum, *c. veniens, de*
auditis, c. cum ex officii, de præscript. de quo etiã late per
Rom. conf. 371. & Doct. in *c. tua de deci.* neque consue-
 105 tudo † extendi debet, ut not. in *c. fin. de off. Archid. Se-*
 106 cundo quia licitum est ascendere † ad maiorem digni-
 tatem, sed non descendere de majori ad minorem, *jux-*
ta not. in c. quanto, & c. licet, quod est fin. de translat.
Episc. & c. cui de non sacerdotali, de præbend. in 6. ubi
 non datur descensus etiam quoad valorem præbendæ.
 Quibus tamen, & similibus non obstantibus priori o-
 pinioni adhæreo, quam in conclusione firmavi, quod
 indistincte possit fieri optio etiam de minori præben-
 da, ubi ex aliqua causa sit magis grata vel ob interesse
 veritatis, quia exempli gratia illa major, seu melior,
 quã obtinet, sit pensione gravata, ut ab ea se liberet, *jux-*
ta ea, quæ trademus inf. c. 7. q. 2. vel etiam ob interesse
 affectionis, puta quia minoris præbendæ bona vici-
 niora

niora sint suis patrimonialibus, quia ea præbenda fuit
sui patris, aut valde amici, vel simili de causa. Id au-
tem probō & ipse dupliciter. Primo rationibus gloss.
d. c. fin. verbo, meliores, tum quia quod in favorem † a- 107
licujus inductum est, non debet in ejus odium retor-
queri, *c. quod ob gratiam, de reg. jur. in 6. & l. nulla iuris*
ratio, c. de legi, tum quia cui licet plus, licet † & minus, 108
c. cui licet de reg. jur. in 6. cum simil. Secundo illa ratio-
ne, quam tangit Rot. *d. decis. 3.* quia illud est melius,
quod est magis gratum, & plus placet, §. *præterea, In-*
stit. de action. & l. Sabinus, ff. de in diem addict. quod
etiam ex eo confirmatur, quod est ita considerabile in-
teresse aliquod siue veritatis, siue etiam affectionis, ut
cum alioquin non nisi posita magna læsione † decur 109
etiam ecclesie in integrum restitutio, *c. i. de in integ. re-*
stit. cum concordant. tamen restitutio † conceditur non 110
solum propter interesse veritatis, ut est *tex. in l. minori-*
bus, ubi Doct. ff. de minor. sed etiam propter interesse
affectionis, ut not. Bart. Bal. & alii in *l. si in emtionem,*
ff. de minor. & post multos Odd. tract. de restit. in integr.
q. 4. art. 10. idq; optime probat rex. *d. l. si in emtionem,*
ubi minor restituitur, si omisit emere rem majorum
suorum in emtionem collocatam.

His positis, non obstant in contrarium adducta.
Non primum, quod præscriptio non extenditur nisi
ad id, quod est possessum. Respondeo enim primo, for-
te procedere id in præscriptione, † nos vero loqui de 111
consuetudine, quicquid velit Gemin. *d. c. fin. in princip.*
num. 9. & 11. dum contendit, consuetudinem optandi
magis proprie dici præscriptionem, id enim facile re-
felli potest, ex late traditis per nos supra cap. 2. q. 2. Se-
cundo tam præscriptionem, quam consuetudinem † 112
extendi posse ad casus omnino similes; imo ipsi Ge-
min. & Franc. *d. c. fin. in princip. num. 7.* voluerunt, hanc
consuetudinem extendi de casu vero ad fictum, de quo
nos latius inf. c. 4. q. 4. in nostra autem specie casus o-
mnino similis est, cum illud melius dici † possit alicui, 113
quod magis gratum est, ut diximus, & sic solvitur quod
objicie-

objiciebatur, *ex not. in cap. fin. de off. Archid.* consue-
 tudinem non extendi, præterquam quod ille tex. lo-
 quitur potius de præscriptione, & quidem valde odio-
 sa nimirum de præscribenda per Archidiaconum ju-
 risdictione in monasteriis, quod magis Episcopo præ-
 judiciale est, quam jus optandi, ut quisque facile potest
 intelligere. Non obstat etiam, quod objiciebatur
c. quanto, & cap. licet de transl. Episc. Nam quod atti-
 net ad *c. quanto*, non prohibetur ibi descensus, sed so-
 lum præmissio, quod quis de facto relicta propria ec-
 clesia ad aliam se propria auctoritate transtulerat.
 subdit summus Pontifex, quod qui se ad majorem ple-
 bem transtulit, à cathedra repelli debet aliena: immo
 gloss. fin. ibi dicit, idem fore, si ad parem, vel minorem
 se transtulisset: *cap. vero licet*, seu fin. primo loquitur
 de majoritate, & excessu in dignitate, non in redditu,
 prout etiam loquebatur *c. quanto*, deinde dispositio
 tam d. c. si. quam *cap. cui de non sacerdotali*, procedit
 114 propter mandatum, cujus fines † diligenter sunt cu-
 stodiendi, *c. cum dilecta, de rescript. & l. diligenter, &*
mandat. cum similib. ut de dispositione tex. d. c. cui de
non sacerdotali, dicit ibi Pontifex *in fi. & not. gloss. d.*
fin. in verbo, meliores, de consuet. in 6. Nam in d. c. licet
 115 concesserat † in specie prædecessor Pontifex cuiusdam
 Episcopo, quod si ad majorem vocaretur forsitan di-
 gnitatem, eam sibi liceret assumere; declarat autem
 ibi Innoc. III. non potuisse illam transire ad parem di-
 gnitatem, quia fuerat expressum de majori; & quia et-
 iam in majori dignitate propter majorem utilitatem
 facilius solet dispensari, *ut ibi inquit Pontifex, & gloss.*
in verbo, ad pacem. In cap. vero *cui de non sacerdotali*
 statuit Bonif. VIII. quod si cui manderetur provideri di-
 præbenda non integra, aut certi valoris, non poterit et-
 iam volenti de sacerdotali, dimidia, vel minoris valo-
 ris provideri propter certos fines mandati, *ut inquit ibi*
textus, & not. gloss. & Doct. & nos mox admonuimus.
 Atque hæc circa materiam hujus tertii cap. dicta suffi-
 ciant.

SUMMA

SUMMÆ RERUM.

- 1 *Canonici soli seu beneficiati in aliqua ecclesia collegiata, regulariter optare possunt.*
- 2 *Consuetudo optandi inter canonicos inducta non extenditur ad dignitates, seu Pralatos, ut possint optare canonicales prabendas.*
- 3 *Consuetudo non extenditur de persona ad personam diversæ qualitatis.*
- 4 *Prabendam pœnitentiarîi, aut similem obtinens non potest fortasse aliam optare. Contrarium. numero 11.*
- 5 *Divisio beneficiorum unitorum debet fieri ab habente auctoritatem servata solennitate; & ex iusta causa, sicut & unio.*
- 6 *Beneficiarius non potest suum beneficium diminuerè, aut damno afficere.*
- 7 *Canonicus an habeat successorem, & an Pœnitentiarius, & num. 12.*
- 8 *Pœnitentiarius principaliter habet officium, prabendam per annexionem, & quasi rem peremptam secundum Navar. de quo num. 13.*
- 9 *Beneficiatus habens ecclesiam Parochialem suo beneficio annexam, non dicitur simpliciter habere curam animarum.*
- 10 *Navarri Doct auctoritas.*
- 12 *Pœnitentiarius optando non dividit, aut unit officium à beneficio aut cum illo, sed dimittit prabendam cum onere, & officio.*
- 13 *Theologi, & Pœnitentiarii officium quomodo instituendum sit.*
- 14 *Unio non semper ita fit, ut, quod unitur, alteri accedat.*
- 15 *Antiquiores canonici prius optant, antiquiores inquam non ætate, sed receptione. num. 16. declaratur. num. seqq.*
- 17 *Canonicus qui major est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat preferri in portione percipienda.*

18 Anti-

- 18 *Antiquiores etate, vel maiores ordine poterunt e consuetudine speciali preferri in optando; vel Doctores, aut persone insignes. num. seqq.*
- 19 *Doctorum ordo praeipuus est*
- 20 *Excommunicatus potest optare. Contrarium alii num. 21.* 43
- 22 *Excommunicatus privatur fructibus beneficii.*
- 23 *Collatio beneficii facta excommunicato nulla est.* 44
- 24 *Optio non est collatio, neq. collationem requirit.*
- 25 *Excommunicatus potest acceptare beneficium iam sibi collatum.* 45
- 26 *Beneficii collationem excommunicato factam, maiore iure tenere probabile est.* 46
- 27 *Excommunicatus aequiparatur deportato.*
- 28 *Deportatus potest eligere & optare.*
- 29 *Excommunicatus potest ea, quae sunt facti, & per quae solum voluntas declaratur.* 48
- 30 *Excommunicatus non amittit fructus beneficii, nisi per sententiam eos expresse continentem.* 49
- 31 *Absentes ab ecclesia optare possunt.*
- 32 *Absentes ob servitium Papa, vel ecclesia optare possunt; licet consuetudo, vel statutum disponat quod soli praesentes optent. Hi enim habentur praesentibus. num. 33.* 50
- 34 *Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neq. de persona ad personam. Idem in statuto. num. 35. Quod tamen perpetuum non est, remissive. num. 36. praeterea vero ubi in casu omisso militat eadem omnino ratio. num. 37. vel ubi ea aequiparantur à legibus. num. 38.* 51
- 39 *Statutum, vel consuetudo disponens de praesentibus in ecclesia extenditur de casu vero ad fictum.* 52
- 40 *Consuetudo optandi, sicut quavis alia inducta in una ecclesia non extenditur ad aliam ecclesiam, quamvis illi subiectam.* 53
- 41 *Canonicus, qui ex consuetudine optare non potest nisi semel, si semel optavit praebendam, super qua deinde*

deinde moveatur sibi lis, non poterit aliam optionem facere: poterit tamen redire ad suam, si succumbat, eamque dimiserit cum protestatione. num. 42.

- 43 Prior in data, qui non fuit negligens, praefertur in optando priori in receptione; posteriori tamen in data.
- 44 Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum, qui implere debet.
- 45 Absentes in servitio Papa, vel ecclesia cur optare possint etiam stante consuetudine, vel statuto, quod soli praesentes optare possint.
- 46 Absentes quoque in servitiis Episcopi optare possunt. Quid in absentibus causa studii de licentia Papa, vel Episcopi. num. 47.
- 48 Absentes causa studii de licentia Praelati, vel Papa percipiunt fructus suarum praeendarum.
- 49 Privilegiati, ut percipiant fructus, ac si residerent, optare non possunt, & gaudere aliis privilegiis, quae competunt praesentibus. tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto.
- 50 Consuetudo contra ius quando extendatur ad casum fictum.
- 51 Consuetudo optandi non est improbata à iure, sed immo permixta, & quodammodo approbata.
- 52 Optio fieri potest per procuratorem, habentem speciale mandatum: immo per procuratorem cum libera. nu. 55. quid in habente generale mandatum. num. 58.
- 53 Potest per alium, qui potest per se ipsum; & qui per alium facit, per se ipsum facere censetur.
- 54 Procurator admittitur in quavis re, ubi non prohibetur.
- 56 Procurator cum libera equiparatur habenti speciale mandatum. Item potest permutare. num. 57.
- 58 Procurator habens generale mandatum, & negotiorum gestor si nomine meo optet, & ego ratum habeam, optio valebit.

- 50 *Dominium pecunie soluta negotiorum gestori acquiratur creditori ratihabitione secuta.*
- 60 *Optio per quemcunque nomine meo facta forte valet, si ratum habeam.*
- 61 *Beneficium potest alicui conferri nomine absentis.*
- 62 *Beneficium impetrari potest sine mandato.*
- 63 *Coniuncta persona sine mandato admittitur ad optandum; sicut etiam in beneficalibus, num. 64. requiritur tamen ratihabitione, num. 69.*
- 65 *Coniuncta persona regulariter admittuntur, si caveant de rato; & qua illa sint. num. 66. & usque ad quem gradum. num. 67.*
- 68 *Canonicus, aut alias coniunctus conjunctione spirituali non potest pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare.*
- 69 *Ratihabitione requiritur ubi aliquis sine mandato speciali, aut sine libera pro alio optavit: & in ratihabitione huiusmodi per antiquiores facienda pendente possint iuniores interim optare. numero 70.*

CAP. IV.

Quinam optare possint prabendas.

QUÆRO PRIMO, *An soli & omnes antiquiores canonici optare possint?*

PRIMA CONCLUSIO. Illud certum est, solos canonicos, seu beneficiatos in aliqua ecclesia collegiati regulariter optare posse, ut patet ex iis, quæ supra diximus, c. 1. q. 2. & c. 3. q. 1. ubi etiam diximus, posse induci consuetudinem, ut beneficiatus in aliqua ecclesia, dummodo constituat aliqua ratione unum corpus cum canonicis, possit optare canonicatum, seu prabendam vacantem, vel non optatam: pro quo etiam facit decis. Delphin. Franc. Marc. 1271. nu. 4. immo etiam ibid. ostendimus, posse beneficiatos inter se optare, dummodo collegium in aliqua ecclesia constituent.

S E C U N D U M

SECUNDA CONCLUSIO. Consuetudo optandi inducta, † quod canonici optent, non ita extenditur, ut prælati, aut dignitatem habentes possint optare canonicas præbendas: ita *Calder. cons. 5. de consuetud. quem etiam refert, & sequi videtur Roch. Curt. c. fin. de consuet. sect. 4. num. 7. ad fin.* tum quod consuetudo non extendatur † de persona ad personam, maxime ubi sunt diversæ qualitatibus, & conditionis, juxta not. per *Dd. in c. fin. de off. Archid. & c. 2. de Capell. Monach.* tum quod in hujusmodi, quæ sunt stricti juris; uno expresso non venit aliud, c. *susceptum, de rescript. in 6. & c. quavis, de præben. eod. lib.* Et hoc forte voluit Franc. Marc. *decis. Delphin. 1266. 1. part.* dum dixit, in optione non admitti descensum, ne sit contraria *decis. paulo ante positæ, quæ est 1258 nu. 4. eadem prim. par.* ubi aperte admittit, posse optari minorem præbendam: facit etiam optime *Rot. decis. 5. de consuet. in no. versic. aliam rationem, & vers. præterea videtur,* dum ipsa quoque ait, quod ubi sunt distincti gradus præbendarum, non admittitur descensus.

TERTIA CONCLUSIO. Probabile est, † quod ubi præbenda habet annexum aliquod perpetuum officium, puta Pœnitentiarum, non potest, qui eam habet, alteram optare: ita in specie tradit *Navar. cons. 14. de rebus eccles. non alien. volum. 1. per totum.* Probat primo hanc opinionem, quod divisio † beneficiorum unitorum requirit, ut dividens habeat auctoritatem, & potestatem id faciendi, c. *sicut unire, cum ibi not. de excess. prælat.* & quod servetur solemnitas in modo dividendi, & concurrat justa causa id faciendi, c. *1. de rebus eccles. non alien. in 6. sicut & unio, ut probatur in d. c. sicut unire, juncta clem. 2. de rebus eccl. non alien.* quod si optaret Pœnitentiarius præbendam vacantem, divideret præbendam suam à Pœnitentiarum officio; item uniret officium alteri præbendæ, quæ est tertia *Navar. ratio, sine ulla justa causa, aut solemnitate.* Neque verisimile est, Concilium generale & Romanam ecclesiam voluisse privatis hominibus facultatem concedere

- ram leviter, & sine solemnitate tot uniones, & divisiones; & hæc est 6. illius ratio ab hac prima dependens. Secundo non potest beneficiarius † suum beneficium diminuerere, aut damno afficere, *c. delictum, de reg. jur. in 6. cum ibi adnot. & similib.* at vero Pœnitentiarius optando damnum afficeret proprio officio; posset enim optare minorem præbendam, *juxta gloss. crebrius receptam in c. fin. de consuet. in 6. (ut etiam nos supra ostendimus cap. 3. quæ ult.)* Quod si objicias de aliis canonicis, respondet d. sparem esse rationem, cum canonicus † non habeat successorem, *juxta gloss. singularem receptam in c. quod sicut, de elect. quod etiam notavit Franc. Marc. in decis. Delphin. 1232. n. 3. & 1261. num. 3. 1. part.* unde sibi potest præjudicare, Pœnitentiarius vero habet successorem, cui optando præjudicaret. Tertio, quia quod operatur oppositum in opposito debet & operari propositum in proposito, *cap. sciendum, c. 8. q. 1. l. & si contra, ff. de vulg. & pup. sed* præbenda Pœnitentiarum optari non potest, quod tamen non probat Nav. nos breviter ostendimus *supra cap. 3. q. 6.* ergo neque ipse debet posse optare alterius præbendam. Quarto, quia Pœnitentiarius † habet principaliter officium Pœnitentiarum, præbendam autem habet per annexionem, & quasi rem peremptoriam, sicut qui habet ecclesiam parochialem suæ præbendæ, vel alteri beneficio annexam, non censetur † habere curam animarum, *cap. super eo, de præbend. in 6.* quare cum non possit optare aliam præbendam ratione officii, quod est principale, & quoddam vivum, non poterit id facere ratione præbendæ, quæ est accessorium, & quasi quoddam mortuum, & extinctum. Hæc sunt in summa rationes Navarri, quibus contendit, Pœnitentiarium optare non posse, ex cujus sententia idem dicendum esset de eo, qui habet præbendam Theologalem, vel legalem, quam alii vocant *doctoremalem*. Propter cujus doctoris † auctoritatem conclusio hæc, ut dicebam, probabilis est; maxima enim fuit illius tum doctrina, tum vitæ integritas, *ut patet ex Covar. lib. 1.*

var. resol. cap. 1. nu. 2. Mandos. ad reg. 19. de infir. Pinel.
et 1. C. de bon. mat. 3. p. num. 16. in fine Vival. in Candel.
Aur in princip. tit. de auctor. Doct. & alius, quos videat si
libet apud Petr. Cened. in collect. ad jus canon. collect. 12.
num. 6. 2. par. Sed quoniam contraria sententia ¶ me- 11
lioribus, ni fallor, nritur rationibus, & libentius ad-
hæreo quam & ipse Navar. in scholis disputando te-
neri posse fateri videtur, d. conf. 14. num. 1. & servaram
audio hic Mediolani in ecclesia S. Nazarii, in qua qui
prius Theologalem præbendam obtinebat, aliam o-
pravir, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa,
quæ deinde alteri collata fuit. Illud enim regulare est,
ut inferius dicam, antiquiores canonicos optare pos-
se, & paret ex ipso rex. d. c. si de cõsuet. in 6. ergo omnes
optare poterunt; nam & indefinita æquipollet uni-
versali, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere
debemus, nisi manifesta nos cogat ratio; jurib. vulg. in
hoc autem casu nulla nos cogit ratio, ut contrarium
sentiamus. Non prima, dicimus enim Pœnitentia-
rium optando ¶ non modo non dividere, aut unire be- 12
neficia, de quo loquuntur illa jura, sed neque etiam
officium à beneficio dividit, aut unit cum beneficio;
dimittit enim præbendam simul cum officio, & onere
annexo. Ex quo etiam patet solutio secundæ rationis
quicquid enim sit, an canonicus simplex habeat suc-
cessorem, de quo per Dd. d. c. quod sicut, Ant. Burg. in c.
cum omnes, nu. 67. & seqq. ubi Andr. ab Exe. num. 84.
& Ferret. num. 10. cum seqq. de constit. Fel. c. quoniam
Abbas, nu. 5. de off. deleg. Abb. in c. ex literis, de probat.
Imol. & Gemin. in c. statutum, de rescript. in 6. Ex qui-
bus multi censent canonicum successorem habere;
certe in hoc casu Pœnitentiarius nullum damnum af-
fert, aut præbendæ sue, aut successori, sed aliam optan-
do sive majorem, sive minorem, ille, cui confertur, ea
præbendam, quam ipse obtinebat, habebit onus, & offi-
cium Pœnitentiarii. Non obstat tertia; dispar enim
est ratio cum in eo, qui præbendam, quam Pœnitentia-
ria vocant, vel etiam Theologalem aut legalem, obti-

- nere vult, certæ qualitates requirantur, quæ diligenter examinandæ sunt juxta ea, quæ supra cap. 3. q. 6. dicebamus. Non urget demum quarta & ultima ratio Navar. nam officium potius ipsum, & onus Pœnitentiarii habet se sicut accessorium, & quoddam mortuum, & extinctum respectu præbendæ, quam contra. Neque huic rei obstat, quod præcipit Concil. Triden.
- 13 *sess. 24. cap. 8. de reform.* ut † Pœnitentiarius institueretur ab Episcopo in cathedralibus ecclesiis, cum unione præbendæ proxime vacaturæ; sicut antea *sess. 5. cap. de reform.* decreverat in munere Theologici, seu lectionis sacræ scripturarum, quod in cathedralibus insignibus ubi nulla præbenda, vel stipendium deputatum reperiretur pro ea lectione, præbenda prima vacatura quomodocumq; præterquam ex causa resignationis, ad eum usum ipso facto constituta & deputata intelligeretur; quibus verbis videtur prius præsupponi officium illud, & munus Pœnitentiarii, vel Theologi, cui deinde uniatur & applicetur præbenda quasi accessoria. Non obstant inquam ea verba, nam illud solum intendit concilium, præbendam aliquam cum tali munere connectere; ita ut si non vacaret ulla præbenda statim institueretur officium; quod si jam vacaret præbenda, procul dubio potuisset Episcopus juxta mentem etiam concilii præbendæ vacanti officium
- 14 ipsum unire & annectere; neque semper unio † ita fit, ut quod unitur, alteri accedat, ut patet ex d. cap. *sicut unire, de excess. prælat.* & cap. *quod translationem, de off. leg.* & not. Petrus de Perus. tract. de union. cap. 1. & Cucch. in Instit. Canon. lib. 2. tit. 9. vers. *diversis autem modis unio fieri solet.* Sed de his satis.

QUARTA CONCLUSIO. Certum est, jus optandi

- 15 di † primo spectare ad antiquiores canonicos, tex. d. c. *fin. in verbo antiquiores, ubi gloss.* & ceteri de consuet. in 6. & alii Dd. omnes quotquot aliquid de optibus scripserunt. Intelligitur autem † de antiquioribus non ætate, sed receptione: ita gloss. d. *verbo, antiquiores,* & ibi omnes, idemq; colligitur ex Rot. decis. 25.

& 3. ibiq; Add. de consuet. in no. sed clarius id vult Rot.
 decis. 6. num. 2. de consuet. in antiquior. & decis. 411. nu.
 2. 1. par. in noviss. divers. Falcon. in tract. de reservat.
 benef. effect. 49. Thom. Zerol. in Praxi Episc. verbo, cano-
 nia, vers. ad 7. conclus. ult. Mil. in Repert. verbo, consue-
 tudo, per quam disponitur. il. 1. post Rom. cons. 227. Alle-
 gat Gemin. tex. in c. queris, de atat. & qual sed nihil ad
 rem allegat quoque ipse, & alii c. statuimus de major.
 & obed. sed potius facere videtur in contrarium, dum
 disponit, quod † qui maior est ordine, licet sit postea 17
 receptus, in portione percipienda, potior sit, & aliis
 antecedit; cui tamen responderur, procedere illum
 tex. in distributione facienda de fructibus, non autem
 in concessione ipsius præbendæ, ut ibi inter ceteros,
 not. gloss. in verbo, potiozem, ubi etiam solvit alia ju-
 ra, quæ huic ipsi interpretationi de antiquioribus re-
 ceptione, immo & toti conclusioni obstare videban-
 tur: deinde responderur, non obstare illum textum,
 cum non loquatur de antiquioribus, sed de majori-
 bus. Demum cum loquatur de majoribus ordine, &
 disponat, ut præferantur in portionibus, forsan lo-
 cum habere poterit in iis distributionibus, quæ inter
 omnes ordines canonicorum distribuuntur: optatio au-
 tem regulariter fit inter eos, qui ejusdem ordinis sunt,
 ut dicam inf. cap. seq. quest. 2. Melius ergo & magis ad
 rem allegari possunt ea jura, quibus gloss. d. c. si verbo,
 antiquiores, & ibi ceteri, nosque sup. cap. 2. quest. 1. o-
 stendimus, hanc consuetudinem optandi esse ratio-
 nabilem, & æquitati inniti; loquuntur enim ea jura
 de iis, qui majora servitia in ecclesia exhibuerunt. Non
 negaverim tamen consuetudine induci posse, ut in o-
 ptione † præferantur antiquiores ætate, vel majores 18
 ordine, ut tradit gloss. d. verbo, antiquiores, & sequun-
 tur ibi ceteri; & tunc pro majoribus ætate erit bonus
 tex. in c. quanto, de translat. Episc. & l. semper, ff. de jur.
 immunit. & d. c. queris, de at. & qual. ordin. cum aliis
 quæ affert las. cons. 192. colum. 1. & 2. vol. 2. Rol. cons.
 95. nu. 13. volum. 4. & Prob. Addit. ad Io. Monach. d. c.

fin. num. 35. & seqq. Pro maioribus ordine erit optimus tex. d. c. statuimus: idemq; de consuetudine, quæ habere aliam æquitatem, tradit gloss. & Dd. d. verbo, antiquiores, exemplificatq; ibi Jo. An. Gem. & Franc.
 19 si detur optio doctoribus, quorum ꝑ ordo est præcipuus, o. cum ex injuncto, de heret. c. super, d. mag. c. de multa, de praben. vel filiis Principum, aliisque insignibus personis, d. c. de multa, c. ne aliqui, de priv. & clem. presenti, de bapt. cum similib. Præterea restringi potest principalis hæc conclusio per ea, quæ dicimus inf. q. seq. concl. 2. illatione 3.

QUÆRO SECUNDO, An excommunicatus possit optare?

- 20 Respondeo ꝑ quod sic: ita voluerunt Dom. de Rot. decis. 5. num. 1. de concess. praben. in no. Cassad. decis. 17. num. 5. de praben. Franc. Marc. decis. Delphin. 1259. num. 41. par. idem voluit Paris cap. dilecti colum. 1. de except. Gemin. d. c. fin. §. fin. num. 4. & ibi Franc. in princip. num. 6. & Rebus. in c. postulatus, num. 132. de cler. excom. ministr. An Falcon. in tract. de reservat. q. 1. in §. effect. & Gig. de pens. q. 63. ubi hanc communem opinionem
 21 dicit. Contrarium ꝑ tamen tenere videntur, Add. Rot. d. decis. 5. post Petr. de Perus. in c. referente, de praben. qua repet. est in ejus tract. de permut. benef. & ipse met Rot. decis. 8. num. 10. de sent. excom. in antiq. & Falcon. in d. tract. de reserv. benef. q. 4. effect. 5. num. 3. Pro
 22 qua opinione facit primo, quod excommunicatus ꝑ non facit suos fructus præbendæ, iisque privatur, ut habetur in c. pastoralis, §. verum, de appell. multo verominus poterit optare præbendam, cum sit res spiritualis, vel saltem spirituali annexa, ut not. Archid. in c. gratia, in princ. de rescript. in 6. Secundo, quia ꝑ collatio beneficii excommunicato facta nulla est, c. postulatus, cum ibi not. per Dd. de cler. excom. ministr. & not. Rot. decis. 5. de sent. excom. in antiq. Cassad. d. decis. 17. num. 6. de praben. late Staphil. de lit. grat. & justit. tit. de vi & effect. claus. in princip. num. 9. Tertio, facit rex d. c. referente, ubi in specie disponitur, excommunicatum optare

optare non posse. Quibus tamen non obstantibus, prima opinio ut communior est, ita verissima, moventur autem omnes illi, quia † optio non est collatio, ut 24
*not. Archid. d. c. fin. de consuet. in 6. & nos latius inf. cap. 7. q. 1. excommunicatus vero solum prohibetur, ne ei conferri possit beneficium, quare illud satis probabile est, † excommunicatum posse beneficium sibi absenti collatum acceptare, quod & voluit Rot. d. decis. 5. de concess. præben. & decis. 8. de sent. excom. & tenet etiam Staphil. d. tit. de vi & eff. clausularum, vers. 6. quaritur, num. 22. lateque tradit Covar. in rel. c. alma mater, 1. par §. 7. num. 4. de sent. excom. lib. 6. immo aliqui non improbabili ter tennuerunt, mero jure valere † collationem beneficii excommunicato factam, ut Card. 25
conf. 40. incip. in facto, neq; ei refiagatur tex. d. c. postulatus, cum non declaret, collationem excommunicato factam ipso jure non tenere, sed solum non posse illi conferri beneficium, idque ab eo non posse sine dispensatione retineri, sed confirmari etiam potest ista communior opinio, quoniam excommunicatus † æ- 27
quiparatur deputato, ut tradunt doctores in l. ejus qui, ff. de testam. & §. minor. Instit. de cap. dimin. & not. Innoc. in c. qualiter, & quando, il. 2. de accusat. Rot. decis. prox. alleg. & decis. 4. de sent. excom. in antiquior. num. 1. post gloss. Io. An. c. decernimus, de sent. excom. in 6. sed deportatus potest † eligere, & optare, l. ex testamento, §. si quis rogatus, ad Trebell. ergo poterit & excommunicatus. Accedat etiam quod excommunicatus † po- 29
test ea, quæ sunt facti, & per quæ solum voluntas declaratur, c. pro illorum, de præben. c. si vero, de sent. excom. juncto d. c. decernimus, de sent. excom. in 6. & c. significasti de eo, qui dux. in matr. sed per optionem solum declaratur voluntas & sine collatione nova ad summum acquiritur jus ad præbendam, non autem ad beneficium, ut colligitur ex Rot. dd. decis. proxime alleg. & Gemin. d. §. fin. & de se patet. ergo, & c. Quibus sic stantibus, non obstant, quæ in contrarium allegantur. Non primum: nam in d. c. pastoralis fructus † non auferuntur ipso jure 30

E 4 excom-*

excommunicato, sed per sententiam, & quidem id expresse continere debet sententia, *ut ibi optime notat gloss. in verbo, subtrahuntur.* Non secundum: optio enim fit sine collatione, unde non recte arguitur, cum diversa sint, *vulg. l. Papinianus, ff. de minor. maxime cum simus in pœnalibus & odiosis, quæ potius restringenda sunt, c. odia, de reg. jur. in 6. cum similibus.* Non tertium: nam ille textus non loquitur de optione nostra, sed de optione inter duo beneficia, quæ requirit collationem.

QUÆRO TERTIO, *An absentes ab ecclesia saltem ex justa causa possint optare?*

31 PRIMA CONCLUSIO Probabile est, quod vis absentes optare posse: ita colligitur ex Doctoribus infra allegandis, *in sequenti conclusione*, dum enim quarunt, anposito statuto, vel consuetudine, quæ dat optionem præsentibus tantum, absentes in servitio ecclesiæ vel Papæ, vel alia justa de causa, ob quam præfentes habeantur, optare possint, aperte supponunt, quod ubi non adsit talis specialis consuetudo, vel statutum, quod soli præfentes optent, etiam non præfentes optare poterunt; idemque satis videtur esse de more *rex. & Dd. d. c. fin.* dum permittunt ac volunt, optionem etiam per alios fieri posse, tempusque ad optandum datum non currere, nisi à die scientiæ, vix enim necessitas adesse videtur per alium optandi, vixque ignorantia præsumi posse præterquam in absente. Deum id ipsum probari potest ex iis, quibus paulo post ostendemus, consuetudinem extendi posse ad casum similem, & rationabilem.

SECUNDA CONCLUSIO. Ubi statutum ecclesiæ disponat, vel etiam consuetudo id solum obtineat, quod præfentes optent, forte quia numquam casus absentiae evenit, vel etiam quod solum præfentes optent, si casus eveniat, certissimum est, † absentes in servitio ecclesiæ, vel Papæ optare posse intra viginti dies à tempore scientiæ: ita *Io. An. d. c. fin. verbo, immittens, versic. item scias, & ibi Gemin. in princip. num. 6.*

Franc

Franc. numer. 7. idem tenere videtur Zenzel. ibi ut cum
refert Gemin. sed clarius huic opinioni adhaeret. Gig.
tract. de pens. q. 63. num. 16. Rot. decis. 6. nu. 2. de consuet.
in antiquior. quicquid in contrarium voluerit Archi.
Butr. & Io. de Lig. d. c. si. ex eo quia consuetudo sit stri-
cti juris, atque adeo non extendenda, l. 1. C. de eman-
cip. lib. c. si de off. Archid. cum similib. maxime, quando
contra jus est, c. cum in tua, cum ibi not. de decim. Illi
autem, qui priorem sententiam tuerentur, moventur
duplici ratione, primo, quia † isti habentur de jure 33
pro praesentibus, ut de servitio Papae habetur, in c. cum
dilectus, de servitio Episcopi, in c. de cetero, & c. ad au-
dientiam, de servitiis demum ecclesiae, in c. ex parte, il.
2. de cleric. non resid. & c. unico, eod. tit. in 6. & in c. cum
non deceat, de elect. eod. lib. Secundo, quia si dicatur,
hos casus fictos esse, consuetudinem autem non ex-
tendi ad casum fictum, adhuc id non habebit locum
in hac consuetudine, cum non sit contra jus secundum
aliquos: ea vero procedunt in consuetudine contra
jus, † per not. in c. susceptum de rescript. in 6. & d. c. cum 34
in tua, de decim. & in l. omnes populi, ff. de just. & jur.
Sed admissa pro nunc sola prima ratione, quae solida
est, & tangitur per Jo. An. quoniam secunda licet va-
lere possit in sententia Gemin. Franc. & aliorum, qui
ut supra cap. 2. quest. 2. concl. 1. vidimus, tenuerunt, con-
suetudinem optandi esse praeter, non contra jus; no-
bis tamen, qui contrarium post Rot. & alios ibid. o-
stendimus, non modo non suffragari, sed & valde ad-
versari videtur, ideo tam pro ejus solutione, quam pro
dilucidatione multarum rerum, quas supra hoc eod.
tract. sparsim attigimus, aliqua hic de consuetudinis
extensione adnotanda sunt. In qua materia, ut admit-
tamus tamquam regulare consuetudinem illam, quae
contra jus est, non extendi, neque de casu vero ad fi-
ctum, neque de loco ad locum, neque de persona ad
personam, ut concludunt communiter Dd. in l. de qui-
bus ff. de leg. l. quod non ratione, ff. eod. & l. 3. §. hac au-
tem verba, ff. de negot. gest. Gemin. Franc. & Archid.

- loc. cit. & satis patet tum ex Doct. quos late refert Roch. Curt. c. fin. ext. de consuet. sect. 4. num. 1. usque ad 10. tum ex tex. d. l. quod non ratione, c. quod translationem, de off. leg. c. fin. de off. Archid. & d. l. 1. C. de emancip. lib.
- 35 cum similib. quod idem † in statuto tradunt post Imol. & alios Gemin. d. c. fin. num. 7. & ibi Add. communemque sententiam dicunt Alex. conf. 189. colum. pen. lib. 7. Cravet. conf. 205. nu. 25. Soar. in Thes. recept. sent. lit. 8.
- 36 num. 187. Id tamen † perpetuum non est, ut patet ex iis quæ fuisse inter alios tradit idem Curt. d. sect. 4. nu. 12. usque ad 23. & Fel. in c. auditis, colum. 4. & seqq. de prescrip. Quod vero ad rem nostram facit, duas præcipuas restrictiones admittit ea conclusio. Quarum altera
- 37 est, ut non procedat, † quando in casu omisso à consuetudine militat eadem omnino ratio; tunc enim etiam non dicitur fieri extensio, sed ille casus includitur in ratione consuetudinis, ita voluit gloss. in c. 1. in verbo, Italia, de tempor. ordin. quam sequitur Abb. in c. at si clerici in princip. colum. antepe. de iud. & alii, quos late refert Curt. d. sect. 4. num. 23. iunctu per eum prius.
- 38 not. num. 12. Altera & optima est, quando duo † æquiparantur à lege; tunc enim consuetudo superveniens in uno, extenditur ad aliud, ita Abb. communem docens, in c. de multa, super gloss. in eadem de praben. Bar. d. c. fin. colum. 34. versic. fallit 3. ext. de consuet. ibiq. Curt. d. sect. 4. num. 14. idem etiam tenet post Imol. Gemin. d. c. fin. in princip. nu. 7. de consuet. in 6. & ibi Add. post Rom. conf. 105. idemq. Franc. d. c. fin. num. 2. Et ratio est, quia tunc extensio non fit ab homine, sed à lege ipsa, ut per Curt. loc. cit. & in specie de absentibus ab ecclesia, quod statutum, vel consuetudo, loquens de
- 39 presentibus, † extendatur ad casum fictum, tradunt Abb. & alii, in d. c. cum dilectus, & c. ad audientiam, de cleric. non resid.
- 40 Ex his infertur primo, † consuetudinem inductam in una ecclesia de optando non extendi ad aliam, quavis sit illi subiecta, ut patet ex iis, quæ fuisse tradit Curt. d. sect. 4. nu. 7. & 17. ubi post Abb. in c. cum olim, de consuet.

suet. & alios ostendit, id verum esse in quavis consuetudine, ut non extendatur de ecclesia ad ecclesiam.

Secundo infertur, quod stante consuetudine † quod 41
canonicus non possit optare nisi semel, tunc si is semel
optavit, licet moveatur sibi lis super præbenda opta-
ta, tamen non poterit aliam optionem facere, *ut in spe-*
cie voluit Calder. conf. 6. tit. de consuet. per totum, quem
sequitur etiam Curt. d. num. 7. quamvis possit redire † 42
ad suam, si pendente lite inter eum, & alium, qui o-
ptavit eandem præbendam, succumbat, quando refer-
vavit sibi iura pristina, ita optando quatenus præben-
da optabilis sit, nec aliter, nec alio modo, & c. *ut late*
& optime tradit Abb. consil. 347. num. 4 & seqq. volum.
2. interim vero debet permanere in possessione suæ,
ut idem ostendit, num. 1. & 2. Tertio infertur decisio
illiùs quæstionis, an stante consuetudine in ecclesia,
quod antiquior possit optare; si prior in data sit: se-
cundo receptus, is præferatur posteriori in data, prius
tamen recepto, quando per illum non steterit, quin
prius reciperetur; quamvis enim videatur, quod non,
ex eo, quod prior in data sit fide primo receptus: Ta-
men † contrarium pulcre decisum fuit per Rot. Rom. 43
decis. 6. num. 2. de consuet. in antiquior. tum ob alias ra-
tiones tum maxime, quia illa secunda receptio retro-
trahitur, ex quo primus impetrans erat primo recipi-
endus, nec per eum steterit, quin reciperetur, & subicit,
quod ita per tres sententias fuit pronunciatum. Rot.
sequitur Prob. ad Jo. Monach. d. c. fin. num. 27. vers. &
pro intento, de consuet. in 6. & Curt. d. sect. 4. numer. 11.
ubi assignando rationem rationis subdit, non ob stare,
quod talis non sit vere primo receptus, quia casus fi-
ctus æquiparatur vero in terminis prædictis, cum con-
ditio † habeatur pro implera, quando non stat per 44
implere debentem, *l. jure civili, ff. de cond. & demonstr.*
& c. cum non stat. de regul. jur. in 6. c. cum similib. quod
etiam adnotasse videtur ibid. Rot. dum ad hoc alle-
gat *d. l. jure civili, & c. tibi qui, de rescript. in 6.* facit &
optime ad hanc decisionem *tex. in c. eum cui, de præ-*
ben.

ben.

- ben. in 6.* ubi mandat Pontifex anteferri in provisione eū, qui prior est in data, licet posterior sit in receptione illo, cui postea similis gratia facta fuit, & prius fuerat receptus. Et hæc erit singularis limitatio, si est vera ad quartam conclusionem supra positam, in *quest.* dum ostendimus, regulariter antiquiores in receptione de jure præferri ceteris in optando. Infertur etiam
- 45 quarto ratio † prioris rationis ex illis, quibus supra hac ipsa conclusione ostendimus, absentes in servitio Papæ, vel ecclesiæ optare posse tanquam præsentibus, eo nimirum, quia casus ille fictus præsentis à jure æquiparatur vero in juribus ibi alleg. Quinto colligitur † ob eandem rationem, idem dicendum esse de absentibus in servitio Episcopi propter *tex. in d. c. de cetero*, maxime autem, *d. c. ad audientiam, de cleric. non resid.* ubi expresse pro ratione cur ii fructus præbendarum percipere debeant, subdit Pontifex, cum absentes dicuntur non debeant, sed præsentibus qui tecum Episcopum alloquens pro tuo, & ipsius ecclesiæ servitio commorantur, ibique notant Abb. & alii ex eo *tex. quod statueretur disponens in materia juris*, verificatur etiam in casu ficto, quando casus fictus, & verus æquiparantur à jure. Et in terminis de optione ita voluit Io. An. d. c. fin. Secundo infertur, † secus videri dicendum in iis, qui absentibus causa studii ex licentia Prælati vel Papæ, juxta *tex. in c. velatum, & c. tua fraternitatis, de cleric. non resid.* optare non possint, cum à jure expresse non æquiparentur præsentibus. Contrarium tamen puto verius, cum non requiratur, quod expresse à jure dicatur, quod pro præsentibus habeantur, sed sufficit, quod in effectu idem illis à jure concedatur, quod præsentibus, ut patet ex iis, quæ tradit late Curt. d. sect. 4. nu. 14. in dictis
- 48 autem juribus aperte disponitur, † quod absentes causa studii de licentia Prælati vel indulgentia Papæ percipiant fructus præbendarum suarum; & hoc est dicente Jo. An. Gem. & Franc. post Anchar. d. c. fin. d. c. fin.
- 49 consuet. in 6. dum illud solum volunt, † eos, qui non à jure, sed ex privilegio percipiunt fructus, ac si residerent

rent, optare non possunt, & gaudere aliis juribus, & privilegiis, quæ presentibus competunt tam de jure communi, quam ex consuetudine, vel statuto, ut ait *Franc. d. c. fin. in princip. num. 7. quod idem quoque sentire videtur Gig. d. q. 63. num. 16. dum ad Franc. se remittit.* Inferitur denique solutio rationis Archid. & Jo. de Lig. d. c. fin. dum probare contendunt, absentes in servitiis Papæ, vel ecclesiæ optare non posse, quia consuetudo non sit extendenda, & simul etiam patet explicatio secundæ rationis per Dd. allatæ ad confirmationem nostræ sententiæ, ejusque solutio, quatenus nobis adversari videbatur, tenentibus contra eos, consuetudinem optandi non esse præter, sed contra jus. Quamquam & aliter ad illam responderi potest, quod nimirum consuetudo contra jus † tunc demum non s^o extendatur ad casum fictum, quando ea ita contra jus est, ut vel ea ipsa à jure improberur, vel id saltem, quod per eam disponitur, directe & expresse reproberur, non autem solum indirecte; consuetudo autem optandi † s¹ non est expresse improbata à jure, immo permixta, ac quodammodo approbata rationi, atque æquitati innititur, ut tradunt gloss. & Doct. d. cap. fin. & nos ostendimus, sup. cap. 2. quæst. 1. neque id, quod per hanc consuetudinem, & statutum inducitur, ut antiquiores eligant meliores præbendas, cum vacaverint, improbatum directe, & expresse à jure, sed solum indirecte, dum prohibet, ne beneficia sine canonica institutione obtineantur, & similia quib. d. cap. 2. q. 2. concl. 1. ostendimus, consuetudinem optandi esse non præter, sed contra jus.

QUÆRO QUARTO, ET POSTREMO, *An optio possit fieri per alium, seu an alius nomine meo possit optare?*

PRIMA CONCLUSIO. Potest quis † optare per s² procuratorem habentem speciale mandatum: ita ex hoc tex. colligunt hic Doct. communiter, inquit enim textus, possint, cum vacant, per se, vel per alios optare præbendas, & probatur, tum quia regula est, quod potest

test

53 test † quis per alium quod potest facere per se ipsum
c. potest, quis de reg. jur. in 6. & qui per alium facit, per
 se ipsum facere videtur, *c. qui facit, eodem titul. cum si*
 54 *mil. tum quia † possunt per procuratorem fieri, quæ*
 specialiter non prohibentur, §. 1. *Instit. per quas perso-*
nas, l. 1. §. casus autem ff. de procur. cum ibi not. per. Doct.
 Et de hoc nulla est difficultas.

55 SECUNDA CONCLUSIO. Potest fieri optio † et
 iam à procuratore, non habente speciale mandatum,
 qui tamen constitutus sit cum libera, *juxta formam*
tex. in c. qui ad agendum de procur. in 6. ita Io. An. But.
Gem. & Franc. d. c. fin. de consuet. in 6. Ratio est, quia
 56 hic procurator † æquiparatur habenti speciale manda-
 tum, *ut habetur in d. c. qui ad agendum, immo & po-*
 test, quæ potest dominus, *ut notant gl. & Dd. in l. pro-*
curator omi. ff. de procurat. Ad hoc idem allegant Doct.
præcit. tex. in d. l. procurator, qui quidem optimus est,
dicunt enim ibi Paulus JC. procurator, cui generalis, &
 57 *libera administratio bonorum commissæ est, poterit † ex-*
gere, novare, aliud pro alio permutare.

TERTIA CONCLUSIO. Si procurator habet
 generale mandatum, vel negotiorum gestor optet no-
 58 mine meo, & ego ratum habeam optionem, † valeat,
ita Archid. Io. An. Gem. & Franc. d. c. fin. opt. tex. in l. 1.
 59 *ego, ff. de neg. gest. ubi dominiū † pecuniæ solutæ nego-*
 riorum gestori creditoris acquiritur creditori ratifi-
 catione per eum secuta, *& l. communis servus, §. si ff. de*
procur. ubi si procurator habens generale mandatum,
ut vult gloss. vel ut Bart. & alii, nullum habens man-
 datum rem emat, acquiritur domino possessio, si ra-
 tam habeat emtionem. Immo etiam forte idem erit,
 60 † si quis nomine alterius optet, & is ratum habeat,
ut satis aperte tenent idem Archid. Ioan. An. Gem. &
Franc. loc. cit. & facit tex. in c. accedens, de praben. & in
 61 *c. si tibi absenti, eod. tit. in 6. ubi potest quis † per aliū,*
 seu alius pro eo de beneficio investiri, eique illud con-
 ferri, licet is jus in beneficio non habeat, nisi secuta ac-
 ceptione, *ut dicitur in d. c. si tibi absenti, favebit etiam*
 rex.

rex. in d. l. communis servus, §. si. de procur. secundum
 intellectum Barr. & aliorum intelligentium de eo, qui
 nullum habet mandatum: Facit & gloss. in c. nonnul-
 li, §. sunt & alii, ibique Fel. num. 45. & alii dum volunt
 ad impetrandum beneficium † non requiri manda- 62
 rum saltem speciale. Facit demum rex. d. c. fin. dum ab-
 solute permittit, quod per se, vel per alios possit fieri o-
 ptio. Illud sane certum † mihi est, conjunctam perso- 63
 nam sine mandato admitti debere ad optandum, ad-
 mittitur enim in beneficialibus, † ut post Barr. & Imol. 64
 voluit Fel. d. §. sunt & alii, num. 45. & 46. satisque col-
 ligitur ex rex. d. §. sunt & alii, in fin. qui admittit con-
 junctam personam etiam in rescriptis ad lites, in quo-
 rum tamen impetratione paulo ante requirit spe-
 ciale mandatum, quod in beneficialibus non requiri
 mox ex Fel. & aliis diximus; & alias generaliter admit-
 ti debet † conjuncta persona, si caveat de rato, ut pa- 65
 ret ex rex. d. §. sunt & alii, & l. sed & ha, in princip. ff. de
 procur. ubi Dd. Covar. lib. 1. var. resol. cap. 6. nu. 5. Ni-
 col. Moz. tract. de contract. tit. de mandat. num. 23. Sunt
 autem † hæ personæ conjunctæ, quæ sine mandato 66
 admittuntur parentes, liberi, fratres, affines & liberti,
 ut habetur in d. l. sed & ha, in princip. ff. de procur. cum
 hoc discrimine, † quod ascendentes & descendentes 67
 admittuntur usque in infinitum, ut voluit ibi gloss. in
 verbo, liberi, ceteri conjuncti intelligantur, & admit-
 tuntur usque ad quantum gradum, ut probat Fel. d. §.
 sunt & alii, nu. 60. Bald. & Doct. d. l. sed & ha, & Co-
 var. d. num. 5. in princip. ultra quantum autem gradum
 arbitrium est judici, qui dicantur conjuncti, ut ibid.
 dicit Fel. & num. precedenti, ubi etiam post Abb. num.
 10. & alios tradit, ultra quantum gradum attendi debe-
 re consuetudinem patriæ, vel etiam curiæ, in qua fa-
 cienda est impetratio, & præterea affectionem, quod
 & late ostendit Menoch. de arbit. jud. lib. 2. centur. 2.
 casu 146. num. 5. 6. & 8. Secus autem dicendum erit † 68
 de canonico, aut alias conjuncto conjunctione spiri-
 tuali; nam non poterit pro alio sine mandato impe-
 trare,

trare,

trare, aut acceptare beneficium, ut in specie tradunt
Specul. tit. de rescript. presentatione, §. ratione autem im-
petrantis, vers. sed nunquid canonicus, Io. An. d. §. sunt
& alii, & ibi late Fel. num. 55. quare idem dicendum e-
 rit in optione. In omnem vero casum etiam in con-
 69 juncta persona carnali conjunctione † requiritur ra-
 tihabitio, ut post Host. Io. An. & Imo. in c. ex parte, de
rescript. tradit Fel. d. §. sunt & alii, num. 53. illudque so-
 lum differt à ceteris, quod sine mandato cum cautio-
 ne de rato omnino admitti debet, ut ex Doct. sup. cit. li-
 quet. Quod si quærratur, An interim, dum sequitur ra-
 tificatio optionis per antiquiores, juniores possint o-
 70 ptare? Respondeo, probabile mihi esse, † quod abso-
 lute optare non possint, arg. tex. cum ibi not. in c. si tibi
absenti, de præb. in 6. ubi collator non potest resili-
 re collatione per alium absenti facta, nec potest fieri alia
 collatio pendente acceptatione, seu tempore ad ac-
 ceptandum, quod idem fere habetur in clem. cum ei quis
 §. secus, cum ibi trad. per Card. & alios, de concess. præ-
 bend. conditionaliter vero poterunt, sic, ubi per anti-
 quorem optio non ratificetur, vel non intra debitum
 tempus opto vacantem præbendam, per ea, quæ dicuntur
 inf. cap. seq. q. 1. concl. 1. & cap. 6. q. 3. ad finem.

SUMMÆ RERUM.

- 1 Optionem gradatim fieri quot modis accipi possit.
- 2 Antiquiores canonici regulariter prius optare de-
 bent, quam juniores.
- 3 Antiquior canonicus si differat optare intra debitum
 tempus vacantem præbendam, quomodo eam pos-
 sit optare junior.
- 4 Agnitio bonorum possessionis, facta per sequentem in
 gradu intra tempus primi, operatur effectum
 suum, ubi prior non agnoscat.
- 5 Expectans posterior in data acceptans intra mensem
 primi, non tenetur amplius acceptare in suo men-
 se, ubi primus debito tempore non accepit.

6 Optant

- 6 Optans domum, vel prabendam videtur necessario habere debere, quod dimittat. Contrarium num. seq.
- 8 Melius est habere, quam non habere.
- 9 Minus solutum intelligitur, quamvis nihil solutum sit.
- 10 Dictio, seu verbum, amplius, ad eum quoque pertinet, cui nihil debetur.
- 11 Contingentia ut plurimum attendenda sunt.
- 12 Antiquior canonicus, qui postea mutavit prabendam per collationem, & impetrationem in eadem ecclesia, posterior est in optando ei, qui medio tempore receptus fuit.
- 13 Antiquiore canonico non optante vacantem prabendam, optat sequens, & sic deinceps.
- 14 Dictio, gradatim, in tex. cap. fin. de consuet. in 6. quomodo proprie sumitur.
- 15 Antiquiore optante vacantem prabendam, sequens optare potest prabendam ab eo dimissam, & sic ceteri gradatim.
- 16 Præbendarum, & canonicorum varii ordines & gradus, & duob. num. seqq.
- 18 Præbende aliquibus in locis alia subdiaconales, alia diaconales, alia presbyterales.
- 19 Dignitates quædam sunt in ecclesiis collegiatis, & quæ illæ sint.
- 20 Ordo aliquis annexusne fuerit præbendis de jure antiquo.
- 21 Ordo certus annexus erat etiam de jure antiquo dignitatibus.
- 22 Subdiaconus esse debet canonicus, ut habeat vocem in Capitulo.
- 23 Præbendus seu canonicatibus cathedralium ex jure Conc. Tridentini debet esse annexus certus ordo subdiaconatus, diaconatus, vel presbyteratus.
- 24 Canonici præbendati, ac dignitates debent infra annum suscipere ordinem requisitum; & in ea ætate esse constituti, ut illum intra idem tempus possint

possint suscipere. numero 25.

26 Optio locum habere potest ex speciali consuetudine, ubi prabenda sunt diversorum generum.

27 Optio locum non habet de uno ordine ad alium in cathedralibus, ubi ex Conc. Trident. dispositione certus ordo sacer prabendis, vel potius canonicatibus annexus est: secus in aliis ecclesiis collegiatis, ubi ex sola consuetudine, vel statuto certus ordo prabendis annexus sit. Item in dignitatibus, qua non sint reservata, aut si specialis consuetudo inducta sit post Concilium Trid. ut intra diversos ordines fiat optio. num. 28.

29 Optans debet admitti per Capitulum, veleum, qui praest Capitulo, nisi tamen hac solemnitas contraria consuetudine sublata sit. numero 30. Immo forte non requiritur etiam tacitus consensus Capituli, sed sufficit notificare Capitulo optionem. num. 31.

32 Collatio, aut investitura non requiritur in optione.

33 Apprehensio possessionis an sit necessaria in optione prabenda, aut domus, & num. 36.

34 Ius in beneficio acquiritur per solam collationem ante apprehensionem possessionis.

35 Apprehensio possessionis post collationem beneficii necessaria sit, & ad quid profit.

37 Possessio beneficii & prabenda, seu domus optata, non à nemine detineatur, posset capi propria auctoritate.

38 Possessio beneficii capi debet ad cornu altaris, secus in prabenda optata.

39 Apprehensa possessione prabenda non censetur apprehensa possessio domus optata, neq; apprehenso uno fundo est apprehensus alter.

40 Possessio beneficii seu prabenda, aut domus optata intra quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis.

CAP. V.

*De modo optandi, seu qualiter
fiat optio.*

QUÆRO PRIMO, *An optio semper fiat gradatim?*

Quatuor † sensus, seu intellectus admittere videntur hæc quæstio; quorum primus est; An semper antiquiores optent, deinde juniores. Secundus; An ira optio fiat, ut qui primus, seu antiquior est, optet, si velit, alias optet secundus, & eo nolente tertius, alias quartus, & sic deinceps. Tertius; An sicut primus antiquior optat vacantem præbendam, ita sequens in ordine optet præbendam antiquioris, alias vero, qui eum statim consequitur, optet præbendam dimissam ab illo secundo, & sic de ceteris. Quartus; An sicut intra eundem ordinem, & gradum præbendarum, admittatur etiam optio intra diversos ordines, ut puta quod primus, seu antiquior subdiaconus optare possit ultimam præbendam diaconalem, primus diaconus postremam sacerdotalem, antiquiorq; sacerdos aliquam ex dignitatibus vacantem, quæ in reg. cancellar. Apost. non comprehendatur. Ex quibus quoniam hic postremus intellectus coincidit cum sequenti quæstione, de eo ibi agemus. De aliis tribus per sequentes conclusiones respondebimus.

PRIMA CONCLUSIO. Antiquiores † regulariter prius optare debent, quam juniores: satis id patet ex *tex. d. c. fin. ibi, antiquiores*, & quod ibi tradunt Doct. omnes, *de consuet. in 6. antiquiores inquam receptione*, prout latius explicando ostendimus *cap. preced. q. 1. concl. 4.* Quædam tamen circa hanc conclusionem adnotanda sunt, quæ etiam ad sequentis, & illius etiam 4. conclus. explicationem, modumq; optandi spectant. Primo, quod † si canonicus antiquior differt optare intra legitimum tempus, ita ut sit periculum, ne illud dilabatur ad damnum juniorum, poterit junior sequens optare

- optare præbendam, quam ille optare debebat, & tenebit optio junioris in eventum, quo senior, siue antiquior intra tempus statutum non optaverit: ita voluisse videtur gloss pen. d. c. fin. de consuet. in 6. sed aperte tenet Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi & effect. claus. vers. successive in huiusmodi literis, sequitur Zerol. in Prax. Episc. verbo, canoniz. versic. ad septimum, conclus. 4. Add. ad Rot. decis. 3. de consuet. in no. ad quod optima facit tex. iuncta gloss. in l. fin. C. qui admit. ubi agnitio
- 4 bonorum † possessionis facta per sequentem in gradu intra tempus primi, qui eum præcedit, & sic ante tempus congruum, operatur effectum suum tempore congruo, nec est necessaria alia agnitio: quod singulare not. ibi Rom. noster vero casus est in fortiorib. terminis, cum hi juniores optent intra legitimum tempus facit & optime, quod post Salic. Cald. & Bellam. contra Jo. An. tradit Staph. loc. cit. quod † quando ex duobus expectantibus secundus in data acceptavit intra mensem primi, valet ejus acceptatio, si primus debuit tempore non acceptet; neque nova acceptatio requiritur in secundo mense. Secundo not. quod quamvis
- 6 videatur, † cum canonicum antiquiorem, qui optare velit præbendam, vel domum, necessario debere habere aliquid quod dimittat ad hoc, ut præferatur juniori, tum quod optio inter plura cadat, ut sup. cap. 1. q. 1. admonuimus, tum quod id satis aperte colligi videtur ex tex. d. c. fin. dum dicit, illa præbenda, quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda: ubi id supponunt Doct. de consuet. in 6. Ex quo illud sequi videtur, quod si quis antiquior haberet canonicatum sine præbenda, prout accidere potest, juxta textum in c. eum, cui, de praben. in 6. & c. fin. de concess. præbend. eod. lib. & ea, quæ latius trademus inf. c. 7. quæst. 1. v. prout sæpe contingit, domo careat, non poterit optare, sed optabit sequens, qui aliquid habeat, quod dimittat, idque deinde optabit antiquior. Tamen me-
- 7 lius rem consideranti apparebit, † illum antiquiorem, qui nihil habet, optare posse, neque ei præferri debere

junio-

junio-
rem aliquid habentem, quod dimittat, tum quia
in hoc casu militat omnes rationes, & æquitates,
quas *sup. cap. 2. q. 1.* adduximus ad ostendendam ratio-
nabilitatem hujus consuetudinis, ut cuique facile ap-
parebit; tum quia sat est, quod quoquo modo cadat
electio; Nam & melius est † habere, quam non habe- 8
re, & id recte dicimus, cum & minus solum intelli-
gatur, † etiam si nihil sit solum, & verbum, *amplius*, 9
† ad eum quoque pertineat, cui nihil debetur, ut sunt 10
tex. ad literam, in *l. minus solum*, & *l. verbum am-
plius*, ubi late tradit Rebus. Alciat. & alii *ff. de verb. sig.*
& tradit etiam idem Alciat. in *l. si ita à te*, *ff. eod. Catel.*
Cotta, in *Memor. in verbo, minus*, apud quos habes alia
pleraque similia exempla, ex quibus quoque fere sol-
vuntur contraria. Ad id vero quod ex rex. & Doct. au-
thoritate sumitur, dicitur, eos non negare, quin hu-
jusmodi antiquior optare possit, sed attendendo, quod
ut plurimum accidit, † *juxta tex. in c. sape, de appell. & in* 11
l. nam ad ea, *ff. de legib.* de iis solum loquuntur qui
præbendam habent, vel aliquid, quod dimittant. Ter-
tio not. in optionibus † eum non censerī antiquio- 12
rem, ideoque præferendum non esse, qui cum prius
esset canonicus, postea mutavit præbendam, & cano-
nicatum per impetrationem, & collationem, sed præ-
ferri debere eum, qui post primam illius receptionem
ante tamen secundam receptus fuit in canonicum; &
ratio est, quia ille mutavit non solum præbendam, sed
etiam canonicatum, atque adeo novus canonicus est,
& dicitur noviter receptus, cum non tanquam cano-
nicus, ut in optione contingit, sed tanquam extraneus
assecurus sit eam præbendam, atque inde videmus de-
nuo illi capiendam esse possessionem, admittique ad
osculum, recipi in fratrem, & similia ei esse facienda,
quæ nuper recepti facere consueverunt, atq; adeo me-
rito censerī debet posterius admissus, ac receptus, &
per consequens in optione huic medio tempore rece-
pto postponendus est.

SECUNDA CONCLUSIO. Optio † ita gradatim 13

F 3

fieri

14 fieri debet, ut si non optat primus, seu antiquior, optet secundus, seu sequens; alias optet tertius, & sic deinceps; & hic † est, ni fallor, germanus intellectus illius verbi, *gradatim*, quod est in textu *d. c. fin.* quod ita exponit ibi gloss. quam ibid. approbat inter alios Gemin. & Rot. decis. 5. *vers. videtur tamen obstare, de consuet. in no. & decis. 411. nu. 2. 1. part. in noviss. divers. id ipsum etiam patet ex Doct. d. c. fin. in verbo, dumtaxat*, dum quaeritur post gloss. an illi dies currant omnibus simul, & an juniores teneantur expectare antiquiores per totum illud tempus in optando; & ad primum respondent affirmative, ad secundum negative, juniores non teneri per totum tempus expectare, de quo tamen nos latius cap. seq. clare enim supponunt, posse quoque juniores vacantem praeendam optare, ubi non optetur per antiquiores: & de hoc nemo dubitat.

15 TERTIA CONCLUSIO. Optio † ita quoque gradatim fit, ut antiquiore optante praeendam vacantem, sequens optet praeendam, quam antiquior dimittit, & dimissam ab hoc optet alter, qui mox sequitur, & sic de ceteris: id satis aperte colligitur ex textu *d. c. fin.* dum ait, *poterunt ipsi antiquiores juxta consuetudinem eandem optare, cum praeenda vacabit, & illa qua optata non fuerit si nulla sit debita erit illi, pro qua scripsimus, conferenda.* Ex quo enim dicit in plurali antiquiores, & mox, volentes, de pluribus loquitur simul optantibus, ut in simili not. gloss. *d. cap. fin. verbo, dumtaxat*, cum maxime subdat text. & illa, *qua optata non fuerit*, quasi una ex pluribus, quae optatae fuerint. Sed aperte id sentit gloss. *in verbo, non fuerit*, ubi rationem assignans ad verba text. superius relata, inquit, *ex quo enim vacant praeenda, necesse est unam remanere non optatam.* De illa igitur subdit, *provideatur impetranti.* Et in hac quoque conclusione nemo, quod viderimus, contradicit.

QUAERO SECUNDO, *An optio semper fiat intra eundem ordinem & gradum?*

Prænotandum est primo, in aliquibus ecclesiis collegia-

legiatis † ex statuto, vel cōsuetudine dari tres ordines 16
 præbendarum, seu potius canonicorum, ut alii sint in-
 feriores, qui vocātur *scholares*; quia sunt sub cara obe-
 dientia, & regimine scholastici; quidam dicuntur *me-*
di, & vocantur *emancipati*, quidam *maiores*, qui soli
 habent vocem in Capitulo, & vocantur *capitulares*; ta-
 men præbendæ omnium sunt æquales, & non aliter
 quis potest ascendere ad maiorem gradum, nisi per
 ordinem primo fuerit in inferiori, & de illo ascenderit
 ad medium, & hic ascensus fit secundum ordinem re-
 ceptionis, *de qua consuetudine Rot. Rom. decis. 9. num.*
1. de consuet. in antiq. Franc. Marc. decis. Delphin. 1271.
num. 4. 1. part. & Rom. consil. 227. In aliis vero ecclesiis
 † quædam sunt præbendæ maiores, quæ non dantur 17
 nisi presbyteris; quædam mediæ, quæ solum diaconis
 & subdiaconis; quædam minores, quæ assignantur in-
 ferioribus, quæ consuetudo est Gratianopoli, *teste*
Franc. Marc. decis. 1260. In aliis demum plerisque † 18
 quædam sunt præbendæ, quæ solum sacerdotibus, a-
 liæ quæ solum diaconis, tertiæ, quæ solis subdiaconis
 assignantur, qui tamen omnes canonici sunt; & præ-
 terea quædam † sunt dignitates, puta Archipresbyte- 19
 ratus, Archidiaconatus, Primiceriatus, Præpositura, &
 Decanatus, prout in ecclesia nostra Mediolanensi, de
 qua distinctione passim iura loquentur, præsertim *c. 1.*
de et. & qual. c. ei cui, & c. cui de non sacerdotali, ubi
Doct. de praben. in 6. & in c. constitutus, de concess. prab.
& clem. ut hi qui, de etat. & qual. & Trident. Concil.
sess. 22. c. 4. de reform. & sess. 24. cap. 12.

Prænotandum secundo, quod quamvis forte de ju-
 re communi antiquo † non esset alicui præbendæ ne- 20
 cessario aliquis ordo annexus, *ut voluit inter alios Abb.*
in c. 2. num. 5. de instit. (dignitatibus dumtaxat † exce- 21
ptis quibus certus ordo annexus est, per text. d. c. 1. de
et. & qual.) cum id caurum non reperiatur; cum quo
 nihilominus stat, † quod etiam eo jure antiquo non 22
 nisi subdiaconus vocem haberet in Capitulo, *clem. ut*
hi qui, de et. & qual. quod etiam dispositum deinde

- fuit in *Tridentin. Synodo*, d. sess. 22. cap. 4. Tamen de
 23 jure novo † debet saltem in ecclesiis cathedralibus
 cuique canonicatui seu præbendæ esse ita annexus or-
 do presbyterii, diaconatus, & subdiaconatus, & ad E-
 piscopum cum consilio Capituli spectat designare
 distribuere, prout viderit expedire, quibus quisque or-
 do ex sacris annexus esse debeat, ut dimidia saltē pars
 presbyteri sint, ceteri vero diaconi, aut subdiaconi, nisi
 alicubi laudabilior esset consuetudo, ut vel plures, vel
 omnes sint presbyteri, quæ omnino debet observari
ita disponitur in Tridentin. Concil. d. sess. 24. c. 12 quod
 24 quidem ordines † debebunt præbendati infra annum
 cessante justo impedimento suscipere, ut habetur d.
sess. 22. c. 4. & hoc sub pœnis, de quibus in d. clem. ut hi
 qui, hoc est, amissionis dimidiarum distributionum,
 & vocis in Capitulo, donec promoveantur: neque ca-
 nonicatum, aut dignitatem obtinere quis poterit, nisi
 25 † in ea saltem ætate sit constitutus, ut infra annum
 possit illo ordine initiari, quem talis canonicatus, aut
 dignitas requirit, ut d. sess. 22. cap. 12. His prænotatis
 sit

PRIMA CONCLUSIO In primo casu consue-
 26 dinis, de qua in primo not. puto probabiliter † posse
 contingere optionem: ita in specie voluit Zerol. in
Praxi Episc. verbo, canonis, versic. ad septimum, in prin-
cip. juncta gloss. & Abb. conf. 159. num. 20. & 21. vol. 1.
ita etiam colligi videtur ex Rot. decis. 9. de consuet. in no-
& 9. d. eod. tit. in antiquis, & decis. 411. num. 4. 7. & 8.
part. 1. in noviss. & Franc. Marc. d. decis. 1271. num. 3. &
4. sed clarius id sentit Rot. Rom. decis. 10. de præbend. in
antiq. Et hoc propter specialem consuetudinem super
 hoc inductam, ut patet ex iisdem Doctoribus; alias
 enim simplex consuetudo optionis intra eundem or-
 dinem introducta ex se ad diversos ordines extendi
 non deberet.

27 SECUNDA CONCLUSIO. In casu † secundæ, &
 tertiæ consuetudinis, de qua in d. i. not. per quas distri-
 cti sunt in ecclesiis ordines præbendarum, & canoni-
 catuum,

catuum, ut alii sint sacerdotales, alii diaconales, alii subdiaconales, alii etiam inferiorum ordinum, puto quod in ecclesiis cathedralibus, ubi ex decreto Tridentini Concilii sunt solum distincti ordines sacerdotii, diaconatus, & subdiaconatus, iique annexi sunt canonicatibus, non possit regulariter locum habere optio, nisi specialis de hoc consuetudo legitime præscripta rationabiliter inducatur, quod probo ex eo, quia ex dispositione prædicti Concilii, juncto tex. d. clem. ut hi qui, & c. ei cui, & c. cui de non sacerdotali, de præben. in 6. illi ordines non tam præbendis annexi sunt quam canonicatibus, iique designati sunt, vel designari debuerunt per unumquemque Episcopum. Cum ergo per optionem mutetur quidem præbenda, sed non canonicatus, ut dicam inf. cap. 7. quest. 1. antiquior subdiaconus, vel diaconus optando ultimam diaconalem, vel presbyteralem præbendam, aut simul canonicatum mutabit contra optionis rationem, aut cum idem canonicus sit, ordinem, & onus alteri canonicatui annexum suscipiet contra designationem à concilio requisitam. Secus vero erit † in aliis ecclesiis colle- 28
giatis, ubi ex sola consuetudine, vel statuto iidem ordines, vel alii annexi sint præbendis: poterit enim per statutum, & consuetudinem optari præbenda, simulque assumptum censebitur onus celebrandi, vel canendi Evangelium, & simul se intra annum promoveri faciendi ad ordinem requisitum, sufficereque tunc, quod semper maneat idem numerus præbendarum, quibus talis ordo annexus sit. Et ratio est, quia tunc præbendis ipsis annexus erit ordo non autem canonicatibus, & in his terminis intelligendum est quod vult Abb. conf. 347. num. 1. & 4. vol. 2. dum supponit, posse eum, qui habet præbendam diaconalem, optare sacerdotalem. Item gloss. d. c. fin. verbo, antiquiores, & ibi ceteri dum contendentes, speciali consuetudine induci posse, ut major ordine præferatur in optione, aperte supponunt, inter diversos ordines admitti optionem. Eadem plane ratione in optandis domibus, quæ annexæ

non sint præbendis, vel canonicatibus, huiusmodi distinctione ordinum attendenda non erit, sed antiquiores simpliciter in receptione præferentur in optione domus vacantis, quamvis ea fuerit canonici diversius ordinis. Quod idem propter eandem rationem dicendum erit in consuetudine inducta post concilium contra illam præbendarum secundum diversos ordines distinctionem, & simul etiam de dignitatibus, quæ non sint primæ post pontificalem in cathedralibus, neque præcipuæ in collegiatis (hæ enim cum ex reg. 3. cancellariæ reservatæ sint, non admittunt optionem, juxta *supra late tradita cap. 3. q. 2. conclus. 2.*) in illis namque licet non per extensionem, tamen ex speciali consuetudine fieri poterit optio, ut in specie voluit Zerol. *versic. ad 7. in princip. & Rot. decis. 411. nu. 4. 1. part. noviss.*

QUÆRO TERTIO ET POSTREMO, *An aliæ quæ solemnitates requirantur in optione?*

- TERTIA CONCLUSIO. Ex parte ipsius Capituli ut plurimum † requiritur, ut qui optat, admittendus sit per Capitulum, vel eum qui præest Capitulo tempore, quo ille se petit admitti, vel per alium, prout est consuetum: ita in terminis tradit *Rot. decis. 6. num. 7. & consuet. in no.* poterit tamen † hæc solemnitas per contrariam consuetudinem aboleri, ita ut sufficiat tacitus consensus Capituli, approbantis saltem consuetudinem optandi, prout nunc quotidie fit. Imo satis probabiliter sustineri potest † non esse necessarium consensus Capituli, sed sufficere, ut optantes notificent Capitulo optionem, & consensus requirant, licet non obtineant, eo quod optent vigore consuetudinis jam inductæ, quæ vim legis habet, ut optime tradit *Abb. cons. 159. nu. 15. volum. 1. & ubi etiam requiretur consensus, is præsumeretur tam ex vicinitate locorum juncta antiquitate, ut bene deducit idem Abb. num. 14. l. 2.*
- § 2. Iud sane † indubitarum est, nullam requiri collationem, aut investituram, ut patet ex *10 An. Gemin. & aliis, d. c. fin. de consuet. in 6. Cassad. decis. 17. de præbendis.*

Rot. decis. 10. eod. tit. in antiq. & alibi saepe Abb. d. consil. 159. n. 13 post Card. cons. 126. col. 3.

SECUNDA CONCLUSIO. Ex parte ipsius optantis rutilius puto esse, † apprehendere possessionem præbendæ, vel domus optatæ, quamvis enim per ipsam optionem acquiratur jus in præbenda optata, absque ulla possessionis apprehensione; sicut etiam, ubi requiritur collatio in beneficio, per solam collationem † ante apprehensionem possessionis, acquiratur jus in beneficio, ut voluit gloss. communiter approbata in c. pen. in verbo, collatio, de præben. in 6. & est optimus tex. in cap. si sibi absenti, eod. tit. & lib. & in c. ult. ubi Doct. de concess. præben. in 6. & late tradit Dyn. in c. 1. de reg. jur. in 6. & Covar. lib. 3. var. resol. cap. 16. num. 1. Tamen † tum propter fructuum perceptionem, tum propter interdictum unde vi, tum propter regularem annalis & triennalis possessoris prærogativam, tum etiam propter alios effectus requiritur corporalis possessionis apprehensio, prout tradunt Abb. & alii in c. cum super de caus. possess. & propr. Franc. c. si à sede de præben. in 6. Covar. d. c. 16. num. 6. in princip. & num. 7. versic. Secundus casus, ac versic. seqq. nec non & num. 8. & in † hac specie optionis consuluit Franc. Marc. dec. 1265. per totam, ut possessio corporalis apprehendatur. Illud sane certum est, † possessionem hanc domus, vel præbendæ ab alio dimissæ, posse ab optante propria auctoritate apprehendi, ubi à nemine derineatur, prout in beneficiis, quæ per collationem tribuuntur, ex communi sententia resolvunt Rebus. in Prax. benef. titul. de missione in possess. num. 5. ac Covar. d. c. 16. nu. 7. vers. 3. casus, & num. 8. ubi & toto illo cap. optime tractat, quæ ad apprehensionem beneficii spectant, neque tamen necesse est, † possessionem apprehendi ad cornu altaris, seu in ipsa ecclesia cum id proprium sit, quando acquiratur novum beneficium, ut patet ex Abb. d. c. cum super, Anchar. in reg. sine possessione de reg. jur. in 6. cum alii, quos refert, & sequitur Covar. d. c. 16. num. 10. 11. & 13. Duo tamen non omitam. Alterum quod

- 39 si ¶ simul quis legitime optaverit, & domū & præben-
dam, cum apprehendenda sit corporalis possessio ipsa-
rum rerum, puta fundorum, qui sunt de præbenda, ve-
ipſius domus, non sufficiet acquirere possessionem u-
nius fundi, sed omnium capienda erit. Sed neque satis
erit acquirere possessionem vel præbendam, vel domum
nisi apprehensio fiat in ecclesia, per ea quæ post Dyn. d. c.
1. ibiq. 10. An. & Franc. aliosq. nonnullos tradit Coras-
d. n. 13. De quo etiam videndus est Dyn. d. c. 1. Alterum
est, quod cum nullum à jure, vel à Doctoribus tempus
certum statuatur apprehendendi possessionem sive in
40 collatione, sive in optione, id remittetur ¶ judicis ar-
bitrio, juxta ea, quæ late tradunt Io. Coras in lib. 4. Me-
scell. jur. cap. 12. n. 6. & Menoch. de arbitr. judic. lib. 1.
q. 14. num. 2. 5. & 6.

SUMMÆ RERUM.

- 1 Optio fieri debet intra viginti dies, etiam ubi nullus
adsit executor, aut expectans. num. 2.
- 3 Tempus optandi minui potest per Capitulum.
- 4 Favori suo quilibet potest renunciare.
- 5 Tempus legitimum optandi tunc demum minui potest
per Capitulum, si in id consenserint omnes optantes
volentes.
- 6 Singuli de Capitulo consentire debent, ubi de singula-
rum præjudicio agitur.
- 7 Tempus viginti dierum ad optandum prorogari po-
test per Capitulum, quæ tamen prorogatio non
obesset Apostolicis impetrantibus. numer. 8. nisi
esset induc-ta consuetudo post text. d. cap. fin. de
consuet. in 6. numer. 9. secus vero in statuto. nu-
mero 10.
- 11 Tempus optandi currit omnibus simul, & unicuique
datur.
- 12 Tempus quod pluribus datur, etiam gradatim ad
aliquid agendum, omnibus simul, & collective
datum censetur.

13 Tem-

- 13 *Tempus redimendi à statuto præfixum currit simul omnibus consanguineis, quamvis unus alteri præferatur.*
- 14 *Mensis, qui pluribus expectantibus datur, omnibus simul currit.*
- 15 *Tempus unicum viginti dierum ad optandum, ne aliis præter antiquiorem labatur, quæ cautela sine adhibenda, & cum seqq.*
- 16 *Consanguinei remotiores possunt cogere proximiores, ut ante annum sibi à statuto præfixum retrahant.*
- 17 *Iuniores possunt optare etiam antequam optent antiquiores.*
- 18 *Tempus optandi solum currit à die scientiæ vacationis.*
- 19 *Tempus sex mensium ad conferendum ordinariis solum currit à die scientiæ vacationis.*
- 20 *Tempus optandi non modo non currit toti collegio canonicorum ignorantibus vacationem, sed neq; singularibus personis, si aliis scientibus vacationem, aliqua ex illis eam ignorent.*
- 21 *Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota sit in ecclesia, vel loco beneficii, nisi ibi sint presentes, qui optare volunt.*
- 22 *Notitia ficta, de qua in clem. unica, §. certum, de concess. præb. procedit solum in casu speciali illius clem.*
- 23 *Ignorantia affectata & supina non excusat, quin currat tempus, cum utraque pro scientia habeatur.*
- 24 *Ignorantia supina quæ sit, quæve probabilis, remittitur arbitrio iudicis.*
- 25 *Lex inferioris quando præsumatur sciri, arbitrarium est iudici.*
- 26 *Scientia probatur presumptionibus, & conjecturis.*
- 27 *Vicinus, & consanguineus præsumitur scire facta vicini & consanguinei: multo vero magis id verum erit in presente, num. 28.*

29 Scien-

- 29 Scientia praesumitur de eo, de quo est publica vox, vel fama, vel quod publice contigit. num. 30.
- 31 Scire quis praesumitur ea, quae fiunt in loco, quem frequenter solet.
- 32 Praesumptiones, & conjecturae scientia tolluntur, probetur absentia, vel alia iusta ignorantia causa.
- 33 Ignorantia regulariter praesumitur.
- 34 Ignorantia quando iuramento probetur, remissive.
- 35 Scientia, vel ignorantia quomodo probetur, vel praesumatur.
- 36 Mors vel ejus notitia, quomodo probetur, remissive.
- 37 Vacatio beneficii per contractum matrimonii, per assensionem alterius, aut resignationem quomodo probetur, remissive.
- 38 Notitia vacationis beneficii, quae sufficiens sit, & quando praesumatur.
- 39 Tempus optandi forte non currit iusta de causa impedito.
- 40 Impedito non currit tempus, ubi impedimentum non sit affectatum.
- 41 Minoribus impeditis non currit tempus optandi.
- 42 Praescriptio temporalis non currit minori.
- 43 Minores, & iuste impediti restituuntur lapsi tempore optandi.
- 44 Absentes iusta de causa restituuntur in integrum.
- 45 Impedimenta ob quae competit restitutio, remissive.
- 46 Minor, & iuste impeditus regulariter restituitur adversus qualibet omissa, & lapsum temporum ad aliquid agendum.
- 47 Restitutio forte non datur etiam minori in mere spiritualibus: secus in iis, quae sunt solum annexa spiritualibus, prout est materia beneficalis. num. 48. & licet de lucro captando agatur. num. 49. aut res integra non sit num. 50. maxime ubi minor alias non habeat unde vivat. num. 51.
- 52 Capitulum, seu collegium universum restituitur ex edicto. minorum, ubi agitur de servanda consuetudine,

rudine, seu statuto optandi, quia nemo optavit,
alias secus.

53 Iudex competens in causa restitutionis in integrum
adversus omissam optionem quis sit.

54 Arbitri, & arbitratores an possint restituere, vel sal-
tem pronunciare esse restituendum, remissive.

CAP. VI.

De tempore optionis, seu quando
optandum sit.

QUÆRO PRIMO, Intra quantum tempus fieri
debet optio?

Respondeo, quod regulariter loquendo † fieri de-
bet intra 20. dies. Quamvis enim tex. d. c. fin. §. ne au-
tem, de consuet. in 6. loqui videatur solum, ubi est ex-
pectans, seu executor, tamen id absolute † in omni ca-
su locum habere, etiam ubi nullus adsit executor, vel
expectans, exponit, ac tener ibi gloss. in verbo, 20. dies,
ubi Archid. Io. An. Gemin. Franc. & ceteri, quod etiam
voluerunt Add. ad Rot. decis. 1. num. 8. de rer. permut. in
no. Franc. Marc. decis. Delphin. 1258. nu. 5. Abb. consil.
159. n. 3. vol. 1.

QUÆRO SECUNDO, An possit hoc tempus proro-
gari, vel minui?

PRIMA CONCLUSIO. Minui † potest hoc tem-
pus per Capitulum ipsum, satis id colligitur ex gloss.
pen. d. c. fin. & clarius ex Franc. ibid. in §. ult. ad fi. ex eo,
quod dilatio hæc in favorem optare volentium indu-
cta est, cui quilibet † renunciare potest, c. ad Aposto-
licam, de regul. l. si quis in conscribendo, C. de pact. cum
simil. dum tamen † in id quoque consenserint omnes
optare volentes. Neque enim singulis nocet † factum
à majori parte collegii in præjudicium singulorum,
nisi omnes consentiant, ut voluit gloss. in l. 2. verbo, aut
legem, C. qua sit long. consuet. quam sequitur Bartol. in
proem. ff. num. 5. Fel. in c. cum omnes, numero 18. & ibi
Andr.

Andr. ab Exea. numero 279. de constitut. & alii p[ar]sim.

- 7 SECUNDA CONCLUSIO. Poterit † quoq; per Capitulum hoc tempus 20. dierum prorogari: ita tenet Zerol. in *Prax. Epis. verbo, canonica, vers. ad 7. allegat Tiraq. de utroq. retr. §. 1. gloss. 10. nu. 58. sed nihil de hoc ibi dicit, neque alibi, quod viderim: allegat etiam gloss. d. c. fin. verbo, duntaxat, sed nec ipsa id dicit: hoc sane tenet Jo. An. in repet. d. c. fin. in verbo, duntaxat, quem ibi sequitur Gemin. & Franc. qui tamen ibi tradunt, quod hæc consuetudo, seu statutum inducens majus tempus nō præjudicaret † Apostolicis impetrantibus per illum text. nisi consuetudo inducta esset post hunc textum, ut ibid. dicunt Gemin. & Franc. cum possit induci consuetudo contra illum textum, & sic præjudicaret etiam impetrantibus, secus † vero inquit, est in statuto, nam inferiores non possunt facere statuta contra jus, *Clem. ne Romani, de elect. cum similibus.**

QUÆRO TERTIO, *An hoc tempore 20. dierum currat simul omnibus optare volentibus, an vero singuli, seu unus post alium habeat 20. dies ad optandum.*

- 11 Respondeo, currere † omnib. simul, & unicum tempus omnibus dari: ita colligitur ex *Archid. d. c. fin. ad fin. sed clare id tenet gloss. in verbo, duntaxat, quam ibi sequitur Gem. Franc. & ceteri, nec non & Franc. Mar. d. decis. Delphin. 1258. nu. 5. 1. part. Add. ad Rot. d. decis. 1. numer. 8. de rerum permut. in no. & Tiraq. de retract. convent. §. 2. gloss. unic. num. 66. post Oldr. cons. 137. plures sunt, col. 1. vers. 3. videtur Io. An. in Addit. ad Specul. rubr. de concess. prabend. colum. 1. versicul. Secundo videtur. Card. clem. 1. §. secus, quest. 6. de concess. prabend. Quæ conclusio probatur primo ex textu, qui dicit in plurali volentes, & addit, duntaxat: unde satis expressè patet de mente Pontificis, quod solos 20. dies omnibus concedere voluerit. Secundo ab absurdo; sequeretur enim quod si 20. essent canonici, & singulis tribueretur vellemus 20. dies, jam impetrans Apostolicus debe-*

ret expectare ultra annum, quod est contra mentem,
 & verba textus. Hæ sunt duæ rationes gloss. Tertio
 probatur ex eo, quia † ubi pluribus etiam gradatim 12
 datur aliquod tempus ad aliquid gerendum, illud om-
 nibus simul negligentibus currit, & collective, non
 distributive datum censetur, ut satis patet ex tex. in l. 2.
 §. ult. iuncta l. seq. & in l. 4. in princip. ff. de adult. prou-
 clare deducunt id ipsum adstruentes Tiraq. d. gloss. unic.
 num. 61. 66. & 82. Gemin. & Franc. d. c. fin. §. ult. Ex
 quo fit, ut omnibus † consanguineis, quamvis unus al- 13
 teri preferatur, simul currat annus, & dies à statuto
 præstitutus ad redimendum, ut post Bellam. in c. consti-
 tutus, colum. 13. de in integ. restit. optime tradit Tiraq. d.
 num. 66. imo etiam quod mirabile videtur, mensis, qui
 pluribus expectantibus datur, † simul omnib. currit, 14
 ut post Io. An. Zenzel. Paul. Lap. & Card. d. clem. 1. §. se-
 cus, aliosq. quam plurimos late resolvit idem Tiraq. d.
 gloss. unic. num. 83. Quid ergo faciendum, ut omnium
 optare volentium indemnitati consulatur? Statuen-
 dus est per Capitulum terminus † antiquiori duorum 15
 vel trium dierum ad optandum, & sic de singulis, ut hic
 locus detur sequentibus, prout optime consulit gloss. d.
 verbo, dumtaxat, quam ibi sequitur Anchar. & Gemin.
 quod si non curant, ut fiant, sibi imputent optare vo-
 lentes; pro quo optime facit, quod tradunt Jac. Rav.
 Cyn. Alber. & Castr. in l. ult. C. de furt. postie † remotio- 16
 res cōsanguineos cogere proximiores, ut ante annum
 retrahant sibi à statuto præscriptum, quod etiam alii
 tenent apud Tiraq. de retr. lig. §. 1. gloss. 10. num. 6. vel
 optent † & ipsi juniores eodem tempore cum prote- 17
 statione, quod hoc faciunt in casu, quo antiquiores
 non optaverint: ita Butr. d. c. fin. num. 16. ad id allegans
 gloss. in clem. si. verbo, acceptandam, de preb. Præbendas
 vero quas antiquiores dimittere debent, optare in-
 terim poterunt juniores cū protestatione, quatenus ex
 per antiquiores dimittantur. Pro quo faciunt quæ sup.
 diximus cap. 4. q. 3. concl. 2. illat. 2. & cap. 5. q. 1. concl. 1.
 Quamquam etiam non est quod querantur juniores,
 dum

dum antiquiores expectant usque ad finem 20. dierum forte ut rectius deliberent; nam & ipsi interim poterunt deliberare.

QUÆRO QUARTO, *An hoc tempus 20. dierum currat à die vacationis, an à die scientia ejusdem vacationis, & quomodo?*

- PRIMA CONCLUSIO. Cōmunis opinio est, quod
 18 solum currat † à die scientiæ; ita voluit gloss. *d. c. fin. in verbo, 20. dies*, ubi Archid. Jo. An. Gem. Franc. & ceteri omnes. Franc. Marc. *decis. Delphin. 1258. num. 5. 1. part. Add. ad Rot. decis. 1. de rer. permut. in no. Zerol. in Prax. Episc. in verbo, canonica, vers. ad septimum, concl. 2. & Tiraq. de retract. lign. § 35. gloss. 4. num. 14.* ubi cum multis num. anteceden. & conseq. multa ad id affert similia, & exempla quibus id ipsum comprobatur potest, ego illo contentus ero, quod afferunt gloss. & Dd. omnes, *d. c. fin. sumto ex c. quia diversitatem de concess. praben.* ubi tēpus † sex mensium, quod datur Prelatis ad conferendum, declaratur solum currere à die scientiæ, id quod etiam disponitur in *c. licet, de supp. negl. Pralat. & late traditur ibi per Doct. & Tiraq. d. g. 4. numero 7.* Hanc vero conclusionem puto procedere
 20 re † non modo respectu totius collegii, & Capituli canonicorum, ut illi ignorant non currat hoc tempus, sed etiam singularibus, & aliquibus ex illis, si forte aliis scientibus ipsi ignorent vacationem iusta aliqua causa, idque quoniam militat eadem ratio; neq; tunc obstabit, quod hoc tempus currat omnibus simul, nam vel id procedit solum, ubi adsit expectans, vel ita capiendum, ut unus post alium illud tempus non habeant singuli.

- SECUNDA CONCLUSIO. Ad hoc, ut currat hoc
 21 tempus ad optandum, non sufficit † ficta illa notitia de qua in *clem. unica, §. ceterum, de concess. praben.* quoniam nimirum vacatio sit nota in loco, vel ecclesia beneficii, quicquid voluisse videatur Jo. An. *d. c. fi. in fin. et c.* quia contra eum in specie tenent ibid. Gemin. & Franc. tum quia id aperte colligitur ex gloss. *pen. d. clem. unica* & i

& ibi Card. Imol. & aliis dicentibus, † speciale id esse 22
in casu *d. clem. tum* propter verba *tex. dicentis, predicta*
vacationis notitiam, & mox, *in hoc casu*; tum propter
specialem rationem illius rigoris, quia non perit ex-
pectanti in rotum privilegium acceptandi etiam pro
illa vice, cum possit aliud beneficium acceptare. Sed
antequam quæstionem hanc egrediamur, illud adno-
randum est, ignorantiam affectatam, aut supinam non
excusare; quin currat tempus, cum utraq; † pro scien- 23
tia habeatur, ut de prima est *tex. in l. qui contra, C. de*
incest. nupt. & in c. cum inhibito, §. si quis vero, ibi, af-
fectatores ignorantia, de clandest. despons. cum alius ple-
ne adductus per Tiraq. d. gloss. 4. num. 28 & 29. de secun-
da est gloss. in clem. 1. in verbo, scienter, de consang. &
affin. & est optimus tex. in l. nec supina, ff. de iur. & fact.
ignor. & in l. & consensus, §. ignorantia, ff. de contrahen-
emt. faciunt & optime quæ late de huiusmodi supina
ignorantia tradit idem Tiraq. d. gloss. 4. num. 34 & 35.
Dubium autem est, quæ dicatur supina ignorantia, &
quæ probabilis. Aliqui enim dicunt, supinam esse
ignorantiam, ubi scientia præsumitur, quod tenuit
Odd. *in tract. de restit. in integ. q. 8. art. 10. nu. 59. 60. &*
seqq. ubi plura affert exēpla, gloss. vero in d. clem. 1. ubi
ceteri, de concess. prob. ex eo tex. colligunt, eum, qui sci-
re potuit per se vel per alium excusandum non esse,
imo habendum esse pro sciente. Mihi autem proba-
bilius est, † id totum remittendum esse arbitrio judi- 24
cis: colligitur id ex Card. in d. clem. 1. §. ceterum, num. 9.
post gloss. in c. si clericus, in verbo, negligenter, de præ-
ben. in 6. pro quo facit quod † arbitrium est, quando 25
præsumatur sciri lex inferioris, ut post alio tradit Me-
noch. de arbitr. lib. 2. cas. 186. num. 1. Et quoniam etiam
conjecturis, & præsumtionibus † probatur scientia, 26
ut inter alios tradunt Borgn. decis. 36. nu. 27. 1. part. Me-
noch. de arbitr. jud. lib. 2. cas. 89. num. 17. & late probat
Mascard de probat. concl. 1293. num. 1. poterit iudex, &
bonus vix ex iis se informare, quæ de scientia præsu-
mendapassim tradunt Doct. quorum duos præcipuos
G 2 casus,

- casus, qui ad rem nostram facere possunt, hic adijungē.
- 27 re volui. Primus est, in vicino, † & consanguineo, qui scire præsumitur facta vicini, & consanguinei, Odd. d. tract. de rest. q. 8. art. 10. num. 62. & 65 post Bal. & alios Menoch. de præsumt. lib. 1. quæst. 77. nu. 8. lib. 2. præsumt. 51. nu. 43. & 44. lib. 3. præsumt. 124. num. 27. & larr. lib. 6. de præsumt. 24. per totā. Mascard. d. concl. 1293. 9. 15. & 18. ubi tamen eam conclusionem multipliciter restringunt, ac declarant. Multo vero magis † in præsentente scientia præsumetur, ut fuse probat Mascard. d. conclus. nu. 22. & Menoch. d. lib. 6. præsumt. 21. num. 6.
- 29 Secundus, quando † de aliquare est publica vox, & fama: late Mascard. d. tract. conclus. 1100. num. 2. Menoch. d. præsumt. 23. nu. 70. & de arbitr. jud. lib. 2. cas. 186. 8. post Dec. in c. cognoscentes, num. 18. ibiq. Fel. num. 17.
- 30 de constit. Cui affine est, quod dicitur, † scientiam præsumi de eo, quod publice contigit, & est notorium, ut inter alios late tradit Menoch. de præsumt. d. præsumt. 23. n. 68. & 69. Odd. d. art. 10. num. 67. quod idem est.
- 31 de iis, quæ fiunt † in loco, ubi quis solet frequentare, ut optime ostendit Mascard. d. conclus. 1100. nu. 1. Caetera quas tamen, & similes præsumptiones & conjecturæ scientiæ adnotandum est, eas ut plurimum † tolli, ut probetur absentia, vel similis causa, quæ justam ignorantiam causam præbeat, ut post Bal. d. c. cognoscentes, ibi que Abb. num. 10. Fel. & Dec. nu. 19. Bero. num. 54. aliosq. quamplurimos late ostendunt Menoch. d. cas. 186. nu. 16. Mascard. d. conclus. 1100. nu. 3. & 880. num. eod. Quando vero hæc ipsa ignorantia (quæ etiam
- 33 alioqui † præsumitur, l. super servis, ubi gloss. & Bar. C. qui milit. non poss. cum simil. de quibus late inter ceteros per Mascard. d. conclus. 880. num. 3. & Menoch. d. præsumt. lib. 4. præsumt. 116. num. 35.) quando inquit
- 34 juramento † probetur, habes late per Mascard. d. conclus. 881. & Menoch. d. cas. 186. fere per tot. Alios vero casus
- 35 † quibus ignorantia, vel scientia præsumatur, aut probetur, habes per eosdem Menoch. Odd. & Mascard. d. omnibus super. alleg. & Sot. reg. 175. Sed ad rem propriam

accedendo, quoniam vacatio beneficii, de cuius no-
 titia quærimus, quando præsumatur, contingere po-
 test vel per mortem, vel etiam alia ratione, quomodo
 † probetur mors, vel ejus notitia, colligere poteris ex 36
 iis, quæ late tradit *Mascard. conclus. 1069. cum tribus*
seqq. & nuperrime Asin. in 2. part. sua Prax §. in princip.
tex. per totum. De vacatione vero † per contractum 37
 matrimonii, per assensionem alterius, aut resigna-
 tionem videndus est idem *Mascard. d. tract. de probat.*
concl. 182. 183. & 1395. In specie vero de notitia † va- 38
 cationis beneficii, quando præsumatur atq; sufficiens
 sit, videri possunt *Doct. in c. licet, de suppl. negl. Pralat. c.*
quia diversitatem, de concess. præbend. & clem. unic. eo-
dem tit.

QUÆRO QUINTO ET POSTREMO, An sic-
 ut hoc tempus non currit ignorantibus, ita etiam aliter iusta
 de causa impedito, aut minori, vel saltem aliqua ratione
 iisdem succurratur?

PRIMA CONCLUSIO. Probabile est, quod si ii
 omnes, qui optare debebant, iuste impediti fuerint,
 durante tali impedimento illud tempus † iis non cur- 39
 rat; optimus tex. in l. 1. C. de annal. except. l. ob cōmissa, C.
 de adult. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excus. tut. l. ult. §.
 donec, C. de jur. delib. c. quia diversitatem, de concess. præ-
 bend. cum aliis similib. Ex quibus illa regula fit, quod
 impedito † non currit tempus, quam inter alios probat 40
Tiraq. de retract. lign. §. 3. gloss. 4. num. 6. & de retract.
convent. §. 2. gloss. un. num. 78. dum tamen illud impe-
 dimentum non sit affectatum, per ea, quæ late tradit
 idem *Tiraq. de retr. lign. §. 35. gloss. 4. num. 29.* Multo ve-
 ro magis id verum erit, si aliqui ex iis † sint minores: 41
 iis enim saltem non currit huiusmodi tempus, duran-
 te iusto impedimento, cum præscriptio temporalis † 42
 minoribus non currat, sed ipso jure tui sint, ut est tex.
 in l. fin. C. in quibus ca. rest. in int. non est necess. loquens
 de præscrip. legali, quod latius prosequitur *Sfort. Odd.*
tract. de rest. in integ. q. 88. art. 2.

SECUNDA CONCLUSIO. Ubi etiam ipso jure cur-

- 43 rat tempus illud optandi, adhuc competet † tam mi-
noribus ex causa ætatis, quam absentibus aliisve iuste
impeditis in integrum restitutio. Illud enim regula-
44 re † est, absentibus iusta de causa succurri per restitu-
tionem in integrum, ut est text. in l. i. ff. ex quibus cau-
mai. l. & si sine, §. fin. ff. de minor. de quo absentia im-
pedimento luculenter & optime per Odd. d. tract. q. 1.
45 6. & 7 per totas, de aliis † impedimentis, quæ ad rem
nostram faciunt, fulse, & eleganter tradit quest. 11. c.
14. in genere vero de impedimento, quatenus causan-
dat restitutioni; late per eundem, quest. 27. & tribus
seqq. ubi etiam tractat, quando protestatio vel dimis-
sio procuratoris necessaria sit, quæ consulto omitto, ne
nimis longum faciam, & ea hic inferam, quæ à tanto vi-
ro egregie pertractantur. Duo tamen non omitto
quæ proxime rem nostram attingunt. Alterum est, tam
46 minorem † ex causa ætatis, quam maiorem ex causa
iusti impedimenti regulariter adversus quælibet omis-
sa, & lapsus temporum ad aliquid agendum compe-
tentium restitui; prout regulam facit idem Odd. d.
tract. q. 89. art. 1. per textus qui sunt clari, in l. pen. C.
restit. in integr. ibi, ignoraverunt, vel pratermiserunt, &
in l. non omnia ff. de minor. & admittit gloss. in l. si com-
militaribus, verbo, distraxerunt, C. de rest. milit. ac Te-
raq. de retract. convent. §. 1 gloss. 2. nu. 57. loquentes
tempore legali, prout est in casu nostro. Alterum est
quod licet in iis, quæ mere spiritualia sunt, ut matri-
monium, ingressus religionis, votum, & similia, forte
47 minor etiam † non restituatur, ut post gl. Abb. Ancl.
alios in c. ex parte de rest. spol. & alios tradit idem Odd.
d. tract. q. 60. art. 1. & seqq. tamen in iis, quæ non sunt
mere spiritualia, sed spiritualibus solum annexa, pro-
48 est materia beneficalis, datur † minori enormiter la-
so in integrum restitutio, ut singulariter tradit Lo-
Gomez. ad reg. cancell. de trien. possess. q. 15. & latius Co-
var. lib. 1. var. resol. cap. 5. nu. 2. 3. 7. & 8. ubi etiam per
49 bat, id procedere † si ve de lucro captando agatur, si
50 de damno vitando, & licet res integra † non sit, quæ
ben

beneficium jam alteri sit collatum ; quod etiam tradit
& in specie admittit, † ubi alias minor non habeat, un
de vivat, Christoph. Rophiniac. in tract. de benef. cap.
17. nu. 15 & 16. post Abb. in c. ex parte de rest. spol. cum
tamen gloss. & ceteri, d. c. ex parte, id procedere nolint
re non integra, quos satis refellunt Christoph. & Di-
dac. loc. cit. qui etiam contraria solvunt ita, ut ad eos
remittere lectorem sufficiat.

Quod si rursus à me aliquis quærat, an toti colle-
gio canonicorum restitutio huiusmodi ex capite mi-
noritatis ratione minorum, quos continet, vel etiam
quia collegium ipsum tamquam ecclesia, juxta tex. in
c. 1. de in integr. rest. cum simil. vel tamquam pium colle-
gium privilegio minorum gaudeat, juxta late tradita
per Odd. d. tract. q. 3. art. 5. & 12. Respondeo, † quod si
id agatur, ut aliquis saltem de Capitulo optet, ad hoc,
ut optandi consuetudo servetur, neque ea turbari pos-
sit, aut interrumpi per huiusmodi contrarium usum,
tunc poterit totum Capitulum canonicorum propter
huiusmodi interesse, quod proprie ad illud spectat, ut
universum est, & tamquam ecclesia ex dicto mino-
rum restitui, per tex. d. c. 1. & ea quæ tradit Odd. loc. prox.
cit. si vero aliqui jam optaverint, alii non, & tunc cum
hi collegium non constituent, & tamquam singulares
veniant, nisi ii minores vere sint, restitui non poterunt
ex huiusmodi edicto minorum, ut colligitur ex traditis
per Odd. ibid.

Quis autem sit iudex competens † in huiusmodi
restitutione, patet ex tex. & ibi Doct. in l. fin. C. ubi, &
apud quem, & c. pen. de in integr. restit. ubi habetur, so-
los iudices ordinarios administrationem habentes,
vel ab eis delegatos posse restituere, non autem arbi-
tros. Quando tamen, & quomodo possint arbitri &
arbitratores saltem incidenter restituere, vel pronun-
ciare restituendum, præter Doct. d. l. fin. & cap. pen. vi-
dendus est Caldas ad l. si curatores, verbo, implorandum,
numero 25. & duobus seqq. C. de restit. in integrum. Odd.
d. tract. de restit. in integr. quest. 32. art. 7. cum quatuor
seqq.

seqq. & Camil. Borel. tract. de compromiss. §. 2. gl. 1. num.
174. cum sex seq.

SUMMÆ RERUM.

- 1 *Canonicatus, seu canoniam distinguitur à prabenda.*
- 2 *Copula, &, ponitur inter diversa.*
- 3 *Canoniam non debet esse sine prabenda, ubi adest in ecclesia.*
- 4 *Prabendam nascitur à canoniam sicut filia à matre.*
- 5 *Canonicatu collato censetur etiam collata prabenda.*
- 6 *Canoniam, & prabenda quid sit, & num. seqq.*
- 7 *Canoniam est ius spirituale.*
- 8 *Canoniam tribuit stallum in choro, & exercitium eorum, quæ ad divinum officium spectant: item locum, & vocem in Capitulo. num. 9. nisi vellet puer, vel non subdiaconus num. 10.*
- 11 *Canoniam tribuit ius ad prabendam, item ius accipiendi distributiones quotidianas, nisi aliud obstat. num. 12.*
- 13 *Prabenda quomodo definiri possit.*
- 14 *Prabenda sumi potest pro temporalitate, & sic competit etiam laico.*
- 15 *Prabenda habet aliquid spiritualitatis distinctum à spiritualitate canoniam.*
- 16 *Canonici duo assumi possunt, nulla etiam vacante prabenda, ubi non est certus numerus prabendarum, secus ubi est certus.*
- 17 *Vacante una prabenda possunt duo canonici assumi ubi saltem ex crescentibus facultatibus ea prius visa fuit.*
- 18 *Optione non mutatur canonicatus, sed sola prabenda; mutatur tamen ius spirituale, quod est annexum prabenda. num. 19. imo etiam quodammodo titulus, ubi saltem prabenda sunt distincta num. 20. Contrarium alii, qui exponuntur. num. 21.*

- 22 Canonici nuper receptus, debet prius sedere in ultimo loco intra suum ordinem.
- 23 Optans intra eundem ordinem adscendit saltem per accidens ad locum superiorem in choro.
- 24 Prabenda non optata debet dari noviter recepto, & proviso.
- 25 Optans ex speciali consuetudine prabendam superioris ordinis, aut gradus, simul etiam optabit stallum in illo ordine; postremum tamen in eo loco obtinebit. num. 27.
- 26 Canonici omnes presbyteri debent precedere omnes diaconos, & omnes diaconi omnes subdiaconos.
- 28 Optans prabendam, ubi prabenda sunt distincta realiter, & secundum perpetuam administrationem, vel indistincta quidem, sed dividuntur, & assignantur canonicis saltem ad certum tempus in determinato corpore, dimittit onus pensionis.
- 29 Pensio est onus reale, & transit ad quemcumque transit beneficium, & prabenda. num. 30.
- 31 Fructus bonorum alicujus ecclesie, & beneficii desinunt esse obnoxii pensioni, quando ea desinunt esse bona, & fundi illius ecclesie.
- 32 Pensio non dimittitur per optionem, ubi per Caneparium Capituli sit certa distributio in bladis, aut pecunia loco prabenda.
- 33 Pensio per optionem non dimittitur, ubi ea imposita sit in totum, vel pro parte super distributionibus quotidianis; ad ratam enim saltem illis correspondentem solvenda erit ab optante.
- 34 Pensionarius non potest exigere à Capitulo pensionem impositam super distributionibus quotidianis, cui vacante canonicatu illa accrescunt.
- 35 Pensionarius, qui resignavit duo beneficia Titio reservata sibi pensione super utroque, si Titius alterum Seio dimittat, exiget pensionem à Titio, & Seio ad ratam valoris utriusque beneficii.
- 36 Distributiones quotidiana accessoria non sunt ad

præbendam, sed potius canonicatus.

- 37 *Pensio etiam imposita super solis distributionibus, vel superdistributionibus simul, & præbenda, omnino dimittitur per eum, qui via collationis, & nova provisionis mutat canonicatum etiam in eadem ecclesia.*

CAP. VII.

De præcipuis optionis effectibus.

QUÆRO PRIMO, *An per optionem mutetur sola præbenda, an vero etiam titulus, & canonicatus?*

Pro intelligentia tam hujus, quam sequentium questionum hujus cap.

- Præmittendum est primo, canonicatum, seu cano-
 1 niam distinguere † à præbenda, quod probatur tum ex
 tex. in c. eum cui, c. si clericus, & c. si is cui, de præbenda in
 6. & c. fin. de concess. præben. eod. libr. ubi canonicatus
 supponitur collatus sine præbenda, & not. ibi gloss. &
 Dd. gloss. in c. eum M. Ferrariensis in verbo, receperunt,
 ubi Abb. num. 2. Fel. num. 16. Butr. & Imol. in c. eam u,
 de rescript. Card. in clem. fin. num. 5. Imol. num. 4. de præ-
 bend. Rot. decis. 33. in princip. de rescript. & decis. 16. de
 præben. num. 5. in no. decis. 11. num. 9. de concess. præben.
 & alibi sæpe, aliique Doct. passim; tum ex communi
 stylo curiæ, qui in bullis provisionum solet apponere
 canonicatum; & præbendam; nam copula, &, poni-
 2 tur † inter diversa, c. querelam, de Simon. cum similibus,
 tum demum experientia; videmus enim in ecclesia
 Scalensi Mediolani, & aliis plerisque omnes cano-
 nicatus præbendis carere solasque distributiones ha-
 3 bere. Illud tamen verum est, canonicam † non debere
 esse sine præbenda, ubi in ecclesia extent præbendæ;
 quod voluit Rot. d. decis. 33. Franc. Marc. decis. Delph.
 1272. n. 1. 1. parte, & gloss. d. c. eum M. in verbo, recepe-
 runt, & verbo, vacaverat, & est optimus tex. in c. rela-
 tum, & c. dilectus, de præben. Et hoc est, quod aliqui, ut
 Rot.

Rot. d. decision. 11. numero nono, & post Laud. Card. d. clem. final. numero 10. & 14. & alii dicunt, † præbendam nasci à canoniam, sicut filiam à matre; sicque intelligi possunt, quotquot vel negant distingui canoniam à præbenda, vel dicunt non posse canoniam esse sine præbenda; & hinc etiam fit, quod vacante præbenda † per collationem canonicatus censetur etiam collata præbenda, ut tradit Gemin. & alii, c. si Capitulo, numero 3. de concess. præbend. in 6. late Fel. d. cap. cum M. num. 16.

Præmitto secundo, in hoc differre canoniam à præbenda, quod canoniam † est quoddam jus spirituale, quod provenit ex electione; & receptione in fratrem, ut d. c. cum M. & c. dudum, & c. dilectus, de præbend. Præbenda est, quæ procedit ex institutione & officio, quia, ex quo habet quis officium, debet habere & beneficium, c. inter cetera, de privil. c. si quis sacerdotum, & c. eos 81. dist. & c. eam te, de rescript. Hanc differentiam, & has definitiones, seu potius descriptiones tradit gloss. d. c. cum M. Ferrariensis, in verbo, receperunt, & ibi Innoc. num. 2. & alii de constit. quas melius explicat Laud. Card. & Imol. d. clem. fin. ex quorum mente & supra dictis sic possumus definire canoniam, quod sit jus spirituale, per quod quis habet non modo stallum in choro, & locum in capitulo, (unde ea, quæ sunt divini officii, nec non & Capitulares actus, modo cetera requisita habeat, exercere potest) verum etiam jus ad præbendam, & facultatem actu percipiendi distributiones quotidianas, nisi ignorantia captus, vel quid simile obstat.

Quod sit † jus spirituale, fatentur omnes Doctores, loc. cit. & alibi passim, quod per eam canonicus habeat † stallum in choro, & possit ea exercere, quæ sunt divini officii, est rex. in d. c. dilectus, il. 1. de præbend. ibi, stallum in choro, & participatione qualibet divinorum, idque præter Doct. ibi notat Card. d. clem. fin. numero 14. post Guliel. de mont. Laud. quod competat ei locus, † & vox in Capitulo, tenet ibid. Laud. Innoc. & Host.

- Hofst. d. c. cum M. & Fel. num. 18 facit rex. in c. cum inter
 10 1. de renunc. & c. relatum, de præbend. nisi † vel esset
 puer, iuxta tex. in c. ex eo, de elect. in 6. vel non esset sub-
 diaconus, clem. ut hi, qui de at. & qual. quod vero jus
 11 habeat † ad præbendam, pater tum ex supradictis, tum
 maxime ex d. c. dilectus, il. 1. & c. relatum, de præbend. &
 iis, quæ late tradit Fel. d. c. cum M. nu. 16. & 17. idque
 etiam optime probat Staphil. de form. expectat. in prin-
 12 cip. num. 9. Quod vero † debeat actu percipere distri-
 butiones quotidianas, tex. est expressus, d. c. dilectus,
 il. 1. & il. 2. in fi. & facit d. c. cum M. notatque inter alios
 Rot. decis. 25. numero 5. de præben. in no. late Staphil. de
 13 form. expectat. in princip. num. 8. Præbenda vero est †
 jus spirituale, oriens ex canonica quoad ea, quæ spectant
 ad perceptionem fructuum, & proventuum ecclesia-
 stici beneficii, sicut est colligere decimas primitias &
 oblationes, competens ex divino officio, cui insit
 tamquam uni de collegio; ita post Laud. desiniunt Car.
 d. clem. fin. nu. 14. & Imol. num. 8. Ex quo patet, quod
 14 licet præbenda † possit quoque sumi pro ipsa tempo-
 ralitate, quæ etiam competit laico, prout not. Imol. d.
 num. 8. Card. n. 4. gloss. d. c. cum M. in verbo, receperunt,
 15 ubi Vinc. Abb. & alii, tamen proprie sumta † habera-
 liquid spiritualitatis, distinctum à jure spirituali ca-
 nonicæ, ut præter Laud. Card. & Imol. locis paulo ante
 cit. voluisse videtur Rot. d. decis. 26. num. 6. sed clarius
 Bellam. decis. 63. num. 3. & Rebus. in concord. Gall. Ru-
 brica de collat. §. 1. verbo, canonicatum, & præbendam, ex-
 primus tex. in c. dilecto, de præben. ibi, eo quod huiusmodi
 spirituale jus dividi; & melius ibi, quamquam inter-
 dum hi, ad quos spectat electio, de communi assensu ar-
 gumentare valeant numerum præbendarum quoddam
 jus spirituale de novo creando; ubi satis patet, loqui tex-
 tum de præbenda, prout est distincta à canonica, seu
 canonicatu; dixerat enim ibi Pontifex, quod licet
 16 ubi non est certus numerus præbendarum, † duo pos-
 sint assumi in canonicum, nulla etiam præbenda va-
 cante; secus tamen, ubi est certus earum numerus, nam

tunc una etiam vacante non possunt ad illud duo simul eligi, ne hoc jus spirituale dividatur; cum maxime dicta electio, de qua ibi, quæque ad canonicatum terminatur, non cassetur, neque nulla declaretur, sed solum alter condemnetur ad restituendum alteri quicquid ratione suæ institutionis obrinuit, hoc est, præbendæ portionem; vel si ea electio nulla est, id fiat ex eo, quia non simpliciter, sed ad unam præbendam duo electi sunt, cum alias vel simpliciter † eligi possint duo, cum 17 una sola præbenda vocat, *juxta c. relatum, & c. dilectus, il. 1. de praben.* vel tunc demum, si prius illa præbenda in duas ex crescentibus facultatibus per creationem duorum jurium divisa fuerit, *ut habetur in c. vacante eod. juxta mentem gloss. ibi, & aliorum; de quo videndus est Rebus. latius distinguens, d. §. 1. Rubr. de collation. verbo, uni, per totum.* Quare admittenda non est opinio Abb. d. c. cum M. nu. 22. dum vult, præbendam tunc solum dicendam esse quid spirituale, cum habet canoniam annexam.

Præmitto ultimo, illam distinctionem, quam supra c. 2. q. 2. concl. 1. latius explicavi, quod aliquando in ecclesiis est certus, aliquando incertus numerus canoniorum, & totidem etiam præbendarum; item præbendæ aliquando sunt indistinctæ, aliquando distinctæ inter se. His positis sit

PRIMA CONCLUSIO. Per optionem † non mutatur 18 canonicatus, sed sola præbenda: ita Card. consilio 126. nu. 4. Cassad. decis. 17. numero 1. & seq. de concess. praben. Gem. Franc. & omnes, in c. fin. de consuet. in 6. Rebus. tract. de pacif. possess. num. 142. in quam etiam sententiam allegari possunt, quotquot scripserunt per optionem non mutari titulum, de quibus inf. concl. 3. & satis aperre id patet ex tex. d. c. fin. de consuet. in 6. ibi, *meliores optare præbendas, & mox, cum præbenda vacabit, & illa qua optata non fuerit, &c.* Supra autem satis ostendimus, præbendam à canoniam, & canonicatu differre.

SECUNDA CONCLUSIO. Mutatur † tamen per 19 optio-

optionem jus spirituale, quod est annexum præbendæ: ita Rot. decis. 6. num. 5. & 6. de consuet. in no. Bellam. decis. 1. nu. 2. & decis. 63. n. 5. Compost. c. fin. in 1. gl. ext. de consuet.

20 TERTIA CONCLUSIO. Probabiliter dici potest, ubi saltem præbendæ distinctæ sunt; mutari + quodammodo titulum beneficiale & præbendalē, quatenus sumere possumus titulum pro jure suo spirituali præbendæ: ita in specie voluerunt Rot. & Bellam. loc. cit. & hoc voluerunt, & concludunt, dum ibidem probare contendunt per optionem canonicatum mutari; idem etiam quod titulus mutetur tenuerunt Giga. de pension. q. 63. nu. 2. & alii quotquot secuti sunt Rot. d. decis. 6. quos allegavimus, d. conclus. 1. ex eo enim præcipue probatur illa conclusio, in qua dicebamus, optandi consuetudinem esse contra jus, ideoque requiri spatium 40. annorum, quia sine canonica institutione novus titulus acquiratur, contra tex. in cap. 1. de reg. jur. in 6. cum simil. In hoc tamen contrarium + sentit Card. d. conf. 126. nu. 4. Abb. conf. 347. nu. 12. & 13. vol. 2. Gemin. & Franc. d. c. fin. Cassad. d. decis. 17. per totam, & idem tenere videtur ead. Rot. decis. 15. de consuet. & decis. 10. n. 2. de præb. in antiq. Rebus. d. nu. 142. post Anch. d. c. fin. Butr. c. fin. ext. de consuet. & alii, dicentes, optionem non dare novum titulum, sed provenire ex antiquo titulo, ita ut forte sit hæc opinio magis communis: nisi velimus eos intelligere; ut loquantur, vel ubi præbendæ distinctæ non sint, vel de mutatione canonicatus sumendo titulum pro canonicatu, quasi solum velint non mutari canonicatum, quomodo titulum sumebant Bellam. d. decis. 1. & 63. & Rot. d. decis. 6. dum probare volebant per optionem titulum beneficiale, & canonicatum acquiri, quam tamen interpretationem Card. Abb. & Cassad. libenter non recipiunt, dum frustra, & contra ceteros omnes probare cōtendunt, per optionem mutari solam præbendæ temporalitatem, hoc est, ipsum fundum, quod etiam vel ex eo confutatur, quod nullum ad hoc statutum

rum vel consuetudo requireretur, sed iudicis decretum.

QUÆRO SECUNDO, *An optando quis mutet stallum in choro, & quomodo?*

Supponendum est noviter receptum etiam mandato Pontificis prius † sedere debere in inferiori loco ²² juxta ordinem suum, ita ut si presbyteralis præbenda sit, quæ confertur, ultimum inter presbyteros: si diaconalis, ultimum inter diaconos; si subdiaconalis, ultimum inter subdiaconos locum obtineat, qui illam præbendam assequitur; *de quo per tex. & Doct. in c. statuimus, de major. & obed. ita tradunt Dom. de Rot. decis. 9. de consuet. in antiq. & decis. 4. eod. tit. in antiquior. tenet Falcon. in tract. de reserva benef. effect. 49. Add. ad Rot. decis. 2. & 3. de consuet. in no. Franc. Marc. decis. Delphin. 1271. num. 5. ob eam rationem, quia in dubio Papa videtur conferre canonicatum cum suis qualitatibus, ut per Rot. loc. cit.*

PRIMA CONCLUSIO. Quando optio fit intra eundem ordinem, quod ut plurimum contingit, ascenditur † etiam saltem per accidens ad locum superio- ²³ rem in choro. Probatum primo ex Doct. supra allegatis: iidem enim dicunt; eundem noviter receptum ascendere, deinde ad alios gradus suis loco, & tempore juxta statuta, & consuetudines ecclesiæ; quod etiam tenere videtur Zerol. in Prax. Episc. verbo, canoniam, vers. ad 8. per ea, quæ not. Boer. in tractat. de auctor. mag. Cur. Franc. num. 82. deinde quia cum præbenda † non o- ²⁴ ptata debeat dari noviter proviso, ut etiam dicitur d. c. fin. de consuet. in 6. & ille debeat sedere in inferiori loco, necessario fit, ut alii gradatim ascendant. Neque vero id adversatur iis, quæ superiori quæst. tradidimus, dum in 2. not. inter jura canonicalia stallum in choro reposuimus, & tamen ibid. in c. conclus. ostendimus, canonicatum non mutari per optionem, tum quia non ita mutatur locus, quasi de novo tribuatur, sed solum per ascensum, ut dictum est: tum quia id fit per accidens, ut admonuimus ex eo, quod non tam fit vi
optio-

optionis, quam mutationis canonicatus, & novæ provisionis, quæ alteri fit, qui deinde in inferiori loco sedere debet; unde si antiquior optare nolit præbendam vacantem, poterit quidem sequens optare; non tamen ascendet stallum illius, aut in eo illi præferetur, sed in proprio manens mox consequenti, & ad præbendam ascendens illam optabit, prout quotidie fieri videmus.

- SECUNDA CONCLUSIO. Ubi optatio fiat speciali consuetudine de ordine ad ordinem, seu de gradu ad gradum, optando quis præbendam superioris ordinis † simul etiam optabit stallum in illo ordine ob dispositionem *rex. d. c. statuimus*, decernentis, ut
- 25 omnes presbyteri † omnibus diaconis, omnesque diaconi omnibus subdiaconis in ecclesiis præcipue præcedant, primumque locum obtineant, etiam si posterius recipiantur; postremum tamen † in iis ordinibus locum obtinebunt, per ea, quæ supra diximus, & per *rex. cum ibi not. in c. 1. de major. & obed. 17. & 75. dist. c. ultimo, cum similib. de quibus per Doct. & gloss. d. c. statuimus.*

QUÆRO TERTIO ET POSTREMO, An pensio dimittatur?

- 28 PRIMA CONCLUSIO. Ubi præbendæ † in ecclesiis sunt realiter, & actualiter distinctæ, ita ut singuli canonici habeant perpetuam administrationem corporis, vel reddituum sibi assignatorum; vel distinctæ quidem illæ non sunt, tamen singulis canonicis portione fructuum assignantur quotannis, vel ad aliud tempus certum, & determinatum corpus, vel certus redditus, quos ipsi exigere debent, juxta distinctionem supra c. 2. q. 2. conclus. 1. latius explicatam, his in quatuor duobus casibus, optando quis præbendam, & propriam dimittendo gravatam pensione, dimittit etiam obligationem pensionis: ita in specie tradit Gig. d. tract. de pensio. quest. 63. nu. 1. 2. & 3. idemq; satis aperte tenet Novar. conf. 3. num. ult. junctis antecedentibus, de solut. lib. 3. vol. 1. & Rot. Rom. decis. 597. num. 7. 1. par. in novis

divers. Ratio est, quia pensio † est onus reale, ut est o- 29
ptimus tex ubi gloss. pen. & alii in ca. nisi essent, de præb.
Gemin. & ceteri communiter, in c. fin. de off. ordin. in 6.
late Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. nu.
98. idem Gig. d. tract. q. 39. & 40. nu. 1. q. 43. & 47. num.
2. & cons. 124 138. & 150. nu. eod. Et transit † ad quem- 30
cunque transit beneficium, & præbenda, ut tradit gl.
in d. c. nisi essent Castrens. cons. 339. incipit, quia exceptio-
nes, num. 4. versic sed respondeo, volum. 1. in no. impress.
Fel. c. ad audientiam, il. 2. num. 6. de rescript. Caccialup.
tract. de pension. eccles. q. 9. Gig. d. tract. q. 44. numer. 2. &
late post alios Paris. d. tract. de resign. libr. 1. q. 8. num. 22.
27. 30. & seqq. Ad idem facit optime quod post Castr.
d. cons. 339. nu. 4. tradunt Fel. d. num. 6. Gig. d. q. 63. nu.
3. quod quando fundus, & bona desinunt esse benefi-
cii, & ecclesiæ, illius fructus † non sunt amplius ad 31
pensionem obnoxii.

SECUNDA CONCLUSIO. Ubi per Capitulum
 non assignantur † certæ ac determinatæ præbendæ, sive 32
 distinctæ, sive indistinctæ, modo, quo supra consisten-
 tes in certo, & determinato corpore, sed per procura-
 torem Capituli, quem alii *Caneparium*, alii *Thesau-*
rarium vocant, fit certa distributio in bladis aut pe-
 cunia consistens, tunc ubi cadere possit optio, per eam
 non dimittitur onus pensionis, ut in specie voluit Gig.
d. q. 63. num. 4. ob eam rationem, quia tunc optio non
facit censeretur novum beneficium, aut præbendam, ut
præbenda est titulus beneficalis juxta tradita per Rot.
decis. 470. quæ est 6. num. 1. de consuet. in no. ubi tamen
potius vult, tunc non habere locum optionem. Sed
quicquid sit de hac ratione, nos aliam assignare possu-
mus à cessatione rationis, de qua in super. concl. juxta
cap. cum cessante causa, de appell. cum simil. de quibus
per gl. ibi, & Tiraq. in tract. cessante causa. Hoc enim
casu pensio non tam afficit præbendam, quam titulum
ipsum canonicatus, qui non dimittitur per optionem,
ut supra vidimus, certos vero fructus non afficit, nisi
cum designatione personæ, quæ illos percipit; cum
 H tunc

tunc certi fructus, & redditus in individuo non affiguntur; sicque non erit pensio mere onus reale, sed vel personale, vel mixtum, ita tamē ut ad successores in canonicatu transeat; hoc enim commune est huic casui cum superioribus. Pro qua ratione, & simul etiam pro hac conclusione facit optime decis. Delphin. 1272. apud Franc. Marc. ubi traditur, quod si proviso de præbenda gravata pensione detur alia præbenda secundum provisi qualitatem, quia non sit in sacris, & secundum ritum ecclesiæ, in qua fructus & præbenda dividuntur in communi, onerata pensione remanebit.

33 TERTIA CONCLUSIO. Ubi pensio ꝑ impositionem fit solum super distributionibus quotidianis, vel saltem pro parte, tunc per optionem non dimittitur pensio pro rata, quæ respondet distributionibus, sed pro ea parte remanet solvenda ei, qui optat. Hæc conclusio est de mente Doct. de quibus in superiori conclusione, & probatur iis plane rationibus, quibus eam comprobavimus, tunc enim pro ea rata non mutatur aliquis fundus, aut certum corpus, certe redditus, qui specialiter sint pensione affecti, sed solum sub ea determinatione, quatenus percipiuntur ab eo, qui pensioni consensit, ejusve successoribus in beneficio, & canonicatu, qui nec per optionem mutatur, ut sæpius dictum est, & jus tribuit actu percipiendi distributiones, ut *supra hoc eod. cap. quæst. 1. ostendimus*. Idem etiam colligitur ex rationibus, quibus Navar. *consil. 3. de solut. libr. 3. volum. 1.* ostendit, ꝑ pensionarium

34 exigere non posse pensionem impositam super Grosfa, & distributionibus à Capitulo, cui vacante beneficio ex accrescunt, sed solum vel ab ipso beneficiario qui pensioni consensit, vel ejus successore in beneficio cum nec Capitulum succedat, aut beneficiarium dici possit, neque ex tali onere affectæ censcantur, nisi quatenus à beneficiario lucrifiant, ut *latius per eum*. Neque huic conclusioni quoad ea, quæ de rata diximus, ob stare poterit, quod durum & inauditum videatur, pensionem

nonarium à duobus exigere debere unam pensionem;
 quin etiam ab eo potius, qui præbendam assequitur,
 totam pensionem solvendam esse, cum præbenda re-
 spectu distributionum videatur se habere sicut ac-
 cessorium respectu principalis; illud autem ab hoc tra-
 hatur, ejusque naturam sequatur, *cap. accessorium, de*
reg. jur. in 6. cum vulg. Imo etiam non est durum aut
 inauditum, ut qui impetravit reservari pensionem su-
 per præbenda, & distributionibus, ab eo, qui obtinet
 præbendam, contingentem pensionis portionem exi-
 gat, reliquam vero ab eo, qui distributiones percipit.
 Si enim quis resignavit † duo beneficia in favorem
 Titii reservata pensione centum duc. qui Titius al-
 terum eorum dimisit, dividenda erit pensio inter pos-
 sidentes ad ratam valoris utriusque beneficii, *ut post*
Gamb. tract. de auctor. leg. lib. 6. de pens. nu. 667. & seqq.
tradit in terminis Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6.
q. 2. num. 64. Neque distributiones † accessoriæ sunt
 ad præbendam, ejusve naturam sequi debent, cum per
 se stare possint, sed potius canonicatui accedant, qui
 jus dat actu percipiendi quotidianas distributiones, *ut*
supra etiam diximus. Unde videmus, canonicos plu-
 rimos præbenda carere, actu tamen percipere quoti-
 dianas distributiones, prout sunt in hac Mediolanensi
 civitate canonici ecclesiæ S. Mariæ Scalensis. Illud de-
 mum hac in re expeditum est, quod etiam ex supradic-
 tis sequitur, quod si quis canonicatum mutet in ea-
 dem quoque ecclesia, omnino pensionem dimittet,
 quamvis ea imposita sit super solis distributionibus, si-
 ve super distributionibus simul & præbenda; tunc
 enim cum canonicatu mutatur persona; unde transibis
 ad successorem.

SUMMÆ RERUM.

Derogari potest in specie optioni per Papam, & num.
 seq. In dubio tamen non censetur velle ei deroga-
 re. num. 3. & seqq.

H 2

2 Papa

- 2 Papa in beneficialibus habet plenitudinem potestatis.
- 4 Papa in dubio non censetur velle derogare iuri quasi-
to, idque siue sit ius in re, siue ad rem; & licet me-
dicum sit præjudicium. nu. 5.
- 6 Derogare optioni non est necesse, ubi quis providetur
de beneficio, seu prabenda vacante apud sedem.
- 7 Derogatio saltem generalis optionis requiritur, ubi
Papa confert vel mandat conferri prabendam ge-
neraliter reservatam: probabile tamen est, non
requiri hanc generalem derogationem numeri
saltem in beneficiis vacantibus in mensibus Apo-
stolicis. num. 9.
- 10 Regula cancellaria vim legis obtinent.
- 11 Derogatio generalis sufficit ad impediendam optio-
nem, ubi providetur motu proprio de prabenda
specialiter reservata; secus ubi provisio fit ad pe-
titionem partis & ratio diversitatis. num. 11.
- 12 Consuetudo optandi locum non habet, quoad Apo-
stolicos impetrantes, nisi de hoc specialis consuetu-
do inducta sit. num. 13.
- 14 Derogatio specialis optionis requiritur, ubi provisio
fit vigore expectativæ alicui concessæ, nisi Papa
mandet provideri de pinguiori prabenda. nu. 14.
aut adsit motus proprius cum clausula, non ob-
stante. num. 16.
- 17 Motus proprius habet vim derogatoriam.
- 18 Consuetudo optandi non tollitur per non usum. Idque
quævis evenerit casus optionis. num. 19.
- 20 Facultas non tollitur per non usum, neque ei præscribitur.
num. 21.
- 21 Consuetudo non tollitur nisi per contrarium usum.
- 23 Lex non tollitur per actus negativos, seu per non
usum.
- 24 Privilegium non tollitur, seu amittitur per non
usum.
- 25 Consuetudo optandi tollitur per contrarium usum
accedente maxime contradictione: dumtaxat ob-

observatus sit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam consuetudinem. num. 26. hoc est, quadraginta annorum, ubi prebenda sunt distincta. num. 27.

28 Consuetudo qualibet per tantum tempore tollitur, quantum requiritur ad eam inducendam.

29 Consuetudo optandi non tollitur per unicum actum contrarium, idem in quavis consuetudine. num.

30. tolleretur tamen, vel saltem interrumperetur, ubi consuetudo non esset completa. num. 31.

32 Consuetudo, & statutum optandi potest tolli à Papa per contrariam constitutionem, & num. seqq.

33 Princeps potest per suam legem tollere contrariam consuetudinem ita ut non valeat, si postea inducatur.

34 Statuta inferiorum potest superior tollere.

35 Statutum, & consuetudo optandi non tribuit ullum jus singulis, antequam casus eveniat.

36 Papa, & Princeps potest præjudicare in acquirendis, imo & inquisitis; maxime ubi reditur ad jus antiquum. num. 37.

39 Consuetudo, & statutum optandi potest tolli per contrarium statutum Capituli simul, & Episcopi.

39 Reditus ad jus commune facile permittitur.

40 Statutum etiam præjudiciale ecclesia admittitur, cum redimus ad jus commune.

41 Clerici statuere possunt contra consuetudinem, quæ erat contra jus.

42 Episcopus cum consensu Capituli an possit renunciare juri acquisito ecclesia per consuetudinem.

43 Statutum optandi potest tolli contraria consuetudine.

CAP. VIII.

Quomodo tollatur optio, seu jus optandi.

QUÆRO PRIMO, Quando & quomodo derogetur optioni?

H 3

Sup-

- 1 Suppono primo, Papam † posse in specie derogare
 2 optioni, eamque tollere, tum quia † habet in benefici-
 cialibus plenam potestatem, c. 2. de prebend. in 6. ubi
 Doct. omnes, & alibi passim, in quibus etiam ira potest
 prajudicare, ut tollat jus quasitum, Calder. conf. 12. de
 rescript. Alex. conf. 101. colum. 5. vol. 1. Soc. conf. 156. 2.
 par. cum aliis pene infinitis relatis per Gabr. com. concl.
 lib. 3. tit. de jure quasito non tollendo, concl. 1. num. 9. &
 Pet. Cened. in collect. ad jus canon. collect. 21. nu. 1. 3. par.
 tum quia ita tenent communiter Doct. in c. fin. de con-
 suet. in 6. Rot. decis. 5. num. 1. de consuet. in no. & decis. 1.
 eod. titul. in antiq. Cassad. decis. 4. numero 1. de prebend.
 Franc. Marc. decis. Delphin. 1261. nu. 5. & 1271. num. 1.
 Staphil. de lit. grat. & justit. tit. de vi, & effect. claus.
 vers. Insuper derogatur, num. 1. & 2.
- 3 Suppono secundo, Papam in dubio † non censeri
 derogare optioni, vel consuetudini de oprando, tum
 4 quia Papa † in dubio censetur nolle prajudicare juri
 quasito per tertium, Abb. in c. 1. de rescript. num. 10. &
 c. super, & ubi plene Barbat. 1. 2. & 3. col. & per Gabr.
 d. concl. 2. num. 29. tit. de jur. quas. non toll. & est de hoc
 reg. cancell. de non tollendo jure quasito, ubi late glossat.
 & sunt tex. in jure communi, c. ex parte, & c. super eo, de
 off. de leg. c. ex tuarum, de auctor. & usu pall. c. quamvis,
 & c. si propter, de rescript. in 6. cum simil. Idque proce-
 5 dit † tam quoad modicum quam magnum, & tam
 quoad jus ad rem, quam quoad jus in re, ut post glossat.
 c. cum olim, in verbo, prajudicium, de consuet. & alius
 quam plurimos tradunt Fel. d. c. super eo, colum. 2. Dec.
 conf. 407. & 606. colum. fin. Gomez. d. reg. de non tollen-
 jur. quas. quasit. 1. in princ. vers. alii vero, tum quia in
 in specie de optione tradunt fere omnes Doct. sup. al.
 leg. in primo suppos. in fin. Sive ergo per optionem, aut
 jus optandi acquiratur jus in re, seu ad rem, non cen-
 sebitur ei derogatum, nisi expresse id fiat per clausulas
 speciales, vel generales juxta casuum diversitatem, de
 quibus in sequentibus conclusionibus.

6 PRIMA CONCLUSIO. Ubi Papa † providet de
 bene

beneficiis vacantibus apud sedem, nulla opus est derogatione, cum in iis fieri non possit optio, & provi-
sus sit ipso jure tutus per textum *d. c. fin. versic. in pra-*
bendis, ubi Doct. omnes de consuet. in 6. ibi enim aperte
disponit text. quod in praebendis, quæ apud sedem va-
cant, non sit locus consuetudini optandi; quæ autem
beneficia, & praebendæ apud sedem seu in curia vacare
dicantur, diximus *sup. cap. 3. q. 2. concl. 1.*

SECUNDA CONCLUSIO. Ubi Papa † confert, 7
vel mandat, conferri etiã motu proprio praebendas ge-
neraliter reservatas (*de quibus nos late d. q. 2. conclus. 2.*)
requiritur derogatio saltem generalis, non obstanti-
bus statutis, vel consuetudinibus dictæ ecclesiæ: ita post
Lap. Abb. Archid. & Io. An. d. c. fi. tradit in specie Card.
cons. 16. num. 4. pro hoc facit tex. c. 1. de constit. in 6. in c.
constitutus, ex. de rescrip. & c. cum in ecclesia, de praben.
lib. 6. ubi Papa non intendit derogare statutis, & con-
suetudinibus ecclesiæ, nisi de iis mentionem faciat.
Probabile tamen etiam est, † non requiri hanc gene- 8
ralem derogationem, ut ex mente *d. Lap. Abb. & post*
Io. de Lig. tenent Gemin. d. c. fin. §. in praebendis, num. 3. &
Franc. num. 6. nec non tradit etiam Æn. Falcon. de re-
serv. benef. q. 4. princip. eff. 5. ad fin. ex eo, quia Papa re-
servando derogat omnibus juribus, & statutis, & tol-
lit omnem potestatem conferendi, & sic tollit tam ju-
ra, quam statuta, & consuetudines, quæ dant potesta-
tem optandi. Ad illa vero jura responderi potest pro-
cedere, ubi non sit facta tacita derogatio in juribus, &
constitutionibus, quæ vim legis habent. Sane in bene-
ficiis † vacantibus in mensibus reservatis non requi- 9
retur derogatio etiam generalis, tum propter eandem
rationem, tum quia in reg. 8. S. D. N. Clementis VII.
fit expressa derogatio statutorum & consuetudinum
optandi pinguiore praebendas, sicque militat eadem
ratio, quæ in vacantibus in curia, *de quibus in 1. concl.*
dici enim potest, quod & in illis jus derogat expresse
optioni, cum etiam regulæ cancellariæ † vim legis 10
obtineant, & faciunt jus generale, durante saltem vita

Pontificis eas condentis, ut late & optime probat Gomez. *in proœm. reg. q. 2. vers. in contrarium vero*, usq; ad fi. ubi quamplurimos referens testatur de magis communi, simulq; soluit contraria.

- 11 TERTIA CONCLUSIO. In reservatione † speciali, quæ fit, quando Papa confert, vel mandat conferri aliquam præbendam, quæ alioqui per ordinarium collatorem conferri deberet, neque est à jure communi, vel per aliquam extrav. aut regulam reservata, communior videtur illa distinctio Lap. Abb. *d. c. fin.* quod si fiat motu proprio, maxime cum clausula generali, non obstante, non habebit locum optio. Si vero ad petitionem alterius, requireretur specialis derogatio, Lap. sequitur Io. de Lign. Gemin. & Franc. loc. cit. Card. d. conf. 16. num. 4. Staphil. d. vers. *in super derogatur*, num. 4. Cassad. decis. 4. num. 1. de concess. praben. Sic intelligi possunt, quotquot indistincte dixerunt, quod quando Papa mandat conferri, non censetur sublata optio, nisi expresse derogetur consuetudini de optando, prout voluit Franc. Marc. d. decis. Delphin. 1261. n. 5. 1. par. & Rebus. in Prax. benef. in form. & declar. nova prov.
- 12 *versic. nec tollitur optio*; & quod alii dixerunt † consuetudinem optandi locum non habere quoad Apostolicos impetrantes, propter clausulas derogatorias, Rot. decis. 2. de consuet. in antiq. dicens: istam fuisse communem opinionem Rot. quam etiam sequitur inter alios Franc. Marc. decis. Delphin. 1271. nu. 2. Gig. de pension. d. q. 63. nu. 13. & Gregor. Tholos. tract. de benef. cap. 39. num. 4. Prob. ad Jo. Mon. d. c. fin. nu. 28. ubi tamen post
- 13 Oldr. conf. 285. dicit, † valere specialem consuetudinem ita inductam, ut optetur, etiam si sint impetrantes Apostolici. Sic etiam exponi possunt tex. cap. constitutus. ex. de rescript. & d. c. 1. de const. in 6. & c. cum in ecclesiis de praben. eod. lib. cum simil. dum volunt, consuetudinibus, & statutis ecclesiarum non censeri derogatum, nisi de iis fiat expresse mentio, intelligendo expressam mentionem, hoc est, specialem. Ratio vero illius distinctionis magis communiter affertur, quod ubi ad

instan

instantiam partis conferatur, vel mandetur conferri, id procedit ex radice ambitionis, atque adeo restringendum, *c. quamvis, de præben. in 6. clem. 1. in fi. de præben. cum suis concord.* quando vero motu proprio, scribitur cum clausula, *non obstante*, non habetur respectus nisi ad scribebantem, qui legibus non arctatur; unde sufficit, quod ejus intentio quomodocunque deprehendatur, quæ satis patet, quando motu proprio scribit per clausulam ipsam, *non obstante, & c. ut optime explicat inter alios Cassad. d. decis. 4. num. 7. de concess. præben.*

QUARTA CONCLUSIO. In expectativis, † quādo scilicet Papa mandat provideri de præbenda primo vacatura in aliqua ecclesia omnino locum habebit optio, nisi fiat expressa derogatio consuetudinis, vel statuti de optando, & hic est casus expressus, & proprius *d. c. fin. de consuet. in 6.* ibi enim Pontifex præmissa consuetudine optandi decernit, quod cū in ecclesia, in qua est talis consuetudo, mandat sedes Apostolica provideri alicui de præbenda, nulli alii de jure debita, proximo inibi vacatura poterunt ipsi antiquiores juxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit; idq; tradunt *Dom. de Rot. decis. 5. de consuet. in no. Cassad. d. decis. 4. nu. 2. & 5. Gemin. consil. 104. idem Gemin. & Franc. d. c. fin. Staphil. d. versic. in super derogatur, numer. 1. & 2. de effect. claus.* Hæc tamen conclusio videtur duobus modis posse restringi. Primo, ut tunc † sufficiat generalis derogatio, quando in specie 15 Papa mandat provideri de pinguiori præbenda, cum generali derogatione statutorum & consuetudinum, ut aperte colligitur ex *Rot. d. decis. 5. versicul. tum etiam quia, quam in hoc sequitur Franc. d. c. fin. in princip. nu. 4.* ex eo, quia alias gratia impetrantis posset totaliter frustrari propter *c. cui de non sacerdotali, de præb. in 6.* ubi si Papa mandet provideri de præbenda certi valoris, non potest provideri de alia minoris valoris. Secundo, sufficere † motum proprium cum generali 16 clausula, *non obstante*, ut post *Gemin. d. cons. 4. tenet*

H 5

Cassad.

17 Cassad. d. decis. 4. num. 2. & 3. cum tunc † habeat vici-
derogatoriæ, ut post Lap. Abb. in c. quamvis, de rescriptis.
in 6. & alibi tradit Mil. in Repert. verbo motus proprius.
& Cassad. d. num. 3.

QUÆRO SECUNDO, An consuetudo optandi tol-
latur per non usum?

18 Respondeo, communem † resolutionem doctorum
esse, quod non: ita Capit. dec. Neap. 134. n. 4. Franc. Mar.
dec. Delph. 1258. n. 6. Joan. And. d. c. fin. in princ. in ver-
bo, possunt, & ibidem Anchar. Butr. Lap. Abb. & Jo. de
Lig. & Gemin. num. 3. Franc. nu. 5. ad fi. Zerol. in Prae-
Episc. verbo, canonica, versicul. ad duodecesimum, Gasp.
Cald. conf. 3. nu. 3. de consuet. Pet. Raven. in enar. tit. de
conf. sect. 4. nu. 61. Balb. tract. de prescript. 4. par. quinta
par. princ. q. 3. num. 4. G. g. d. tract. de pens. q. 63. num.
8. & alii passim, qui etiam fere omnes loquuntur, & di-

19 cunt, id procedere, † ubi etiam casus evenerit optio-
nis. Moventur autem, ut plurimum Doctores ex eo,
quia actus hic est mere voluntarius, ut patet ex tex. d. c.
fin. ibi, si voluerint possint, cum vacant per se, vel per al-
ios optare prebendas, quod & nos supra cap. 1. quæst. 1.
cum definitionem explicavimus, in verbo possunt, adno-
tavimus. Illud autem certum est, quod per non usum

20 † non tollitur facultas, seu non præjudicatur faculta-
ti actum faciendi, ut tradunt Ioan. An. & ceteri, d. c. fin.
idem Io. An. & Abb. in c. Ioannes, de cleric. conjug. late
Roch. Curt. in c. fin. sect. 4. num. 77. ext. de consuet. Pro
quo etiam optime facit communis illa cōclusio, quod

21 facultatis † jura sunt impræscriptibilia, de qua late per
Ant. Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de præscr. conclus. 2. Balb.
d. 4. par. q. 1. per totam, & Tiraq. in volum. consuet. tit. 3.

22 §. 1. gl. 2. Accedat, consuetudinem † non tolli per non
usum, sed tunc demum, si habuit implicitum contra-
rium usum: ita Abb. & alii d. c. Ioannes, Butr. in c. fin.
col. 14. vers. quæro an circa actus negativos, ext. de con-
suet. late Roch. Curt. ibid. sect. 4. num. 69. & 75. sicut de

23 lege, quod non tollatur † per actus negativos, etiam
per mille annos, late tradit ibid. Curt. num. 76. Fel. in c.

cum accessissent, colum. 10. vers. hanc regulam limita de
 const. & in c. inter ceteros, colum. 5. de rescript. & de pri-
 vilegio † notatur per gloss. & Doct. in c. ut privilegia, 24
 de privil. Ex quibus etiam colligitur & probatur com-
 muni illa limitatio ad hanc nostram conclusionem,
 quam inter ceteros tradunt Gem. & Franc. post alios, d.
 c. fin. loc. citat. ut nimirum † consuetudo hæc optandi 25
 tollatur per contrarium usum, accedente maxime con-
 tradictione, dummodo † observatus fuerit tanto tem- 26
 pore, quantum requirebatur ad inducendam consue-
 tudinem, quod etiam tradit Io. Selu. tract. de benef. 3. p. q.
 36. ad not. per Innoc. in c. accedentibus, de privil. & gloss.
 in c. cum de beneficio, de preben in 6. Barbat. in c. fin. ext.
 de consuet. & alii quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 4.
 nu. 69. & 74. & Duen. reg. 142. Ex quo duo confestim 27
 sequuntur; alterum est, requiri † spatium annorum
 quadraginta ad hanc consuetudinem tollendam, cum
 tantum temporis requiri ad eam inducendam, ubi
 preben. distinctæ sint, quoniam contra jus est, sup. cap.
 2. q. 2. concl. 1. ostenderimus; atque ita † de quavis con- 28
 suetudine, quæ contra jus sit, tenere videtur Barbat. d.
 c. fin. colum. 29. per gloss. in l. nemo temporalis, ff. de reg.
 iur. & faciunt quæ adducit Curt. d. num. 74. quicquid
 in contrarium dixerint Abb. d. c. fin. & Fel. d. c. cum ac-
 cessissent, vers. 7. limita, de constitution. volentes, suffi-
 cere decem annos. Alterum est, non sufficere † unum 29
 actum contrarium, tum quia neque ad eam inducen-
 dam unicum sufficere demonstravimus, d. q. 2. concl. 3.
 tum quia ita de quavis † consuetudine contra jus indu- 30
 cta tradunt Ias. Bart. & alii, l. de quibus, ff. de legi. Abb.
 Butr. & Barb. d. c. si cū aliis, quos refert, & sequitur Curt.
 d. sect. 4. n. 69. nisi forte cōsuetudo non esset † comple- 31
 ta; nam tunc per unicum actū tolleretur, vel saltem in-
 terrumperetur, juxta ea, quæ post Abb. Butr. & Barb.
 d. c. fin. tradit Curt. d. sect. 4. n. 66. Fel. in c. cū accessissent,
 colum. antepen. vers. quintus casus, de constit. & Tur-
 zan. opin. 9. n. 4. Franc. Vivi. decis. Neap. 311. num. 7.

QUÆRO TERTIO ET ULTIMO, An consue-
 tudine

inde

tudo, vel statutum optandi tolli possit per contrariam constitutionem?

PRIMA CONCLUSIO. Poteſt ſummus Pontifex

- 32 † per constitutionem tollere non modo conſuetudinem, ſed etiam ſtatutum optandi. De conſuetudine
 33 patet, cum poſſit Princeps per legem ſuam tollere † contrariam conſuetudinem, ita etiam, ut non valeat contraria conſuetudo poſtea inducta, ut tradunt Abb. d. c. ſi. num. 22. Butr. num. 53. Bart. & ceteri, d. l. de quibus, Alex. in l. ſi non ſpeciali, num. 4. C. de teſti. & alii, quos referunt, & ſequuntur de communi atteſtante, Imol. in c. cum ab omni, n. 3. de iur. & honeſt. cler. Cur. d. c. ſin. ſect. 7. nu. 4. 5. & ſeqq. Turzan. opin. 99. Vivi. lib. 1. opin. 53. & Soarez. in theſaur. recept. ſent. lit. C. numer. 285. De ſtatuto etiam patet, quoniam clarum eſt, poſſe † ſuperiorem, & Pontificem tollere ſtatuta particularia inferiorum, ut in ſpecie de ſtatutis eccleſiarum eſt rex. apertus, & ibi notant omnes, in c. 1. de conſtit. in 6. De utroque etiam ſimul probatur, quia per ſtatutum † & conſuetudinem optandi non poteſt dici acquiſitum ullum jus ſaltem ſingulis antequam caſus eveniat ad no. per Jaſ. in l. quo minus, col. 2. verſ. ſecundo ego reſpondeo, ff. de flumin. quod & nos in hac ſpecie ſemel admonuimus, cap. 1. q. 2. Poteſt autem Princeps † præjudicare per constitutionem ſuam in acquirendis, ut inter alios tradit Ruin. conſil. 7. colum. 2. conſ. 9. colum. 1. vol. 1. & alibi, prout refert, & ſequitur Port. conſuſ. lib. 5. concl. 15. limit. 12. & Gabr. com. concl. lib. 3. de iur. quaſ. non toll. concl. 1. imo poſſe in quaſitis, maxime in beneficialibus Papam præjudicare ſupra oſtendimus, 37 q. 1. in princip. maxime vero † ubi ſit reductio ad antiquum ſtatutum, ut voluit Port. ubi ſupra limit. 10. poſt Gra. ad. conſ. 1. colum. 9. verſ. præterea, & ſecundo reſpondeo, & Cur. lun. conſ. 1. col. 8. Gabr. ubi ſupr. concl. 2. nu. 28. Hic autem redimus ad jus antiquum, cum ante diſpoſitionem d. c. ſin. de conſuet. in 6. nullo jure expreſſum optio permitteretur, imo tolli omnino videretur.

SECUNDA CONCLUSIO. Poteſt per ſtatutum eccleſiæ

clerici & simul, & Episcopi tolli ab ecclesia tam con-
 suetudo quam statutum optandi. Dixi autem eccle-
 siæ simul, & Episcopi, cum & Capitulum in his, quæ
 spectant ad statuta ecclesiæ sine Episcopo statuere non
 possit, ut diximus supra cap. 2. q. 3. neque in his possit
 sine Capitulo, cum de illorum interesse agatur, vulg.
reg. quod omnes tangit, de regul. jur. in 6. cum similibus.
 Probatur nunc unaquæque pars conclusionis iis rationi-
 bus, quibus d. quæst. 3. ostendimus posse induci hoc jus
 optandi per statutum, quamvis versaretur præjudi-
 cium Episcopi, idque magis hoc casu admittendum
 erit, cum sic redeamus ad jus commune, quod facile & 39
 permitti debet, c. ab exordio, 35. distinct. cum aliis qua-
 late congerit Fel. d. c. cum accessissent, versic. septimo li-
 mita, de constitut. eo enim casu & valeret statutum et- 40
 iam ecclesiæ præjudiciale, ut fuse tradit Abb. in c. ec-
 clesia sancta Maria, colum. penult. & ibi late Fel. eodem
 tit. & in specie quod possint clerici & statuere contra 41
 consuetudinem, quæ erat contra jus, patet ex cap. cum
 omnes, de constitut. cum similibus, & optime ostendit
 Curt. d. c. fin. sect. 3. num. 10. ob eam quoque rationem,
 quod tunc redimus ad jus commune. Ex quibus etiam
 patet, non obstare illud, quod ex Innoc. in c. acceden-
 tibus, de privileg. & Alex. consilio 5. volum. 5. tradunt
 Curt. d. sect. 4. numero 80. & Petr. Raven. d. enarr. ad
 tit. de consuet. sect. 5. num. 18. nimirum, non posse & 42
 episcopum etiam cum consensu Capituli renunciare
 juri acquisito ecclesiæ per consuetudinem. Et quod
 docet Bart. in l. privilegio, per illum tex. C. de sacrosan.
 eccles. Abb. c. pen. in fin. de sepult. & alii quos refert, &
 sequitur Curt. d. c. fin. sect. 5. numero 42. non valere dis-
 positionem, per quam tollitur consuetudo utilis ec-
 clesiæ; responderetur enim primo, ea procedere, ubi con-
 suetudo ita utilis ecclesiæ sit secundum, aut præter
 jus, non autem contra jus, ut patet ex exemplis, quæ af-
 feruntur per illos Doct. ita ut eam auferendo redea-
 tur ad jus commune, prout contingit in casu nostro.
 Ex quibus etiam illud demum indubitatum remanet,
 posse

¶ posse statutum optandi † tolli contraria consuetudine, cum possit consuetudo derogare juri communi, quod fortius est particulari statuto, *c. fin. cum ibi not. ext. de consuet.* multo ergo magis derogabit statuto, illudque tollit, quod & notavit Curt. *ibid. sect. 7. numero 17. post Corn. consilio 293. circa supradictum volum. 1.*

SOLI DEO GLORIA.

INDEX